

VEŘEJNÉM

UMĚNÍ

VE

PROSTORU

ČESKÁ

Galavečer
České ceny za architekturu

Vyhlášení výsledků
1. ročníku ČCA

CENA

2016

7. listopadu, 19.30 h

Jatka 78: Místo pro nové umění
Pražská tržnice – haly 7 a 8
Bubenské nábřeží 306/13, Praha 7

Večerem provede
David Vávra a Cirk La Putyka.

ZA

ARCHITEKTURU

Informace o vstupu na akci na e-mailu cena@cka.cc

Na galavečer naváže vernisáž a výstava 1. ročníku
České ceny za architekturu v DOX – Centru současného umění,
která proběhne ve dnech 8. listopadu až 12. prosince 2016.

www.ceskacenaazaarchitekturu.cz
www.facebook.com/CeskaCenaZaArchitekturu

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

minulost nás dostihne různými způsoby. Výtvarné umění, umístované do veřejného prostoru, je – stejně jako architektura – často silným svědectvím o době svého vzniku. Věřím, že vás téma Bulletinu ČKA, který právě držíte v ruce, zaujme a inspiruje. Třeba k přemítání o tom, jak se vyrovnat se všemi těmi vetřelci a volavkami – ať už vznikli v kterékoliv době.

Pro téma třetího letošního vydání jsme se rozhodli i proto, že již nějakou dobu běží diskuse o obnovení povinného procenta (povinných procent) z veřejné stavební investice na výtvarné řešení, které bude nedílnou součástí této investice. Je samozřejmě otázkou, zda povinné „procento na umění“ dramaticky změní dnešní situaci a pohled na pozici umění v architektuře a vůbec veřejném prostoru. Kulturnost společnosti však podle jejího přístupu k umění určitě posuzovat možné je – bez ohledu na to, zda je investovat do umění motivována povinností, nebo zda to považuje za samozřejmé i bez zvláštního zákona. Nabízí se, že veřejní investoři by měli být vzorem pro ostatní – i z tohoto pohledu je jistě zajímavá anketa na stranách 70 až 73 mezi zástupci samospráv velkých měst o jejich přístupu k zadávání veřejných zakázek na umění ve veřejném prostoru.

Vztahem umění a architektury se zabývá úvodní článek Ondřeje Beneše na straně 44, vztahy výtvarných umělců a architektů pak příspěvky Viktora Rudiše, Zdeňka Hölzela a Jaroslava Róny – určitě zajímavé pohledy obou profesí na vzájemnou spolupráci (na stranách 84 až 91).

Více o vlastní iniciativě, týkající se znovuzavedení povinného procenta z veřejné investice na výtvarné řešení, se dozvíte z článku poslankyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Marty Berdychové (na straně 65) a z rozhovoru s Petrem Dubem, předsedou Spolku Skutek (na straně 78). Iniciativa vedla aktuálně k tomu, že Ministerstvo kultury dokončuje na toto téma návrh zákona k připomínkovému řízení a předpokládá, že do Parlamentu se tento zákon dostane počátkem roku 2017.

Tématem se inspirativně zabývá i publikace Manuál monumentu, vydaná Vysokou školou uměleckoprůmyslovou – z ní přetiskujeme na straně 59 článek Jakuba Hendrycha a na straně 57 článek Pavly Melkové; recenzi této publikace si pak můžete přečíst na straně 56.

Vážené kolegyně, vážení kolegové, k závěru již také v době, kdy čtete tento Bulletin, spěje první ročník České ceny za architekturu: rezervujte si tedy ve svých diářích pondělní večer 7. listopadu, kdy se v Jatkách 78 uskuteční závěrečný večer České ceny za architekturu, a následující úterní podvečer 8. listopadu, kdy bude vernisáž v DOXu zahájena výstava všech nominovaných děl včetně porotou vybraných finalistů a vítěze.

Ivan Plicka

- 1 Úvodník (Plicka)
- 2-3 Obsah
- 4 Kontakty na Kancelář ČKA

AKTUALITY

- 6 Velmi neformální nominační večer (Hošková)

- 8 O první Českou cenu za architekturu se uchází 63 nominovaných děl (Hošková)
- 10 Plácek, park a tržiště. Co je a není veřejný prostor? (Pražanová)
- 13 Architekti a starostové na jedné lodi hodnotili kvalitu architektury ve městech (Hošková)

- 15 Otta - Vzdělávání dětí a mládeže v architektuře (Pražanová)
- 17 Bude architektura tématem krajských komunálních voleb 2016? (Hošková)
- 18 ČKA apeluje na otevřený dialog ohledně výstavby metra D (Hošková)
- 18 Zpráva sekretáře o činnosti pracovních skupin ČKA (Špačková)
- 20 Dotace mohou být šancí pro malé obce (Velička)

- 20 Dotace na zpracování územních studií (Morkus, Wirth, Kunešová)
- 22 Proměň své město 2016 (Hrubošová)
- 22 Finanční sbírka na pamětní desku Pavla Švandy (Antl)

SERVIS

- 24 Akce, zástity (Pražanová)
- 27 Nové knihy (Hošková, Pražanová)
- 29 Celoživotní profesní vzdělávání (Slaná)
- 30 Volba výše pojistného limitu v rámci pojištění profesní odpovědnosti a doba trvání pojistné ochrany (Perková)

SMART CITIES

- 32 Ztracená identita pražského metra (Boháčová)

LEGISLATIVA

- 36 Nové zákony a předpisy
- 36 Změny v posuzování hygienických limitů hluku
- 37 Otázky a odpovědi
- 38 ČKA doporučuje tvorbu nového stavebního zákona
- 39 Nové Pražské stavební předpisy konečně v účinnosti
- 40 Nad textem vyhlášky č. 499, o dokumentaci staveb (Hnilička)
- 41 Nový návrh zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (Špačková)

TÉMA UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU

44 Příruční poznámky k věčnému tématu umění a architektura (Beneš)

- 56 Manuál monументu – recenze (Hošková)
- 57 Role výtvarného díla ve veřejném prostoru (Melková)
- 59 Pravidla umístování výtvarných děl na veřejných prostranstvích z hlediska jejich vlivu na celkovou kvalitu místa (Hendrych)
- 62 Proč je soutěž s předkládáním návrhů vhodná i pro výtvarná díla (Lešek)
- 65 Na cestě k 1 % na umění (Berdychová)
- 67 Česká metodika Hlavy V byla propracovanější než francouzský systém (Ruller)
- 68 Snad se podaří podřídit krátkozraké politické a populistické záměry koncepčním pravidlům (Foltýnová)
- 70 Zakázky na umění ve veřejném prostoru a praxe jejich zadávání (Bellu, Brůna, Hamža, Látal, Pastva, Sokolová)
- 78 Rozhovor s Petrem Dubem ze Spolku Skutek (Pražanová)

- 82 Vetřelci a volavky nespí (Pražanová)
- 84 Spolupráce architektů a umělců (Hölzel, Rudiš, Róna)

SOUTĚŽE

- 93 Výsledky soutěží
- 98 Probíhající soutěže
- 101 Připravované soutěže

oficiální čtvrtletník autorizovaných architektů ČR

číslo 3/2016, ročník 23

Datum expedice

5. 9. 2016

Náklad

4600 ks

Registrace

MK ČR E 11062

ISSN

1804-2066

Vydavatel

Česká komora architektů
Josefská 34/6, 118 00 Praha 1
+420 273 167 480
www.cka.cz

Redakce

Mgr. Zuzana Hošková
šéfredaktorka
PhDr. Markéta Pražanová
redaktorka
Mgr. Iveta Königsmarková
produkce
Martina Benová
inzerce

Redakční rada

Ing. arch. Ondřej Beneš, Ph.D.
Ing. arch. Miroslav Holubec
Ing. arch. Lucie Chytilová
doc. Ing. arch. Radek Kolařík
Ing. arch. Ivan Plicka

Jazyková korektura

Mgr. Josef Šebek

Grafický design

Jakub Straka
spolupráce Maria Mitcheva

Tisk

Triangl, a. s.

Distribuce

Bulletin ČKA je bezplatně rozeslán všem architektům autorizovaným ČKA a investičním odborům magistrátů a větších měst.

Uzávěrka příštího čísla

31. 10. 2016

Upozornění

U inzerce a podepsaných článků se redakce nemusí ztotožňovat s obsahem. Pokud není uvedeno jinak, obrázky pocházejí z archivu autorů textů.

PDF Bulletinu ČKA je ke stažení na
www.cka.cz.

PRAHA

Josefská 34/6, 118 00 Praha 1
T +420 273 167 480
cka@cka.cc

úřední hodiny

po–čt 8–16 h
út 8–17 h
pá 8–15 h

pověřena řízením Kanceláře ČKA, sekretář Komory

Ing. arch. Marie Špačková
T +420 273 167 488
M +420 727 812 736
marie.spackova@cka.cc

manažerka komunikace, šéfredaktorka Bulletinu ČKA, tisková mluvčí

Mgr. Zuzana Hošková
T +420 273 167 485
zuzana.hoskova@cka.cc

členské příspěvky, účetnictví, databáze, NF Arcus

Lenka Dytrychová
T +420 257 532 430
lenka.dytrychova@cka.cc

právní servis

Mgr. Eva Faltusová
Mgr. Ing. Daniela Rybková
T +420 273 167 481
eva.faltusova@cka.cc
daniela.rybkova@cka.cc

informace a přihlášky k autorizaci, správa databáze členů, sekretář dozorčí rady a autorizační rady ČKA

Milena Ondráková
T +420 273 167 483
milena.ondrakova@cka.cc

sekretář Stavovského soudu ČKA

Radka Kasalová
T +420 257 532 430
radka.kasalova@cka.cc

produkce akcí ČKA, marketing, redaktorka webových stránek

Mgr. Iveta Königsmarková
T +420 273 167 484
iveta.konigsmarkova@cka.cc

projektový manažer České ceny za architekturu, zahraniční aktivity

Ing. Tereza Michalová
M +420 731 508 028
tereza.michalova@cka.cc

office manager

Monika Pohanková
T + 420 273 167 486
monika.pohankova@cka.cc

recepce

Renáta Rettová
T +420 273 167 480
renata.rettova@cka.cc

BRNO

Starobrněnská 16/18,
602 00 Brno
T +420 542 211 809

soutěže a veřejné zakázky

Mgr. Tereza Zemanová
tereza.zemanova@cka.cc

celoživotní profesní vzdělávání, informace a přihlášky k autorizaci

Kateřina Slaná
katerina.slana@cka.cc

VELMI NEFORMÁLNÍ NOMINAČNÍ VEČER

Česká komora architektů v lednu 2016 vyhlásila 1. ročník České ceny za architekturu (ČCA). Soutěžní přehlídka se setkala s obrovským zájmem architektů, kteří do ní přihlásili téměř 500 realizací. Sedmičlenná mezinárodní odborná porota (Boris Bežan, Kees Kaan, Ivan Koleček, Miriam Lišková, Joe Morris, Martin Rein-Cano a Jan De Vylder) do užšího výběru nominovala 63 děl, z nichž na podzim 2016 vzejde zhruba deset finalistů a celkový vítěz České ceny za architekturu. Nominovaná díla byla oznámena na nominačním večeru, jenž se konal 14. června v kulturním prostoru La Fabrika v pražských Holešovicích. Událost moderovala Emma Smetana, která vyzpovídala jak předsedu ČKA Ivana Plicku, tak dva přítomné porotce: Miriam Liškovou a Martina Rein-Cana, kteří byli současně řečníky letošního reSITE festivalu. Večer hudební produkcí zpříjemnily kapely Amusement Park a The Robbery. Neformální atmosféru dokreslovalo podávání hamburgerů a hot-dogů. Večer byl také protknut prezentacemi všech přihlášených, ale i nominovaných děl. Ty jsou ke zhlédnutí na YouTube kanálu České ceny za architekturu a na webu ceny.

Foto: Jan Hrdý

O PRVNÍ ČESKOU CENU ZA ARCHITEKTURU SE UCHÁZÍ 63 NOMINOVANÝCH DĚL

V užším výběru mezinárodní odborné poroty jsou zastoupeny jak velké administrativní komplexy, bytové objekty, veřejné budovy či veřejná prostranství, tak rodinné domy a menší projekty, které ukazují, že architektura je všude kolem nás (např. „Hnízdo“ od Jana Tyrpekla či lesní útulna od Uhlík architekti). Soutěžní přehlídka byla ve svém prvním roce otevřena realizacím za posledních pět let. Mezi nominovanými projekty však byla převážná část děl dokončena teprve v posledních dvou letech (dvacet jedna děl bylo dokončeno v roce 2015 a patnáct v roce 2014).

Foto: Jan Hrdý

Mezi nominovanými jsou známá jména i mladé ateliéry

Česká komora architektů oborově ocenění otevřela všem architektům – nejen svým členům, a dala tak šanci novým, mladým tvůrcům. V nominacích mezinárodní poroty jsou tak kromě zvučných jmen jako Ladislav Lábus, Josef Pleskot, Petr Hájek či ateliérů DAM architekti, A69, HŠH nebo Architekti DRNH zastoupeni i veřejnosti méně známí autoři. Více než polovinu (celkem 34) nominovaných projektů pomáhala vytipovat Akademie České ceny za architekturu.

Několik staveb z hledáčku poroty bylo v minulosti nominováno na prestižní Mies van der Rohe Award – Evropskou cenu za současnou architekturu. Jsou jimi Spolkový dům ve Slavonicích (o-va), revitalizace Gahurova prospektu ve Zlíně (ellement), adaptace bývalých zemědělských garáží na zázemí biotopu v Honěticích u Kroměříže (Prokš Příkryl architekti), Svět techniky v Ostravě (AP atelier, do ČCA nominován celý komplex Dolních Vítkovic), rodinný dům Chameleon v Lipencích (Petr Hájek architekti), vila v Procházkově ulici v Podolí (AP atelier), bytový dům s tělocvičnou v Praze (DAM architekti), Tyršův most v Přerově (Šrámková architekti), revitalizace bastionu u Božích muk (MCA atelier).

Která města mají nejkvalitnější architekturu?

V nominacích poroty jsou pokryty téměř všechny regiony České republiky. Kromě tradiční Mekky kvalitní architektury, jakou je východočeská Litomyšl (ta je ve výběru zastoupena hned čtyřmi realizacemi), se porota zaměřila také na dosud méně „ostřílené“ lokality. Příklad středočeských Líbeznic (obce s pouhými 2500 obyvateli!) dokazuje, že i menší města a obce se mohou pyšnit kvalitní architekturou. Líbeznost obce v nominacích reprezentují hned dvě veřejné stavby: Základní škola od Projektil architekti a Tři věže od M1 architekti.

Hlavní město Praha je ve výběru poroty zastoupeno deseti realizacemi, mezi které pochopitelně patří administrativní komplexy (např. interiéry kanceláře Socialbakers v Karlíně od D3A či City Green Court na Pankráci od architektonických kanceláří Richard Meier & Partners, Architects LLP a Cuboid architekti). Nechybí však ani rodinné domy a bytové objekty (např. vila v Procházkově ulici v Podolí od Josefa Pleskota či bytový dům Nad Malovankou od Znamení čtyř). Výčet doplňují významné zásahy do veřejného prostoru (např. úpravy piazzetty u kaple Sv. Kosmy a Damiána v Emauzích od IXA studia či revitalizace bastionu u Božích muk od MCA atelieru).

Brno se v nominacích prezentuje celkem šesti projekty. Polovina realizací se přitom věnuje soukromému bydlení (např. rodinný dům Rezkova od Kuba & Pilař architekti). Zajímavé využití proluky pak ukazuje polyfunkční dům Minská od Makovský & partneři. Velmi nedávnou brněnskou realizací jsou dále úpravy Zelného trhu od Atelieru RAW.

Třemi nominacemi se může pochlubit severočeský Liberec. Porotu zaujala například Kinokavárna Varšava. Úpravy se zhostil Spolek Zachraňme kino Varšava, který část prostředků na obnovu

kina a potažmo i kulturního života v Liberci získal prostřednictvím veřejné sbírky. Ve výčtu mezinárodní poroty nechybí ani Zlín – k bohaté historii města odkazuje např. Baťův institut (CITY WORK), že městu záleží na podobě veřejných prostranství, dokazují nominace Gahurova prospektu (ellement) a revitalizace parku Komenského (Ateliér zahradní a krajinářské architektury).

Pravdivý obraz o stavu české architektury

Česká komora architektů zvýšený zájem českých měst o kvalitní architekturu a spolupráci s odborníky na architekturu a urbanismus velmi vítá. Přesto by však v soutěžní přehlídce ocenila větší zastoupení projektů realizovaných z veřejných prostředků. Do užšího výběru poroty se jich probojovala ani ne polovina z celkového počtu nominovaných děl. Z třicítky veřejných staveb dále deset z nich vzniklo na základě veřejné architektonické soutěže, kterou ČKA dlouhodobě prosazuje jako nejkvalitnější a nejtransparentnější způsob zadávání veřejných zakázek. Jmenovitě jde o rekonstrukci náměstí ve Frýdlantu (Balda architekt, Atakarchitekti), revitalizaci Gahurova prospektu ve Zlíně (ellement), vstupní budovu areálu Punkevních jeskyní v Moravském krasu (Burian-Křivinka), obnovu Jiráskových sadů v Litoměřicích (Ateliér zahradní a krajinářské architektury), Park 4Dvory v Českých Budějovicích (David Prudík, Markéta a Petr Veličkovi), revitalizaci Parku Komenského ve Zlíně (Ateliér zahradní a krajinářské architektury), Baťův institut (CITY WORK), revitalizaci Bastionu u Božích muk v Praze (MCA atelier), Trojský most v Praze (koucky-arch.cz, Mott MacDonald CZ) a Tyršův most v Přerově (Šrámková architekti).

Děl, která se věnují veřejnému prostoru, je celkem patnáct. Jde o náměstí, řešení předprostorů či zcela drobné projekty. Do ČCA se přihlásily pouze čtyři památníky, přičemž do užšího výběru se žádný z nich nedostal. Společností přitom aktuálně hýbají debaty o určitém procentu z veřejných investic, kterým by se stát musel zavázat k podpoře výtvarného umění ve veřejném prostoru.

Do soutěže byly přihlášeny dva mosty (Trojský most v Praze / koucky-arch.cz, Mott MacDonald CZ a Tyršův most v Přerově / Šrámková architekti). Není to sice mnoho, ale oba porota shledala natolik zajímavými, že je vybrala mezi nominovaná díla. Specifikem volby poroty je také to, že plných šestnáct děl se věnuje tématu rekonstrukce, revitalizace, obnovy či adaptace stávajících staveb. Zda tento okruh porotce oslovil natolik, že se některá z těchto děl dostanou mezi finalisty, bude jasné 7. listopadu na slavnostním galavečeru v prostoru pro nové umění – Jatka 78. Na akci budou rovněž vyhlášeny výsledky výjimečného počínu a mimořádné ceny. Úkol to bude jistě nelehký, s řadou děl se však porota seznámila přímo v terénu na začátku září.

Zuzana Hošková

PLÁČEK, PARK A TRŽIŠTĚ. CO JE A NENÍ VEŘEJNÝ PROSTOR?

V rámci doprovodného programu České ceny za architekturu (ČCA) uspořádala ČKA 14. června 2016 od 16 hodin v pražském Centru současného umění DOX diskusní setkání věnované veřejnému prostoru. Na akci vystoupili porotci ČCA Martin Rein-Cano a Miriam Lišková. Dalším diskutujícím byl krajinářský architekt Vladimír Sitta. Debatu, na níž se sešlo více než 80 zájemců, moderovala Karolína Vránková z Respektu, novinářka věnující se dlouhodobě architektonickým tématům. Diskuse předcházela Nominačnímu večeru České ceny za architekturu.

V úvodu Karolína Vránková přivítala diskutující a upozornila na určitou míru zprofanovanosti sloví „veřejný prostor“: „Problematika veřejného prostoru se pomalu stává klišé, univerzálním tématem, které je často uživatelům prezentováno prostřednictvím obrázků plných šťastných lidí posedávajících na náměstí, obklopených neméně šťastnými okolo pobíhajícími psy. Při kritičtější pohledu se ale musíme ptát, zda se lidem daný veřejný prostor skutečně líbí, k čemu ho využívají, komu patří, kdy veřejné shromažďování pobuňuje a kdy už se místo stává bitevním polem...“ Poté předala slovo architektům, kteří prezentovali své osobní zkušenosti s navrhováním veřejného prostoru.

Miriam Lišková
Podpora komunikace

Slovenská architektka z ateliéru SLLA Architects představila urbanistický návrh čtvrti Siermensäcker ve Vídni, který zvítězil v mezinárodní architektonické soutěži, a svou nejnámější realizaci Komunitního centra Máj v Českých Budějovicích, které bylo nominováno na Mies van der Rohe Award 2017 a získalo cenu Slovenské komory architektů CE ZA AR 2015.

Realizace nízkoprahového zařízení pro děti a mládež a středisko primární prevence z roku 2015 je součástí širšího projektu regenerace sídliště Máj z 80. let minulého století, který je postaven především na úpravě parkovacích ploch, zeleně apod. Projekt komunitního centra se snažil jít o krok dál a zabývat se skutečným životem lidí. Hledal další možnosti architektury – podporu komunikace. Otevřená obálka domu umožňuje bezprostřední kontakt s prostorem náměstí.

Vítězný návrh řešení čtvrti Siermensäcker ve Vídni z roku 2014 je založen na umístění různých typů veřejných prostorů do území – parky, zóny s řadami stromů, náměstíčka, prostranství bez aut atd.

Martin Rein-Cano

„Kultivovaný konflikt“ ve veřejném prostoru

Argentinský krajinářský architekt, který v současné době žije v Německu, se proslavil především populárním projektem 750 m dlouhého veřejného prostoru v Kodani nazvaného Superkilen („superpáteř“), který realizovali s jeho ateliérem Topotek 1, BIG a Superflex a získali za něj řadu ocenění. Projekt herního náměstí a parku byl realizován v etnicky nejpestřejší čtvrti Kodaně a jedním z jeho hlavních cílů bylo pomoci řešit konflikty, čelit problémům, sblížovat. Podle něj je nutné hledat hranici mezi zajímavým konfliktem a nebezpečným konfliktem a hledat cestu ke kultivovanému konfliktu ve veřejném prostoru.

Úkolem projektu Federal Garden v německém Schwerinu z roku 2009 bylo najít místo pro pikniky, ale v parku to památkáři nepovolili. Umístěním zóny do vody vzniká kultivovaný konflikt – uživatelé si musí zout boty a dojít ke stolkům, čímž se jim mění nálada, nachází jinou realitu. Úkolem každého architekta je podle Rein-Cana umocnit kvalitu místa a třeba i hledat novou typologii či funkci. Veřejný prostor přirovnává k muzeu či divadlu, a to jak organizační strukturou, tak funkčním uspořádáním.

Ve švédském Göteborgu proběhl v roce 2011 mezinárodní soutěžní workshop na řešení čtvrti v centru města na břehu řeky. Po skončení soutěže navrhl tým, jehož byl Martin Rein-Cano součástí, přetvořit obrovský vodní rezervoár na největší plavecký bazén na světě (o délce 500 m, s kapacitou asi 40 000 lidí). Svláknutí do plavek zaručuje určitou rovnost, splynutí lidí z různých společenských vrstev.

Vladimír Sitta

Veřejný prostor patří i bezdomovcům

Krajinářský architekt, který žil od roku 1981 v Austrálii, vede v současné době ateliér na FA ČVUT. Ve svém vystoupení upozornil na to, že vlastníkem veřejného prostoru jsou všichni, nikoliv jen orgány státní správy a samosprávy, které o něm rozhodují a nastavují mnohdy odstrašující pravidla. Honorář architekta považuje po všech úporných jednáních s úřady spíše za bolesně.

Soutěžní návrh na Docklands v Melbourne z roku 1999, který se nerealizoval. Sitta při prezentaci upozornil i na další nešvar při zadávání zakázek – dle jeho názoru si politici myslí, že lze veřejný prostor řešit po kouskách. Takový postup ale nevede ke vzniku živého veřejného prostoru.

Walla Mulla Park v Sydney realizoval Vladimír Sitta a jeho ateliér Terragram v roce 2011 a získal za něj řadu ocenění. Místo bylo mnoho let oblíbené především u bezdomovců. Češi je podle Sitty považují za někoho, kdo musí být vyhnán z veřejného prostoru, podle něj ale mají také právo na jeho užívání. Upravily se povrchy i lavičky, které jsou o něco širší, než byl požadavek města – a tak se na ně dá i lehnout. O místo je dobře postaráno, což vede k jeho kultivaci – každý den se uklízí, nejsou tu žádná místa pro ukrývání drog, bezdomovci mají přístup k toaletám i vodě atd.

Do soutěžní přehlídky Česká cena za architekturu se přihlásila čtyřicítka prací zabývajících se veřejným prostorem. Jaká byla jejich úroveň?

Rein-Cano: Pět nebo deset děl vykazovalo vysoký standard, ale neobjevil jsem nic překvapivého. Při navrhování veřejného prostoru nejde ani tak o krásu, i když ta samozřejmě působí na naše emoce. Co je krásné, nemusí být chytré, a to co vypadá ošklivě, nemusí být hloupé. Krása je relativní a nesmíme si jí plést s nablýskaností. U veřejného prostoru jde především o odpovědnost vůči uživatelům.

Lišková: V Čechách je stále přítomný historický background, který velmi silně ovlivňuje architektonický výraz. Postrádala jsem těžší zadání, která by přinášela např. řešení sociálních problémů.

Sitta: Sice nejsem členem poroty ČCA, ale na české scéně chybí odvaha riskovat. Pozoruji také přítomnost restrikcí ve veřejném prostoru. A častý formalismus – odstrašujícím příkladem je Trnkovo náměstí na Barrandově z roku 2014, které realizovala firma budoující kanalizace.

Můžete uvést dobré a špatné příklady řešení veřejného prostoru ze světa?

(Všechny příklady byly doprovázeny ilustračními fotografiemi – pozn. red.)

Lišková: Skvěle se podařilo vyřešit promenádu La Ramla v Barceloně, kde byla původně vysoká kriminalita. Obrovský potenciál měla ulice Štúrova v Bratislavě, o níž se politici vyjadřovali jako o novém evropském bulváru. Před dvěma lety začala její rekonstrukce a výsledek je žalostný.

Rein-Cano: Budu mluvit o našich projektech. Za pozitivní příklad považuji již zmíněný Water Picknic ve Schwerinu. A dobře, myslím, nedopadl náš projekt Gino Valle Square v Miláně. Na ploše náměstí vznikly jen formalistické kresby, není tam stín atd.

Sitta: Můj ideální projekt je ten, kde bude každý šťasten navždy – hřbitov. Zatím jsem ale žádný neprojektoval.

Jak se daří prosazovat neobvyklé projekty?

Rein-Cano: Už jsem kdysi zmiňoval, že pokud je do projednávání zapojeno příliš mnoho aktérů, vzniká průměrná realizace. U návrhu obrovského bazénu se vše podařilo, protože se jedná o populstický projekt – všichni mají rádi vodu a politici se rádi zviditelňují. Jeden architekt mi řekl, že projekt musí vypadat dobře na tričku. To si sice úplně nemyšlím, ale musí být srozumitelně prezentován a popularizován, a to i na politické úrovni. Nesmí se přestávat komunikovat. A potom už nemusíte tolik bojovat.

Více informací o tvorbě architektů:

- Miriam Lišková www.slla.net
- Martin Rein-Cano www.topotek1.de
- Vladimír Sitta www.terragram.com.au/work

Zapsala Markéta Pražanová

Redakčně kráceno. Celý zápis viz www.cka.cz.

Foto: Michal Pick

ARCHITEKTI A STAROSTOVÉ NA JEDNÉ LODI HODNOTILI KVALITU ARCHITEKTURY VE MĚSTECH

Česká komora architektů již 6. rokem pořádá akci Architekti na jedné lodi, jež je určena všem milovníkům architektury. Letošním tématem neformálního setkání, které se uskutečnilo 29. června na (A)VOID Floating Gallery na Rašínově nábřeží, byla kvalita architektury ve městech. Tu na setkání hodnotili jak architekti, tak zástupci měst, která se mohou pyšnit kvalitní architekturou a urbanismem: Litomyšl, Líbeznice a Dolní Břežany. Jejich příklady dokazují, že krásná architektura nemusí být nutně záležitostí velkých měst.

ČKA v lednu vyhlásila soutěžní přehlídku Česká cena za architekturu, jež se setkala s mimořádným zájmem architektů, kteří do ní přihlásili bezmála 500 realizací. Cena České komory architektů si současně klade za cíl aktivování zájmu o kvalitní architekturu u veřejnosti a zástupců samospráv. Mezinárodní odborná porota v červnu vybrala užší okruh 63 nominovaných děl, která představují to nejlepší, co bylo v České republice za posledních pět let realizováno. Zhruba polovina realizací z výběru poroty byla financována z veřejných prostředků. Nominace také ukazují, která česká města s veřejnými zakázkami z oblasti architektury a stavebnictví zacházejí efektivně a zodpovědně.

Co stojí za kvalitou architektury ve městech?

Místem s velkou koncentrací kvalitní architektury je již tradičně východočeská Litomyšl. Toto jedenáctitisícové město je ve výběru poroty zastoupeno hned čtyřmi realizacemi (Rekonstrukce piaristického kostela, Multifunkční sál, Revitalizace zámeckého návrší a Plavecký bazén). O své pětadvacetileté zkušenosti v roli městské architektky Litomyšle se v diskusi Krásná města aneb Architektura věc veřejná podělila Zdeňka Vydrová. Vyzdvihla zejména potřebu kontinuální spolupráce, která díky čtyřletým volebním obdobím bývá mnohdy velmi těžko aplikovatelná. Podpora politické reprezentace je pro městského architekta, jehož role je spíše koncepční, naprosto zásadní.

S architektky spolupracují také středočeské Líbeznice. Jejich starosta Martin Kupka uvedl, že kromě externího spolupracovníka ve funkci městského architekta se obci osvědčily vyzvané architektonické soutěže. Jedná se o princip, kdy město na základě referenčních staveb osloví vybrané ateliéry s konkrétním zadáním. Ty následně zpracují projektové dokumentace, z nichž zástupci města společně s odborníky vybírají projekt, který nejlépe vyhovuje zadání. Jedná se o způsob, jakým lze i do relativně malého města přivést kvalitní architektonické týmy. Že tento model funguje, dokládá nejen název obce samotný, ale také to, že tato dvouapůltisícová obec je v prestižním výběru mezinárodní poroty zastoupena hned dvakrát (ZŠ Líbeznice a Tři věže)!

Velkou péči zejména územnímu plánování a veřejným prostranstvím věnují také čtyřtisícové Dolní Břežany. Starosta Břežan Věslav Michalík potvrdil, že navzdory napjatému rozpočtu, s jakým většina malých měst bojuje, se jim odborník v pozici městského architekta vždy vyplatil. Za zásadní považuje stanovení celkové vize obce, které je bez zapojení odborníků nemožné. Investice do kvalitního vystavěného prostředí se zde opravdu vyplatila: ve městě je velký počet rezidentů a prakticky zde neexistuje fluktuace obyvatel. Kvalitu veřejného prostředí přitom podle slov starosty většina obyvatel uvádí jako jeden z důvodů tohoto stavu.

Výjimečná situace pak panuje ve středočeském Tehově, kde je v roli starosty architekt David Hlouch, který je zároveň členem představenstva ČKA. Obec ani ne s tisícovkou obyvatel má tak odborníka přímo ve svém čele. David Hlouch na setkání rovněž upozornil, že malé obce, které pozici městského archi-

tekta zatím nemají, by jistě ocenily možnost využívat externího konzultanta, který by mohl působit v rámci obcí s rozšířenou působností či na krajích.

Architektonické soutěže se vyplatí!

Kvalitu architektury ve městech dlouhodobě podporuje také Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které na setkání reprezentoval Josef Morkus. Vláda v lednu 2015 přijala dokument Politika architektury a stavební kultury ČR, který je v ostatních evropských zemích již řadu desetiletí naprostým standardem. Josef Morkus vysvětlil, jakými hlavními okruhy se dokument zpracovaný ministerstvem za podpory řady institucí, včetně ČKA, zabývá. Zvýšenou péči ministerstvo věnuje zejména veřejnému prostoru a zasazení staveb do okolí či oblasti veřejných zakázek. Kvalitě architektury vychází vstříc i nově schválený zákon o zadávání veřejných zakázek, který by měl nabýt účinnosti na podzim tohoto roku. Zavádí především kvalitativní kritéria při výběru projektanta a zhotovitele projektu, tak aby ve výběrových řízeních nebylo zohledňováno pouze kritérium nejnižší ceny, které nemůže přinést očekávanou kvalitu a ve výsledku ani finanční úsporu.

Politika architektury také podporuje institut veřejné architektonické soutěže, který je kvalitním a transparentním nástrojem pro zadávání veřejných zakázek z oblasti architektury a stavebnictví. To mimo jiné potvrzují i výsledky České ceny za architekturu. Ze 475 přihlášených prací jich bylo 13 realizováno na základě architektonické soutěže, přičemž do užšího výběru poroty postoupilo hned 10 z nich. Efektivitu architektonických soutěží potvrzuje i ekonomická analýza společnosti EEIP Dopady architektonické praxe na ekonomiku ČR, která přímo uvádí, že architektonická soutěž přináší kromě kvality také ekonomickou rentabilitu. Objednavatelem studie bylo opět Ministerstvo pro místní rozvoj, které v budoucnu dokonce zvažuje založení fondu na podporu architektonických soutěží u vyhlásovatelů.

Jak aktivovat zájem o kvalitní architekturu?

Do diskuse se zapojil také architekt Jaroslav Zima ze studia D3A, který je současně členem odborné Akademie České ceny za architekturu. Zdůraznil, že péče o kvalitní prostředí začíná u každého z nás. Lhostejnost obyvatel přispívá k nezájmu o kvalitní architekturu. Zájem veřejnosti je třeba aktivovat. Jedním z možných prostředků je právě prezentace kvalitních výsledků práce architektů prostřednictvím soutěžní přehlídky Česká cena za architekturu. Společnost by se měla naučit rozeznat kvalitní architekturu, a to nejen tu současnou, ale také historickou, kterou je třeba chránit. Jaroslav Zima poukázal na kauzy spojené s ohrožením dvou dopravních staveb a zároveň nesporných dominant Prahy: Libeňský a Železniční most. Současná situace, kdy se nechají vzácné stavby chátrat a jsou často nahrazeny novými a méně kvalitními následovníky, je alarmující.

Na tom, že vzdělávání veřejnosti hraje naprosto klíčovou roli, se shodli všichni diskutující. Jaroslav Zima upozornil, že v médiích chybí kvalitní pořady o architektuře. V souvislosti s Českou cenou za

architekturu přitom vzniká časosběrný dokument, který bude divácky atraktivní formou prezentovat kvalitní výsledky práce architektů. O vzdělávání veřejnosti formou praktických workshopů zaměřených také na nejmladší generaci informovala Zdeňka Vydrová. V Litomyšli funguje festival ArchiMyšl, který během Dne architektury pořádá procházky po městě a další zajímavé aktivity.

Na vlivu kvality prostředí na rozvoj jedince se shodli také předseda ČKA Ivan Plicka a Josef Morkus z MMR. Velká pozornost by měla být upřena zejména na prostředí, ve kterém vyrůstají děti. Do České ceny za architekturu se přitom přihlásilo několik projektů škol či školek. Do užšího výběru postoupily pouze dva z nich: Pavilon základní školy v Líbeznicích od Projektů Architekti či Rekonstrukce a dostavba základní školy Hovorčovice od architekta Ondřeje Tučka.

Swingování mezi diplomkami

Program akce Architekti na jedné lodi pokračoval neformální zábavou na palubě (A)VOID Floating Gallery i přilehlém nábřeží. Účastníci akce si mohli rovněž prohlédnout výstavu 16. ročníku Přehlídky diplomových prací, která probíhala v podpalubí. Přehlídka si klade za cíl objevení budoucích hvězd architektonické scény. Nutno dodat, že se to více než daří, protože řada oceněných studentů přihlásila svá díla do České ceny za architekturu a někteří z nich dokonce uvízli v hledáčku mezinárodní poroty, která je zařadila na seznam nominovaných děl. Paluba se ve večerních hodinách rozvlnila v rytmu electro swingu, hudební produkci obstaral DJ Swing Garden.

OTTA – VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE V ARCHITEKTUŘE

Dne 26. května 2016 se na půdě ČKA uskutečnila debata v rámci Otevřeného think tanku architektů (OTTA) na téma vzdělávání dětí a mládeže v architektuře – zájmu o prostředí, ve kterém žijí. Setkání zástupců pracovní skupiny Vzdělávání ČKA, neziskových organizací, státní správy, vysokých architektonických škol, architektů, pedagogů i politiků navázalo na mezioborovou diskusi pořádanou 1. dubna 2014 v Plzni. A stejně jako tehdy probíhalo ve spolupráci s platformou Architekti ve škole, Nadací Proměny Karla Komárka a spolkem Pěstuj prostor. Setkání zahájil garant OTTA Petr Lešek. Poté vystoupily s úvodními příspěvky spoluautorky Memoranda Architektura ve vzdělávání Kristýna Stará (Architekti ve škole) a Jolana Říhová (Nadace Proměny Karla Komárka), moderování diskuse se ujali Petr Klíma a Marek Sivák (Pěstuj prostor). Cílem setkání bylo zhodnotit aktuální situaci zařazování témat spjatých s architekturou a kulturou prostředí do vzdělávacího systému, a to na všech stupních škol. Zároveň bylo snahou organizátorů pokusit se nastínit budoucí strategii v této oblasti.

Dva roky od podepsání Memoranda – Architektura ve vzdělávání

V úvodním vystoupení Kristýny Staré (Architekti ve škole) a Jolany Říhové (Nadace Proměny Karla Komárka) bylo připomenuto podepsání memoranda Architektura ve vzdělávání v dubnu 2014.

Memorandum, jehož základem se stalo diskusní mezioborové setkání OTTA konané 1. 4. 2014 v Plzni, shrnuje současné nedostatky vzdělávání dětí a mládeže v tématech spojených s architekturou a tvorbou kulturního prostředí a zároveň předkládá návrhy řešení nepříznivé situace: od nutné koordinace a metodického vedení přes revizi RVP (Rámcových vzdělávacích programů), vytvoření expertní skupiny, sestavení metodiky, vzdělávání pedagogů, architektů až po podporu neziskových organizací.

→ Memorandum – Architektura ve vzdělávání je ke stažení na www.cka.cz

Memorandum navazuje na dokument z roku 2009 s obdobným názvem Memorandum o vzdělávání a architektuře, který podepsali tehdejší předseda ČKA Dalibor Borák a ministr školství Ondřej Liška na konferenci o politikách architektury evropských zemí, kterou pořádala ČKA v rámci předsednictví České republiky v EU.

Vzdělávání součástí Politiky architektury a stavební kultury ČR

Strategický dokument Politika architektury a stavební kultury ČR (PA) se podařilo schválit vládou 14. ledna 2015. Jeho cílem je mimo jiné „zlepšovat kvalitu prostředí vytvářeného výstavbou, podporovat participaci veřejnosti a zlepšit osvětu a vzdělávání v tématech spojených s architekturou, urbanismem a příbuznými obory“.

Důležitá ustanovení z memoranda se podařilo do PA implementovat. V kapitole nazvané Vzdělávání, osvěta a výzkum je jako jeden z hlavních cílů zmíněna nutnost „podporovat a rozvíjet výchovu a vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí na všech stupních škol“.

Implementace jednotlivých opatření PA v tématu Vzdělávání má proběhnout v období 2015–2020.

→ Politika architektury a stavební kultury ČR je ke stažení na www.cka.cz

Pracovní skupina pro implementaci architektury do vzdělání nebyla zatím zřízena

Na základě Opatření 6.3.1 vyplývajícího z Politiky architektury a stavební kultury ČR mělo MŠMT (ve spolupráci s MMR, MŽP, NÚV, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejnou správou na úrovni krajů a obcí, vysokými školami a neziskovými organizacemi) do roku 2015 vytvořit pracovní skupinu zabývající se implementací vzdělávání o architektuře a stavební kultuře na základních a středních školách a metodikou prezentace tématu v širších souvislostech. Do roku 2017 má být zpracován dokument s charakteristikou, pojmy, cíli, učivem a výstupy vzdělávání o architektuře, urbanismu, územním plánování, krajinářské architektuře a stavební kultuře na všech stupních škol. Následně má dojít k začlenění tématu do jednotlivých vzdělávacích oblastí, má být zajištěno vzdělávání pedagogických pracovníků, architektů i státních úředníků atd. Dosud však nebyla zřízena pracovní skupina, která by se jednotlivými kroky mohla zabývat.

Aktivít ze strany iniciativ přibývá

Od roku 2014 se podařilo realizovat řadu projektů a akcí, které přispěly k podpoře záměru začleňování architektonických témat do vzdělávání. V rámci příprav nového Státního programu EVVO a EP 2016–2015 se podařilo již do verze k veřejnému projednání v únoru 2016 mimo jiné zařadit Evropskou úmluvu o krajině, komplexní pojetí krajiny a pojem vystavěného prostředí. Při přípravě Standardů výtvarné výchovy pro základní vzdělávání se díky spolupráci s PaedDr. Markétou Pastorovou z Národního ústavu pro vzdělávání daří zapracovávat modelové úlohy z oboru architektura a urbanismus. Na podzim letošního roku by měly být k dispozici závěry Výzkumu vhodných nástrojů ke zvyšování stavební kultury (TAČR).

Pod vedením architektů Kristýny Staré a Ondřeje Teplého Národní institut dalšího vzdělávání (NIDV) v Plzni do své programové nabídky pro peda-

Foto: Jan Hrdý

gogy všech stupňů zařadil i seminář Architektura ve vzdělávacích programech. Na FA VUT proběhl projekt zaměřený na tvorbu metodiky kurzů pro animátory, lektory galerií a učitele 1. stupně ZŠ nazvané Architektura do galerií a škol. Studenti FA ČVUT a FPTUL se zapojili do osvěty a tvorby metodických výukových materiálů v rámci projektu Architekti ve škole – Architektura ve vzdělávání.

Nadace Proměny Karla Komárka (NPKK) pod vedením Jolany Říhové pravidelně pořádá semináře pro pedagogy. Dále jsou pořádány konference a exkurze. Pedagogům je určen tematický portál Proměny pro školy.cz.

Architektura se též objevuje v programech volnočasových kroužků či v samostatných kurzech, jednorázových programech pro školy a workshopech.

Důležitou praktickou formou vzdělávání dětí a mládeže v architektuře je jejich zapojení do plánování a realizace projektů ve veřejném prostoru a do revitalizace prostředí škol. Dlouhodobě se tomu věnuje Nadace Proměny Karla Komárka v programech Parky a Zahrada hrou, dále spolek Pěstuj prostor, CpKP – Kreativní demokratická škola, Eduin – Extra třída, Nadace Partnerství a další.

Chystají se i další kroky, např. IPR Praha připravuje Centrum architektury a městského plánování, v rámci jehož činnosti by měl vzniknout prostor také pro vzdělávání. FUA TUL plánuje uspořádat setkání architektů z Polska a České republiky, kteří se věnují pořádání architektonických kurzů pro děti a mládež. V rámci projektu Architekti ve škole se připravuje slovník pro žáky i učitele. Eduin ve spolupráci s Architekti ve škole, NPKK a ČKA plánuje společný osvětový projekt Školní prostory.

Architektura je i nadále do výuky zařazována nesystémově

I přes výše uvedené aktivity a úsilí se stále nedaří intenzivněji zapojovat téma do vzdělávání a prosadit kroky, které by zajistily systémovou státem garantovanou implementaci. Architektura tedy zůstává i nadále závislá výhradně na iniciativách architektů, neziskových organizací nebo osvětových pedagogů. Zapojování dětí a studentů do úvah o rozvoji prostředí, kde žijí, není dostatečné. Témata jsou v praxi aplikována zřídka, chybí metodika, učitelé nejsou o důvodech a možnostech zapojování architektonických témat dostatečně informováni (ani na pedagogických fakultách, ani v praxi). Nemají proto o vzdělávání v této oblasti zájem a téma jim zůstává cizí. Ani na školách architektury není zatím kladen důraz na sdílení znalostí a zkušeností v této problematice.

Z diskuse

V diskusi vystoupili za ČKA Radek Kolařík, Lenka Burgerová a Regina Loukotová (členové PS Vzdělání), Pavel Martinek (člen představenstva) a Petr Lešek (garant OTTA), dále poslankyně Martina Berdychová, Markéta Pastorová z Národního institutu pro vzdělávání, Jolana Říhová z Nadace Proměny Karla Komárka, Kristýna Stará (Architekti ve škole) a další.

Závěr

Účastníci setkání jsou přesvědčeni, že architektura je nedílnou součástí naší kultury a téma péče o prostředí, v němž žijeme, je nesmírně důležité. Pro to, aby bylo prostředí vnímáno, chápáno jeho hodnoty a možnosti jeho kvalitního rozvoje, je nutné dlouhodobě pěstovat a utvářet vztah a spoluodpovědnost k místu. Zainteresované organizace včetně ČKA proto budou i nadále usilovat o systémové začlenění architektury do vzdělávání na všech úrovních a standardizaci metodiky pro výuku, a to tak, aby docházelo k rozvoji představitosti, estetického a prostorového vnímání, pochopení prostředí i krajiny.

Další vhodné kroky

- Zajistit koordinaci a metodické vedení tématu – zajistit expertní mezioborovou skupinu složenou z pedagogů, architektů, zástupců ministerstev atd., která by byla činností pověřena, včetně rozvoje další spolupráce a financování; ČKA by měla zvýšit tlak na MMR.
- Oslovit pedagogické fakulty, především katedry, v jejichž předmětech se architektonická témata objevují (výtvarná výchova, výchova k občanství, dějepis, environmentální výchova apod.) s žádostí o zavedení témat do vzdělávání budoucích pedagogů.
- Organizovat specializovaná školení pro pedagogy.
- Zapojovat do aktivit studenty vysokých architektonických škol a architektky.
- Podporovat aktivní zapojování dětí, studentů, pedagogů do revitalizace prostředí škol a veřejných prostranství, a to koordinovaně ve spolupráci s architektky.
- Usilovat o vznik standardizovaných metodik a výukových materiálů.
- Prosazovat revizi Rámcového vzdělávacího dokumentu (RVP); ze strany Ministerstva školství se v dohledné době nepředpokládá změna dokumentu, a není tudíž možné v něm téma zřetelněji ukotvit; změna RVP je jen dílčím krokem.
- Zvýšit podporu neziskového sektoru a mezioborovou spolupráci.
- Propojovat experty a zajistit meziresortní spolupráci, zejména mezi ministerstvy a jimi řízenými organizacemi (především MMR ČR, MŽP ČR, MŠMT ČR).
- Zajistit sdílení zkušeností mezi iniciativami a organizacemi.
- Šířit všemi cestami osvětu o významu kvality vystavěného prostředí.

Další informace

- www.cka.cz
- www.architektiveskole.cz
- www.nadace-promeny.cz
- www.pestujprostor.plzne.cz

Zapsala Markéta Pražanová

BUDE ARCHITEKTURA TÉMATEM KRAJSKÝCH KOMUNÁLNÍCH VOLEB 2016?

Architektura hraje v rozvoji našich sídel klíčovou roli. Který z veřejných investorů by se nechtěl pochlubit reprezentativními stavbami a dalšími kvalitními architektonickými realizacemi? Z tohoto důvodu je třeba s architekturou počítat a zařadit ji do volebních programů. Existuje přitom několik podpůrných dokumentů, které vyzdvihují důležitost péče o vystavěné prostředí. Česká komora architektů nyní při příležitosti konání podzimních krajských voleb přichází s jedním z nich.

Na úrovni státu se tématu kvalitního prostředí věnuje Politika architektury a stavební kultury přijatá v lednu 2015 vládou ČR. Vyzdvihuje tři pilíře: péči o krajinu a sídla, péči o stavby a podporu vzdělávání, osvětu a výzkum v této oblasti. Na komunální úrovni pak téma podporuje text vydaný ČKA ke komunálním volbám. Specifickým požadavkům menších obcí se pak věnuje materiál Architektura pro venkov. Před konáním krajských voleb aktuálně ČKA přichází s textem, který se zaměřuje na plánování vyšších regionálních celků. Dokument navazuje na výše zmíněné texty a je doplněn o specifická témata spojená s kraji.

Vize, k níž se materiál upíná, je kraj, který se příkladně stará o svůj majetek a kulturní prostředí (architekturu). Komunikuje se svými občany a poskytuje obcím koordinaci, supervizi a kvalitní odborné poradenství.

Dokument Architektura pro krajské volby je rozdělen do deseti hlavních oblastí. Jako zásadní vidí ČKA nutnost stanovit program rozvoje a definovat strategii kraje. V ní by neměl chybět plán investic a mapa majetku kraje, dále např. místa vhodná pro uskutečnění architektonických soutěží (soutěží o návrh) či pocitová mapa kraje, která na základě místního šetření ozřejmí, jak jednotlivé lokality vnímají přímo občané. Klíčovou úlohou krajských úřadů by dle architektů dále mělo být zejména zprostředkování komunikační a odborné platformy obcím na jejich území.

Nezbytným dokumentem kraje se musí rovněž stát Zásady územního rozvoje. Ty musí být obecně srozumitelným materiálem a obsahovat jak urbanistické koncepce, tak okruhy krajinného plánování. Zaměřit se zejména na provázání jednotlivých územních plánů obcí v registru kraje.

Osobností, která by měla pomáhat tyto ideály uvést v život, by měl být architekt kraje. Podobný systém není v Evropě ničím novým, obdobně fungují např. kantony ve Švýcarsku. Řada českých měst a obcí přitom stále nemá ani městského či obecního architekta. Architekt není zpravidla zastoupen ani ve větších regionálních celcích – krajích. Jako hlavní činnost krajského architekta ČKA vidí koordinaci práce městských a obecních architektů na území

kraje. Dále pak vytvoření centra architektury kraje i s možností pořádání přednášek pro veřejnost a kurzů z oblasti profesního vzdělávání. Krajská sídla, která svého architekta z různých důvodů nemají, by mohla odborné otázky konzultovat přímo v kanceláři krajského architekta.

Odborník ve středu kraje dokáže pomoci i se zapojením veřejnosti, bez kterého již dnes nelze komunikovat žádnou větší investici. Zlomek nemandatorní části rozpočtu (například 1 %) doporučuje Komora věnovat formou participativního rozpočtu na realizaci občany navržených a vybraných námětů.

Velmi ožehavou otázkou jsou také dotační programy, jež jsou pro řadu samospráv jedinou možností, jak ulevit svému rozpočtu. Dotační programy však nejsou jen příležitostí pro získání financí, ale především příležitostí pro rozvoj regionu. Kraj by proto měl od dotačních titulů požadovat dostatečný čas na zpracování a kvalitativní rozhodování o jejich podpoře. I v projektech financovaných z dotací je vhodné využít participativní metody. Kvalitativní výběr zpracovatelů projektu, například formou architektonické soutěže, by měl být samozřejmostí. O tom, že lze sladit dotace a architektonickou soutěž, svědčí např. zdárná realizace parku 4Dvory v Českých Budějovicích, který je nominovaný na Českou cenu za architekturu 2016.

Podstatná část dokumentu je také věnována veřejným zakázkám. Většina veřejných zadavatelů vybírá doposud zpracovatele veřejných zakázek pouze podle ceny bez ohledu na kvalitu. U výběru projektantů je přitom žádoucí zohlednit i cenu budoucí stavby a jejího provozu. Při výběru proto ČKA doporučuje institut poroty s nadpoloviční většinou nezávislých odborníků. Při klasickém výběrovém řízení je přitom možné si časovou náročnost projektu a s ní související honorář architekta ověřit v on-line kalkulačce, která je k dispozici na webu ČKA. Pro výběr projektantů strategického plánu, zásad územního rozvoje, územních plánů, urbanistických studií, veřejných prostranství i budov a výtvarných intervencí ČKA doporučuje soutěž s předkládáním návrhů. Architektonická soutěž bývá veřejnými zadavateli často mylně považována za zdoluhavý a finančně náročný proces zadání veřejné zakázky. Studie Dopady architektonické praxe od společnosti EEIP však naopak poukazuje na ekonomickou výhodnost soutěží a vyzdvihuje kvalitu, již přinášejí, která je sama o sobě ekonomickým přínosem.

Tisková zpráva ČKA, 27. července 2016

Kompletní dokument Architektura pro krajské volby je dostupný na webu ČKA www.cka.cz/cs/pro-verejnou-spravu/program-architektura-kulturni-prostredi-pro-krajske-volby.

ČKA APELUJE NA OTEVŘENÝ DIALOG OHLEDNĚ VÝSTAVBY METRA D

Česká komora architektů se znepokojením sleduje aktuální situaci ohledně výstavby metra D. Domnívá se, že nedávná realizace nových stanic metra A, jež vznikly bez architektonické soutěže a které sklidily četnou kritiku jak u odborníků, tak veřejnosti, jsou dostatečnou ukázkou toho, jak nemá takto významná veřejná investice vznikat. Komora apeluje na dodržení základních požadavků, jež mají být v případě zadávání veřejných zakázek ve stavebnictví naprostým standardem: transparentnost celého procesu, výběr zhotovitele stavby na základě kvality, nikoliv ceny, a nezávislé posouzení více návrhů odbornou porotou.

Tyto požadavky Česká komora architektů doporučuje naplnit formou architektonické soutěže. O výhodách tohoto řešení přitom ČKA v minulosti informovala již několik pražských primátorů i vedení Dopravního podniku hlavního města Prahy a společnosti Metroprojekt, kterým nabídla svoji součinnost při uspořádání nezávislé architektonické soutěže. Tento apel Komory na kvalitu zadání zakázky na nové metro však dosud nebyl reflektován. Přitom se bezesporu jedná o klíčovou zakázku z oblasti architektury, dopravní infrastruktury a urbanismu. S předpokládanými náklady ve výši 50 miliard se zároveň jedná o velmi výraznou investici hlavního města hrazenou z veřejných prostředků.

Navzdory informacím, které zaznávají, není realizace soutěže zdlouhavým procesem, který by mohl ohrozit výstavbu nového metra. Je pravdou, že časově náročnější je příprava jejího zadání, nicméně vzhledem k tomu, že vyhlášovatel vysoutěží detailní studii, lze následně zkrátit trvání jednotlivých projekčních fází a celkově tedy i dobu realizace celé zakázky. Ve výsledku tak nemusí k žádnému zdržení vůbec dojít. Architektonické soutěže dále nepřinášejí jen kvalitu, ale rovněž ekonomickou výhodnost. Potvrzuje to nedávná analýza společnosti EEIP Dopady architektonické praxe na ekonomiku ČR.

Kromě nesporných kvalitativních a ekonomických výhod soutěž zadavateli přinese i možnost celý proces výstavby komunikovat s veřejností, čímž se kromě transparentnosti může docílit i žádoucího zapojení obyvatel hlavního města do procesu výstavby takto významné dopravní realizace. Při vypsání soutěže o návrh má investor možnost vybírat podle poměru ceny a komplexní kvality návrhu. Výhodou je dále možnost porovnávat mezi sebou větší množství návrhů, které jsou zaslány různými týmy přihlášenými do soutěže. Investor si pak s pomocí odborné poroty vybere nejhodnější variantu a s ní i schopný autorský tým.

Připomínáme, že architektonické soutěže na stanice metra jsou v Evropě i ve světě zavedeným způsobem výběru projektanta, za všechny jmenujme Rijád v Saúdské Arábii či uskutečněné soutěže v Moskvě nebo Hamburku. Česká komora architektů by i v domácím prostředí uvítala více kvalitních architektonických realizací vzniklých z veřejných prostředků. V případě metra D by byla škoda tuto příležitost promarnit a neposkytnout naší metropoli možnost srovnání s ostatními evropskými městy, která se mohou pyšnit kvalitně řešenými dopravními stavbami.

Korespondence ČKA týkající se soutěže o metro D je k dispozici na webu ČKA:
www.cka.cz/cs/cka/tema-CKA/ceska-komora-architektu-apeluje-na-otevreny-dialog-ohledne-vystavby-metra-d.

Tisková zpráva ČKA, 18. srpna 2016

ZPRÁVA SEKRETÁŘE O ČINNOSTI PRACOVNÍCH SKUPIN ČKA

Na každé jednání představenstva ČKA předkládá sekretář ČKA řadu informací a podkladů souvisejících s výkonem profese autorizovaných architektů. Mezi zásadní z nich patří také souhrnná zpráva o činnosti jednotlivých pracovních skupin za uplynulé období. Shrnujeme aktivity za květen–červenec 2016.

PS Standardy a honoráře

- Finalizace Manuálu pro zadávání práce architekta; dopracována byla rovněž poslední část Kalkulačky (rozšíření o část Městský architekt); proběhly pracovní schůzky členů PS
- Aktivní spolupráce s MMR – proběhla schůzka s ředitelem Odboru práva veřejných zakázek a koncesí MMR JUDr. Mgr. Vlastimilem Fidlerem, s nímž byl diskutován postup tvorby metodických pokynů MMR k zákonu o veřejných zakázkách (základní informace o jedné páteřní metodice, která bude doplňována postupně aktuálně dalšími)
- Koordinační schůzka ČKA a ČKAIT, tématem bylo mimo jiné dopracování Manuálu
- Aktivní příprava seminářů k Manuálu v krajích, koordinace a spolupráce s PS Soutěže a právním oddělením
- Příprava vydání Standardů – harmonogram vydání v tištěné podobě

PS Památková péče

- Návrh smlouvy o spolupráci s NPÚ, který bude s dopisem předsedy odeslán na NPÚ
- Příprava jednání s NPÚ a MK (podpis smlouvy o spolupráci, naplňování Politiky architektury)
- Proběhla pracovní schůzka s ministrem kultury – spolupráce a partnerství ČKA, Politika architektury, Památkový zákon
- Pracovní schůzka s poradcem ministra kultury – možnosti rozšíření spolupráce v návaznosti na projekt Česká cena za architekturu

PS Legislativa

- Stavební zákon – legislativní rada vlády (LRV) vrátila opět novelu zákona MMR k přepracování – MMR bude předkládat přepracovanou verzi asi na konci srpna – LRV vytykala novele, že nesplnila základní cíle: zjednodušení procesu povolování staveb a zkrácení řízení, dále vytykala nekoncepčnost v navrhovaných

- úpravách struktury stavebních úřadů a velkou administrativní zátěží na žadatele i vlastní úřady, dále zpochybnila přenášení původních pravomocí stavebních úřadů do závazných stanovisek dotčených orgánů; probíhají jednání v Poslanecké sněmovně a v Senátu ohledně zájmů ČKA; ČKA připravila tiskovou zprávu
- Vyhláška č. 499 ke stavebnímu zákonu – bude následně opět přepracována s ohledem na znění novely stavebního zákona, které bude schváleno Legislativní radou vlády; zástupci ČKA se aktivně účastnili jednání pracovní skupiny na MMR a dále jednají s ČKAIT a Hospodářskou komorou i SPD; ČKA se zapojí do připomínkového řízení
- Zákon č. 360/1992 Sb. – bude projednán na jednání pracovní skupiny po prázdninách, připraven upravený pozměňovací návrh včetně odůvodnění sporných částí, projednáván s poslanci PS, MMR a Úřadem vlády; představen byl pozměňovací návrh týkající se honorářů
- Příprava jednání s Úřadem vlády v návaznosti na problematiku bezbariérových staveb a akce v systému celoživotního vzdělávání ČKA
- Připraveno jednání na Úřadu vlády – zákon o znalcích – zásadní připomínky (respektování oborů autorizací, výše znalečného)
- Připravena série seminářů týkajících se legislativy na podzim 2016 (spolupráce Kancelář veřejného ochránce, krajské úřady, MMR)
- Účast na jednání výborů Poslanecké sněmovny
- Nový zákon o veřejných zakázkách – ČKA sleduje projednávání a aktivně se účastní přípravy prováděcích předpisů – příprava semináře pro města a obce – PS Legislativa a PS Soutěže
- Honoráře – ve spolupráci s V4 a ACE – příprava dokumentu na podporu pro vládu a resorty
- Připomínkové řízení pro normy – Střechy – aktivní účast – norma návrhová
- Proběhl odborný seminář Odstraňování staveb ve spolupráci s Kancelář veřejného ochránce práv – součást programu celoživotního vzdělávání

PS Urbanismus

- Schůzky pracovní skupiny se jako host účastnil také Ing. arch. Josef Morkus za MMR. Předmětem jednání bylo plnění cílů Politiky architektury a proběhla diskuse o aktuálních

- otázkách týkajících se vypsaných dotačních výzev v oblasti územního plánování
- Domluva na spolupráci s MMR a ÚÚP v oblasti metodik a koncepce změn ÚAP
- Finalizace textové části věnované funkci městského architekta, která bude součástí Manuálu, zároveň došlo k aktualizaci dokumentu na webu ČKA

PS Krajinářská architektura

- Jednání pracovní skupiny dne 14. 6. se účastnil za MMR Ing. arch. Josef Morkus, tématem bylo na naplňování cílů Politiky architektury v oblasti tvorby krajiny
- Aktivní osvěta týkající se podpory činnosti a kompetencí autorizovaných osob pro obor krajinářská architektura, s ohledem na vypisování dotačních výzev a programů souvisejících s oborem
- Práce na finální podobě části Standardů do připravovaného finálního dokumentu ČKA
- Spolupráce na akcích celoživotního vzdělávání věnovaných tématu krajinářské architektury
- Aktivní spolupráce s MŽP a MMR, pracovní schůzka se zástupci MŽP

PS Zahraniční aktivity

- Účast na jednání na Polské komoře architektů (zástupci ČKA: K. Cieslar, P. Martinek)
- Příprava jednání ACE WG vedené PS Soutěže v Praze – září 2016
- Příprava jednání ENACA Praha – říjen 2016
- M. Fišer se účastnil jednání ACE za PS Soutěže
- Koordinace dotazníků ACE připravovaných pro členy ČKA
- Další jednání ENACA proběhne v Mnichově, jednání ACE v Berlíně, jednání ACE v Lisabonu se zúčastnil P. Martinek
- Koordinace dokumentů s ohledem na výkon vlastní profese architekta a transpozice evropské směrnice – vyplňování dotazníku ACE ve spolupráci s MŠMT a MMR a Autorizační radou

PS Soutěže

- Aktivní spolupráce na finalizaci Manuálu pro obce s PS Standardy a honoráře a příprava části semináře v návaznosti na soutěže pro kraje, města a obce
- Konzultace aktuálních soutěží členy PS Soutěže

- Rekapitulace soutěží za období leden–červen 2016: uděleno 24 doložek regulérnosti soutěže, vydána dvě stanoviska ke studentským soutěžím, čtyři neregulérní soutěže
- Činnost v PS ukončili M. Janatka a P. Všečetka, na jejich místa nastoupili P. Pannová a V. Mencl
- Připomínkovaní pracovní návrhu programu na podporu architektonických a urbanistických soutěží MMR ČR
- Nový zákon o veřejných zakázkách – ČKA sleduje projednávání a aktivně se účastní přípravy prováděcích předpisů – příprava semináře pro města a obce – PS Legislativa a PS Soutěže

PS Vzdělávání

- Vyhodnocení výběrového řízení na účastníky PROF/TRAC z došlých přihlášek, představenstvu bylo předloženo doporučení za PS Vzdělávání
- Spolupráce a koordinace s MŠMT a MMR – naplňování Politiky architektury – v jednání společná pracovní schůzka – úkoly garantované jednotlivými resorty, spolupráce s ČKA a školami
- Spolupráce pracovní skupiny v rámci ČKA se středními školami v regionech – osvětové a vzdělávací akce, představení nominovaných staveb v regionech
- Diskusní setkání OTTA (viz s. 15) na téma vzdělávání – aktivní účast členů PS v diskusi
- Aktuální informace o dopadech vzniku Akreditačního úřadu a akreditace studijních programů (rušení oborů a zavedení programů)
- Spolupráce s koordinátorkami MŠMT – uznávání profesí, výkon profese architekta a transpozice evropské směrnice, dotazník ACE ve spolupráci s MŠMT a MMR a Autorizační radou
- Spolupráce s Úřadem vlády – granty, dotační výzvy, podpora vzdělávání (všechny stupně)
- Téma vzdělávání v architektuře na všechny stupně škol – koordinace s Národním ústavem pro vzdělávání a MŠMT
- Práce na návrhu změny celoživotního vzdělávání
- Informace o nominaci prof. Petra Pelčáka na členství v Akreditačním úřadu
- Příprava tématu Architektura a vzdělávání do programu ČKA

Ing. arch. Marie Špačková,
sekretář Komory

DOTACE MOHOU BÝT ŠANCÍ PRO MALÉ OBCE

V České republice je množství obcí s průměrným počtem obyvatel kolem tisíce. Nejen tyto vesnice mají nyní možnost zamyslet se nad svou tváří, kterou mnohdy změnila k nepoznání uplynulá desetiletí a překotná změna způsobu bydlení na vesnici posledních dvaceti let. Právě vypsané dotace na územní studie veřejných prostranství jsou určitou šancí i pro obce, které ve svém ročním rozpočtu těžko najdou finance na koncepční studii obrazu své obce. Tyto studie by měly nahlédnout na veřejný prostor obcí komplexně, řešit dopravu či výsadby vegetace v souvislostech historických a prostorových. Kromě možností vyřešit si svá rozvojová území v rámci intravilánu je nadmíru potřebné podívat se na prostor návsi, náměstíček a okolí, na jejich propojení s krajinou.

Prostor má sloužit jak dopravě, tak bezpečnému pohybu pěších a zároveň působit harmonicky – „oku libě“. Je nutností zamýšlet se nad způsobem sdílení společného i nad podporou jedinečností, díky nimž obyvatelé považují obec skutečně za svou (návesní rybník s lipovým stromořadím po obvodu, kaplička nebo jen stará lípa u božích muk či zvoničky, prostor kolem obecní školy, kulturního domu či sokolovny).

Územní studie veřejných prostranství jsou pro obce možností spolupráce s krajinářskými architekty a architektky, kteří díky svému povolání mohou přinést nové pohledy s ohledem na dostatečné pochopení samotného místa. Ve spolupráci s místními občany pomoci tam, kde kvalita veřejného prostoru mizí, nebo je dokonce malebnost našich vesnic a městeček tak překryta, že je nutno ji citlivě „znovu objevit“. Územní studie veřejných prostranství nám dává jedinečnou šanci vidět celistvý budoucí obraz obce tak, jak by konkrétní místo mohlo vypadat. Řešení by mělo pojmut funkční i prostorové aspekty bez fragmentování problémů a vytváření dílčích dělení na sebe mnohdy nešťastně navazujících technických řešení.

Vypracování územní studie veřejných prostranství není stoprocentní zárukou úspěchu, ale je to přinejmenším možnost pokusit se svůj krásný domov znovuobjevit a podívat se na prostor kolem sebe celostně i s kvalitami, které bohužel stále většinou opomíjíme – uvidět, pochopit, docenit a s hrdotí přijmout svůj domov.

Petr Velička
člen představenstva ČKA,
krajinářský architekt

DOTACE NA ZPRACOVÁNÍ ÚZEMNÍCH STUDIÍ

Článek popisuje možnost financování územních studií krajiny a územních studií veřejných prostranství jako nástrojů pro komplexní plánování krajiny a tvorbu příjemného prostředí v našich městech a obcích.

Integrovaný regionální operační program

Na podzim roku 2015 vyhlásilo Ministerstvo pro místní rozvoj (dále též „MMR“) tři výzvy na podporu zpracování územně plánovacích podkladů a dokumentací z Integrovaného regionálního operačního programu (dále též „IROP“). V rámci jeho prioritní osy 3 je zahrnut specifický cíl 3.3 Podpora pořízování a uplatňování dokumentů územního rozvoje (dále též „SC 3.3“), z něhož lze získat finanční prostředky na pořízení:

- územních plánů a jejich změn (výzva č. 2 IROP),
- regulačních plánů z vlastního podnětu obce nenahrazujících územní rozhodnutí (výzva č. 3 IROP),
- územních studií (výzva č. 9 IROP) zaměřených na:
  - veřejnou technickou infrastrukturu,
  - veřejnou dopravní infrastrukturu,
  - veřejná prostranství,
  - řešení krajiny.

Žadatelem a příjemcem ve všech třech výzvách ze SC 3.3 IROP může být pouze obec s rozšířenou působností, přičemž územní plány a regulační plány lze realizovat pouze na území obce s rozšířenou působností, avšak územní studie lze realizovat v rámci celého správního obvodu obce s rozšířenou působností. Vybrané důležité informace pro žadatele o dotaci ze SC 3.3 IROP:

- datum ukončení příjmu žádostí je 31. 3. 2017;
- datum ukončení realizace projektu je 31. 12. 2019;
- 85 % celkových způsobilých nákladů je financováno z fondu Evropské unie, 5 % ze státního rozpočtu, zbývajících 10 % je hrazeno příjemcem;
- maximální výše celkových způsobilých výdajů pro jeden projekt není stanovena;
- minimální výše celkových způsobilých výdajů pro jeden projekt je 200 000 Kč v případě územních studií a regulačních plánů a 300 000 Kč v případě územních plánů, resp. 250 000 Kč v případě změn územních plánů; jeden projekt může zahrnovat více regulačních plánů nebo územních studií.

Informace k Integrovanému regionálnímu operačnímu programu poskytuje Centrum pro regionální rozvoj České republiky na jednotlivých krajských pobočkách (www.crr.cz). Podrobnější informace k výzvám z IROP jsou zveřejněny také na www.dota-ceEu.cz/irop.

Kromě podpory financované z IROP připravilo MMR národní program na podporu územně plánovacích činností obcí, z něhož jsou podporovány územní plány obcí, kromě obcí s rozšířenou působností, hl. města Prahy a mimo obce, které pořídily či pořizují územní plán z IROP nebo Programu rozvoje venkova. Tento program tak doplňuje oblast, která není pokryta výzvami ze SC 3.3 IROP. Více informací naleznete na stránkách www.mmr.cz v sekci Územní plánování a stavební řád.

Územní studie krajiny

Krajina je ucelený systém, propojující problematiku mnoha oborů, v němž na sebe působí přírodní a člověkem utvářené složky. Součástí krajiny jsou ekosystémy, které se navzájem ovlivňují na velkou vzdálenost. Dlouhodobě je známá řada problémů naší krajiny. Zemědělská půda je zasažena erozními vlivy, poklesla retenční schopnost půdy. Roste tlak na intenzivní využití okolí velkých sídel, hlavních dopravních tahů a rekreačních oblastí. Tvář krajiny mění i poptávka po obnovitelných zdrojích energie. Velké půdní bloky a fragmentace krajiny srůstáním sídel a liniovými stavbami působí proti biodiverzitě, ale i proti potřebě člověka pohybovat se v krajině pěšky či na kole.

Problematika krajiny vyžaduje komplexní přístup a zvážení všech souvislostí a vazeb při koordinaci řady odborných podkladů, záměrů a systémů v krajině. Platformou pro řešení krajiny je územní plánování, které je však zatím této své roli mnoho dlužno. Územní plán neumožňuje postihnout vazby přesahující území jedné obce. Zároveň ne všechny zpracované územní plány se věnují koncepci uspořádání krajiny v patřičné míře.

Územní studie krajiny slouží jako nezávazný, ale neopominutelný podklad pro územní plánování, zejména pro řešení koncepce uspořádání krajiny v územních plánech, ale i pro doplnění územně analytických podkladů či pro upřesnění řešení krajiny v zásadách územního rozvoje. Zároveň jsou podkladem pro plánovací a rozhodovací činnost dalších orgánů. Vždy musí být zpracovány pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností.

Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí připravilo metodický pokyn Zadání územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností, který je k dispozici na stránkách www.mmr.cz nebo na stránce www.uur.cz v sekci Stanoviska a metodiky.

Územní studie veřejných prostranství

Veřejná prostranství (dle zákona o obcích všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru) jsou nejen základem prostorového uspořádání obce, pro většinu lidí jsou významná i z hlediska kulturního a společenského života, odpočinku, vzdělávání či her. Veřejná prostranství mají vliv na provětrávání území, na teplotu, vlhkost, kvalitu ovzduší i nakládání se srážkovými vodami. Ovlivňují též ekonomickou výkonnost sídla a jeho atraktivitu pro

turisty. Úpravy ulic, navesí, náměstí či parků umožňují přímé zapojení obyvatel při plánování a realizaci, což přispívá k většímu zájmu o dobrou údržbu těchto prostranství a zabraňuje jejich devastaci. Dobrá péče o veřejná prostranství může znamenat i zvýšení podpory politické reprezentace, která se o jejich kvalitu zasloužila.

Přestože jsou veřejná prostranství důležitými místy každé obce, mnohdy jim není věnována potřebná pozornost. Pořízením územní studie veřejných prostranství bude zajištěn podklad pro vyváženou realizaci potřeb a požadavků v nejnavštěvovanějších místech jednotlivých obcí, a to zejména s ohledem na potřeby místních obyvatel a na zájmy obce. Územní studie jsou základem pro koncepční úpravy stávajících i návrh nových prostranství, slouží pro určení charakteru i náplně jednotlivých prostorů, mohou však být využity i pro řešení jejich systému v sídle. Mohou řešit vybraná prostranství v celém správním obvodu obce s rozšířenou působností. Řešení musí být vždy v souladu s územním plánem a mělo by na něj být pohlíženo z více profesních pohledů.

Obdobně jako u územních studií na řešení krajiny připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Českou komorou architektů metodický návod, který je volně ke stažení např. na stránce www.uur.cz v sekci Stanoviska a metodiky.

Územní studie zaměřené na technickou a dopravní infrastrukturu

Dalším typem územních studií podporovaných ze SC 3.3 IROP jsou územní studie zaměřené na veřejnou technickou a dopravní infrastrukturu. Tyto územní studie, pořizované pro vybrané území správního obvodu obce s rozšířenou působností, musí být ve vazbě na transevropské energetické či dopravní sítě (TEN-E a TEN-T), případně na záměry vyplývající z Politiky územního rozvoje České republiky.

Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.
Ing. arch. Karel Wirth
Ing. Ilona Kunešová
Ministerstvo pro místní rozvoj

Nadace Proměny Karla Komárka v říjnu otevírá zcela nový grantový program nazvaný Proměň své město. Zaměří se v něm na podporu projektů a aktivit iniciovaných tzv. zdola, které přispívají ke zlepšení prostředí ve městech a obcích.

Foto: Pěstuj prostor, Tereza Šobrová

Cílem je pomáhat aktivním lidem a organizacím rozvíjet veřejný prostor a podporovat iniciativy, které ožívají prostředí měst, prohlubují vztah lidí ke konkrétním místům, zapojují komunity, umožňují spolupráci s odborníky a vzdělávají veřejnost. Podporované záměry mohou mít různou podobu – od fyzických proměn svépomocí přes komunitní akce, debaty a iniciace projektů po vzdělávací a osvětové aktivity. Stejně jako v programech Parky a Zahrada hrou chce nadace i v programu Proměň své město klást důraz na propojování občanské veřejnosti s odborníky a veřejnou správou.

První grantová výzva, kterou nadace zveřejní na začátku letošního října, se zaměří na oživení a rozvoj veřejného prostoru ve městech a obcích Středočeského kraje a na území Prahy. O podporu budou moci žádat nestátní neziskové organizace, příspěvkové organizace a občanské iniciativy. Grant bude možné získat například na uspořádání akce ve veřejném prostoru, která chce upozornit na jeho nevyužitý potenciál, nebo i na malou proměnu nějakého místa. Rozhodovat bude kvalita, smysluplnost a přínos projektu, míra i způsob zapojení místních lidí, spolupráce s odborníky a veřejnou správou nebo využití dalších, místních zdrojů. Maximální výše nadačního příspěvku bude 100 tisíc Kč.

Program Proměň své město chce mimo jiné upozornit na to, že i malými kroky se dá dospět k větším změnám – jak konkrétních míst, tak všeobecného vnímání a způsobů rozvoje veřejného prostoru měst. Například v programu Parky, zaměřeném na obnovu parkově upravených veřejných prostranství ve spolupráci s místními samosprávami, nadace podpořila již několik větších projektů, na jejichž počátku stála občanská iniciativa nebo i školní projekt.

Nadace Proměny plánuje opakovat grantovou výzvu v programu Proměň své město každoročně, její konkrétní zacílení bude obměňovat. Úspěšní žadatelé mohou kromě získání finanční podpory pro realizaci svého záměru využít také nabídku odborných konzultací a vzdělávání. Inspiraci k možnostem rozvoje městského prostředí a dobré příklady z praxe nadace průběžně doplňuje na svůj tematický Portál Proměn.cz.

Pavel Švanda studoval na Fakultě architektury VUT v Brně v letech 1978–1981. Pro své liberální názory byl opakovaně vyslýchán StB, měl bohaté kontakty na tehdejší nezávislou scénu včetně lidí okolo Charty 77. Jeho tragickou smrt na dně propasti Macocha se dosud nepodařilo objasnit.

Účelem sbírky je pokrytí nákladů spojených s návrhem a realizací pamětní desky, která by měla být umístěna v budově sídla Fakulty architektury VUT v Brně, Poříčí 5. Předpokládané datum odhalení je plánováno na 17. 11. 2016. Sběrka, pořádaná Studentskou obcí Fakulty architektury VUT – SOFA, je určena pro okruh přispěvatelů, který je vymezen členstvím v akademické obci Fakulty architektury VUT včetně členů rodiny Pavla Švandy.

Finanční prostředky je možné ukládat na účet SOFA

- číslo účtu:
2900058303/2010
- variabilní symbol:
17112016

Více informací:
Roman Antl, organizátor realizace,
architekt@antl.cz,
tel.: 777 049 044

Nadace Proměny Karla Komárka

- www.nadace-promeny.cz
- www.portalpromen.cz

Upozorňujeme na zajímavé akce a události z oboru architektury. Některé z nich probíhají pod záštitou České komory architektů. Kompletní seznam akcí je dostupný na webu ČKA v sekci Svět architektury.

Soutěž
EKOLOGICKÝ OSKAR – KATEGORIE STAVBA

31. 10. 2016

8. ročník soutěže nejlepších projektů z oblasti stavby, úspor energií a ekologie

Vila v Telči, finalista soutěže Ekologický oskar. Foto archiv E.ON

Společnost E.ON letos pořádá v České republice již 8. ročník soutěže Ekologických oskarů (v rámci soutěže E.ON Energy Globe). Tato prestižní celosvětová soutěž aktuálně probíhá ve 177 zemích světa a v České republice doposud přilákala více než 1500 projektů.

Novinkou letošního roku je nová kategorie Stavba, v jejímž rámci budou oceněny nejlepší příklady ekologické výstavby u nás. Projekty bylo možné přihlásit do 15. srpna 2016. Nyní probíhá hlasování o finalistech – secesní vile v Poděbradech fungující na principech pasivního domu a nízkoenergetickém domě v Telči.

Podpořit jeden z projektů lze do 30. září

Celkem bude letos v rámci soutěže rozdáno hned šest Ekologických oskarů. Dokončené projekty budou již tradičně hodnoceny v kategoriích Kutil, Mládež, Firma, Obec a nové kategorii Stavba. Příležitost však mají také nápady či myšlenky neodborníků. Těm je věnována speciální kategorie Nápad, do níž jsou sbírány náměty, jak lépe chránit přírodu nebo šetřit energii. Tomu nejlepšímu pomůže s realizací pořadatelská společnost E.ON spolu s partnery.

→ www.ekologickyoskar.cz/hlasovani

Dny otevřených dveří a konference
DNY PASIVNÍCH DOMŮ 2016

11.–13. 11. 2016

Celá ČR

Ilustrační foto z archivu Centra pasivního domu

Celosvětová prezentace moderního bydlení, kterou v České republice zaštiťuje Centrum pasivního domu. Cílem podniku dále zůstává ukázat v praxi to, jak současné pasivní domy nebo byty fungují, a předat zkušenosti jejich majitelů všem zájemcům o pasivní bydlení. V loňském roce bylo na Dny pasivních domů přihlášeno na 85 objektů.

Zájemci o prezentaci svého domu či bytu se mohou přihlásit pomocí formuláře na webu Centra pasivního domu. Konečný seznam s přesným popisem přihlášených domů bude zveřejněn během října. Ihned poté mohou návštěvníci kontaktovat majitele přihlášených domů a domluvit si s nimi prohlídky vybraného objektu.

Mezinárodní konference Centra pasivního domu 2016

(10.–11. 11. 2016, Sál Rotunda, pavilon A, BVV Brno, Výstaviště) – program odborné konference tvoří následující témata:

- chytrá řešení vedoucí k energetické soběstačnosti,
- jak stavět budovy s téměř nulovou spotřebou energie,
- hospodaření s vodou.

Konference je určena především pro architektky a projektanty, zástupce veřejné správy a studenty stavebnictví, resp. architektury.

→ www.pasivnidomy.cz

Výstava
JAN ŠÉPKA – VNÍMÁNÍ

8. 9.–2. 10. 2016

Galerie současného umění a architektury /
Dům umění České Budějovice, náměstí Přemysla
Otakara II. 38

Samsonova kašna v Českých Budějovicích se na čas ocitne v kruhovém prostoru, separovaná od samotného náměstí... Foto: archiv Jana Šepky

Barokní Samsonova kašna umístěná na náměstí Přemysla Otakara II. v Českých Budějovicích představuje významnou památku a symbol města. V současné době si nikdo z nás nedokáže představit náměstí bez této dominanty. Otázkou ale může být, zda dnes takové dominanty nevnímáme již jen mimoděk. Procházíme kolem nich každý den a díky tomu, že jejich hodnota je historicky i prostorově potvrzena, nepřemýšlíme již o podstatě této památky ani o vztahu k prostoru velkorysého náměstí. Naopak prostory prvního patra Domu umění, které v posledních letech nabízí velmi atraktivní umělecké zážitky, jsou před našimi zraky zastřeny. Návštěvník neznalý situace galerii těžko hledá. Projekt se snaží poukázat na to, jak vnímáme, respektive nevnímáme, dominanty a skrytá místa, která nejsou daleko od sebe, nachází se v centru dění a nabízí kulturní vyžití. Smyslem by mělo být nabourání našeho stereotypního vnímání takových hodnot a snaha o zamyšlení a diskusi o těchto tématech.

Přednáška autora

7. 9. od 17 h, kostel sv. Rodiny, Karla IV. 22,
České Budějovice, poté vernisáž

Doprovodné akce

13. 9. v 18 h – Vstup současné architektury a umění
do historického prostředí
20. 9. v 18 h – Samsonova kašna a náměstí Přemysla
Otakara II
27. 9. v 18 h – Intervence ve veřejném prostoru

→ www.dumumenicb.cz

Výstava
PROSTORY TOUHY

5. 8.–25. 9. 2016

Galerie Jaroslava Fragnera,
Betlémské nám. 5a, Praha 1

Mjölck architekti – Věž Vokurka, 2012. Foto: Roman Dobeš

„Architektura nám nemůže vyplnit naše nejdivočejší fantazie, ale může posunout limity, ve kterých tyto fantazie držíme.“
Bernard Tschumi

„Za vraždu materiálu nese odpovědnost jen náladovost a ctižádostivost ženy, neboť ornament ve službách ženy bude žít věčně. (...) Ornament ženy ale v podstatě odpovídá ornamentu divochů, má erotický význam.“
Adolf Loos

Výstava se pokouší představit, problematizovat a interpretovat vztahy sexuality, konstrukce sexuální a genderové identity, architektonického prostoru a architektonické tvorby na modernistickém a současném materiálu. Výstava zkoumá, jakým způsobem se materializují genderové role a sexuální vztahy a stereotypy v architektuře.

→ www.gjf.cz

Výstava
KENGO KUMA

5. 10.–20. 11. 2016

Galerie Jaroslava Fragnera,
Betlémské nám. 5a, Praha 1

Kengo Kuma and Associates, GC Prosth Museum Research Center, Japonsko, 2010. Foto: archiv Galerie Jaroslava Fragnera

První výstava významné osobnosti současné světové architektury ve střední Evropě, která se koná ve spolupráci s Centre Pompidou, Fakultou architektury ČVUT a pod záštitou Velvyslancství Japonska v ČR. Představí 24 projektů včetně modelů, např. Musée Hiroshige Ando (Japonsko), Great Bamboo Wall House (Čína), CG Prosth Museum Research Center (Japonsko), Hotel et marché couvert (Japonsko), Wooden Bridge Museum (Japonsko), V & A (Ecosse), součástí výstavy bude i realizace Kengoova pavilonu.

→ www.gjf.cz

Konference PŘESTAVBA A REGENERACE SÍDEL A KRAJINY

6.–7. 10. 2016

Hrad Litoměřice, Tyršovo náměstí 68

Litoměřice. Foto: archiv AUÚP

Konference pořádaná Asociací pro urbanismus a územní plánování, z. s., představí příklady regeneračních procesů nejen zastavěného území, ale i krajiny poznamenané činností člověka. Zájemci se mohou těšit na projekty konverze kasáren, železničních ploch, území po těžbě hnědého uhlí, těžbě štěrkopísků, zemědělské krajiny i regeneraci parků. Zároveň se seznámí s přístupy k této problematice v zemích za našimi hranicemi. Součástí konference bude panelová diskuse a exkurze po městě. Ve čtvrtku se uskuteční výroční shromáždění členů AUÚP a společenský večer. V rámci příspěvků proběhne i informace o stavu soutěže Stavba roku.

Závaznou přihlášku zasílejte do 20. září 2016 na info@urbanismus.cz.

→ www.urbanismus.cz

Michal KOHOUT, David TICHÝ, Filip TITTL, Jana KUBÁNKOVÁ, Šárka DOLEŽALOVÁ

SÍDLIŠTĚ, JAK DÁL?

Vydala FA ČVUT v Praze, Ústav nauky o budovách (2015)

Projekt Sídliště, jak dál? vám jistě není neznámý. Blíže jsme jej představili např. v Bulletinu ČKA 1/2015. Publikace mapuje výsledky výzkumu pedagogů a studentů Fakulty architektury ČVUT v Praze, kteří se již několik let zabývají tématem budoucího rozvoje našich sídlišť. Vychází z přesvědčení, že až dosud se společnost soustředila převážně na revitalizaci jednotlivých objektů a jejich stavebně-technologický standard. Autoři projektu se však zaměřují na hledání dlouhodobé strategie a objevování další perspektivy sídlišť.

Je přitom zřejmé, že nalézt vhodný strategický přístup i udržitelná řešení lze pouze v širším mezioborovém a celospolečenském dialogu. Publikace Sídliště, jak dál? se snaží být profesním příspěvkem do mezioborové a společenské diskuse. Jejím cílem je vyhledat a pojmenovat témata významná z hlediska organizace prostředí a jeho urbanistické a architektonické kvality, naznačit možné směry jejich řešení a nabídnout je k širší diskusi.

Kniha je rozdělena do tří částí. Úvodní teoretická část se věnuje rozboru východisek sídlištní výstavby i obecnému shrnutí možností jejich dalšího vývoje. Druhá prezentuje 18 modelových studií a dva pilotní projekty úprav konkrétních lokalit v českých městech. Poslední část publikace je věnována datovým přehledům a grafickým srovnáním: obsahuje výsledky analýz zkoumaných lokalit českých sídlišť, srovnání jednotlivých případových studií a přehled nejzajímavějších evropských příkladů regenerace sídlišť z posledních 25 let.

Distributorem publikace je nakladatelství a vydavatelství Zlatý řez. Knihu je možné zakoupit u vybraných knihkupců, případně za zvýhodněnou cenu přímo v nakladatelství nebo v Univerzitním knihkupectví odborné literatury v NTK.

Zuzana Hošková

Steve BOWKETT

KRESLI JAKO ARCHITEKT

Vydala Grada (2015)

Nejdříve jsem se lekla. Další omalovánky! S těmi antistresovými se za poslední rok roztrhnul pytel. Ne, omalovánky to nejsou. Jedná se o pracovní „knihu aktivit pro milovníky architektury“. Autor knihy, britský teoretik architektury Steve Bowkett, sestavil desítky cvičení, která mají podpořit zájem o design a architekturu i chuť navrhovat. Naštěstí jen naprosté minimum úkolů nabádá ke kopírování či jiným způsobem potlačuje kreativitu. Pokyn „vlozte předtištěnou šablonu a kreslete“, který se objevuje v jakési sadě pro děti nazvané Kresli jako profesionál, zde bohudík nenajdeme.

Pestrost úkolů a dotčených témat je obdivuhodná – od vlastních návrhů brýlí pro architekta, mrakodrapu či mostu přecházíme k částem staveb, inspirujeme se tvary, ovlivňuje nás funkce, světlo, akustika, barvy, řád, měřítko... Řešíme objekty na povrchu i pod hladinou, ostrovní komunity, organickou architekturu, využíváme recyklovatelné materiály, navrhujeme stavby minulosti, současnosti i daleké budoucnosti. Úkoly jsou nejen zábavné, ale také poučné. Autor nás seznamuje se stavebními ikonami architektury posledních tří století (třeba i schodištěm v hotelu Josef od Evy Jiříčkové), poučuje o materiálech, nutí číst ve výkresech, věnuje se symbolice i konceptům staveb, nabádá k přemýšlení o uspořádání prostoru a architektonických prvků, vysvětluje umístění stavby v krajině.

Kniha, jejíž formát, gramáž papíru i grafická úprava navozuje pocit vlastního skicáku, vás baví. Těšíte se na další stránku s novým úkolem. Architektura najednou působí jako pochopitelný a zábavný obor. Odnášíte si nové informace i potěšení z navrhování. Mám jen obavu, že některé výklady konceptů a termínů budou pro laika možná působit nedostatečně, a také mě mrzí, že překladem vznikly překlady v názvech budov i jménech tvůrců stejně jako nepřesnosti v terminologii.

Markéta Pražanová

Deyan SUDJIC

B JAKO BAUHAUS

Vydala Kniha Zlín (2015)

Grafika jdoucí na ruku obsahu a obsah, který má nebývalý přesah. Takto zjednodušeně by se dala charakterizovat publikace Deyana Sudjice, spisovatele, kulturního glosátora a od roku 2006 také ředitele Muzea designu v Londýně. V publikaci B jako bauhaus se nejvíce ukazuje Sudjicova skvělá dovednost: být vždy na počátku čehosi zajímavého a umění objevit ono podstatné pro veřejnost. Ostatně – v roce 1983 tímto způsobem zakládá kulturní architektonický časopis Blueprint, jemuž věnuje také jednu ze statí knihy.

Publikace je uspořádána do abecedně řazených kapitol, které se vždy věnují klíčovému pojmu z oblasti designu, umění či architektury. Mezi těmito kulturními sekce Sudjic prochází s elegancí sobě vlastní a odmítá je rozdělit na „o sobě jsoucí“ tematické okruhy. V jeho podání je architektura designem, design uměním a umění kulturou, bez níž je život člověka nemyslitelný. Kdo by však vzhledem k uspořádání knihy čekal nudný encyklopedický výčet pojmů, jako jsou např. autenticita, design, film, logo či manifest, bude mile překvapen.

„Povinné“ lekce z historie designu a architektury (viz např. otázky řemeslné vytříbenosti versus nástupu průmyslové výroby) Sudjic brilantně prokládá osobními zkušenostmi a zážitky z dětství a dospívání. Na řadu přijde také mnoho zákulisních informací, které jednotlivé hrdiny příběhu zvaného architektura vykreslí v příjemně lidské rovině. Práce architektů a designérů v Sudjicově pojetí tak mnohdy získává zcela nový význam. V knize se čtenář dozví více o příběhu Opery v Sydney a dostane chuť soucítit s jejím autorem Jørnem Utzonem, který z projektu nakonec odstoupil kvůli sporům s místními politiky a do Austrálie se už nikdy nevrátil. Přitom se jednalo o budovu, která „představovala milník, který ohlašoval začátek nové éry ve vnímání celé Austrálie a speciálně Sydney (...), o budovu, která se díky své invenčnosti stala vizuálním symbolem svého města, jakýmsi architektonickým logem“.

Publikace B jako bauhaus skýtá takových příběhů mnohem více. Sympatické také je, že Sudjic s oblibou analyzuje i zcela civilní fenomény

dnešní doby – YouTube, řetězec IKEA, slum či videohru Grand Theft Auto... Kniha je graficky zpracovaná podle originálního vydání, např. v kapitole Kritický design je nadpis i stránkování vzhůru nohama, jedná se (jak jinak...) o záměr autora.

Zuzana Hošková

Rem KOOLHAAS

TEXTY

Vydal Zlatý řez (2014)

Druhý svazek edice čtení o architektuře přináší pět textů jednoho z nevlivnějších architektů současnosti Rema Koolhaase. Byly napsány v rozmezí let 1993–2001, tedy před masovým rozšířením internetu, před teroristickým útokem na World Trade Center a před současnou finanční krizí. Architektonická a urbanistická realita, kterou popisují, ale trvá a představuje stále stejně nesnadný problém k řešení.

CELOŽIVOTNÍ PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Nový zákon o zadávání veřejných zakázek

Studio AXIS, spol. s r. o.
13. 9. 2016, Praha, 2 body

KURZ Naučte se pracovat s PHPP

Sekurkon, s. r. o., pobočka
Praha
13. 9. 2016, Praha, 2 body

SMART HOME ve světě Inter- netu věcí

Asociace chytrého bydlení
14. 9. 2016, Praha, 2 body

Eurokód č. 7 – navrhování geotechnických konstrukcí

SEKURKON, s. r. o., pobočka
Praha
14. 9. 2016, Praha, 2 body

Konference Dopravní infrastruktura 2016

AF CITYPLAN, s. r. o.
21., 22. 9. 2016, Praha, 2 body

Průmyslové podlahy a jiné konstrukce z drátkobetonu

SEKURKON, s. r. o., pobočka
Praha
22. 9. 2016, Praha, 2 body

Podzimní škola FIDIC

Česká asociace konzultačních
inženýrů – CACE
4., 12., 19. a 20. 10. 2016,
Praha, 3 body
8., 15., 22. a 29. 11. 2016,
Praha, 3 body

Nové pražské stavební předpisy

Studio AXIS, spol. s r. o.
4. 10. 2016, Praha, 2 body

Přestavba a regenerace sídel a krajiny / ZÁŠTITA ČKA

Asociace pro urbanismus
a územní plánování
6.–7. 10. 2016, Litoměřice,
5 bodů

Úvod k navrhování pasivních a nulových domů

Centrum pasivního domu
10. 10. 2016, Praha, 3 body
1. 11. 2016, Praha, 3 body

Energeticky efektivní renovace stávajících budov

Centrum pasivního domu
11.–12. 10. 2016, Praha,
3 body

Stavební zákon – aktuální změny

Studio AXIS, spol. s r. o.
13. 10. 2016, Praha, 2 body

Smluvní podmínky FIDIC v Česku i zahraničí

SEKURKON, s. r. o., pobočka
Praha
13. 10. 2016, Praha, 2 body

Speciální betony 2016

SEKURKON, s. r. o., pobočka
Praha
13.–14. 10. 2016, Bystřice nad
Pernštejnem, 3 body

Technický dozor stavebníka

STUDIO AXIS, spol. s r. o.

18. 10. 2016, Praha, 2 body

Příprava na opravy historických staveb

STUDIO AXIS, spol. s r. o.
1. 11. 2016, Praha, 3 body

Anaerobie, léky, drogy, smrad a legislativa

ASIO, spol. s r. o.
1. 11. 2016, Brno, 2 body
2. 11. 2016, Praha, 2 body

Beton university – Betony pro moderní stavby a design

Českomoravský beton, a. s.
3. 11. 2016, Praha, 2 body

Konference dřevostavby v praxi

Stanislav Müller, Dis a Divize
Rigips, Saint-Gobain Con-
struction Products CZ, a. s.
3.–4. 11. 2016, Lísek u Byst-
řice nad Pernštejnem, 3 body

VOLBA VÝŠE POJISTNÉHO LIMITU V RÁMCI POJIŠTĚNÍ PROFESNÍ ODPOVĚDNOSTI A DOBA TRVÁNÍ POJISTNÉ OCHRANY

Článek blíže vysvětluje, co znamená povinně smluvní pojištění a proč mají autorizované osoby ze zákona povinnost mít platně sjednané pojištění profesní odpovědnosti, co je třeba zohlednit při volbě výše pojistného limitu v rámci pojištění profesní odpovědnosti a jak řešit dobu trvání pojistné ochrany s ohledem na časové předpoklady vzniku práva na pojistné plnění.

Pojištění profesní odpovědnosti jako povinně smluvní pojištění

Pojištění profesní odpovědnosti má charakter tzv. povinně smluvního pojištění, což znamená, že právní předpis určuje daným osobám povinnost uzavřít pojištění profesní odpovědnosti. Zákonodárce totiž předpokládá, že určité profesní skupiny mohou výkonem své odborné činnosti způsobit třetím stranám často velkou škodu či újmu. Tato povinnost tedy byla ustanovena nejen v zájmu zvýšené ochrany těchto třetích stran, ale i ve prospěch samotných členů profesních sdružení, jež chrání před finančními dopady, které by v některých případech mohly být až likvidační. V České republice to platí především pro právnické profese (advokáti a notáři), zdravotnické profese (lékaři, lékárníci, stomatologové, veterináři a provozovatelé nestátního zdravotnického zařízení), dále potom mj. pro auditory, daňové poradce, dražebníky, insolvenční správce, pojišťovací zprostředkovatele a v neposlední řadě také pro autorizované osoby.

Volba výše pojistného limitu

Autorizovaným osobám sice zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, a to konkrétně v § 16, ukládá povinnost mít platně sjednané pojištění profesní odpovědnosti, a to po celou dobu trvání autorizace, avšak již blíže nedefinuje výši minimálního požadovaného limitu. Přitom u řady jiných profesí buď přímo zákonodárce, anebo komora samotná minimální výši pojistného limitu stanovuje. Za všechny jmenujme například profesi advokátů anebo pojišťovacích zprostředkovatelů. Advokátní komora podle § 24a a 24b zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanovuje jako minimální limit pro fyzické osoby 3 mil. Kč a pro společnosti pak 50 mil. Kč. U advokátů je však běžnou praxí (zejména s ohledem na zvyklosti trhu) pojistit se výrazně, často řádově, nad rámec těchto minimálních limitů. V případě pojišťovacích zprostředkovatelů stanovuje zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkova-

telích a likvidátorech pojistných událostí, minimální limit pro pojišťovacího agenta anebo pojišťovacího makléře dokonce ve výši 1,2 mil. eur na každou pojistnou událost a 1,7 mil. eur v případě souběhu více pojistných událostí. Pro většinu ostatních profesí, u kterých zákonodárce nespécifikuje výši požadovaného limitu, pak platí, že hromadnou rámcovou pojistnou smlouvu uzavírá komora anebo sdružení, a to na výši pojistného limitu dle vlastního uvážení.

ČKA taktéž uzavírá rámcovou pojistnou smlouvu na pojištění profesní odpovědnosti ve prospěch jednotlivých autorizovaných osob, a sice na částku 200 tis. Kč anebo 500 tis. Kč podle volby každého pojištěného (tzv. základní pojištění; pojistná smlouva č. 8059840216). A snad právě vzhledem k takto nastavené výši se u architektů často setkáváme s představou, že pro jimi vykonávané činnosti je tento pojistný limit považován za přiměřený a dostačující standard. V lepším případě se setkáváme s dotazem ohledně doporučení, na jakou optimální výši by se měl ten který subjekt připojistit nad rámec základního pojištění. Na tuto otázku si však musí každý pojištěný odpovědět sám a zohlednit při tom jednak charakter jím vykonávané činnosti a jednak objem a náročnost zpracovávaných zakázek. Sledovat je však třeba též změny v podnikatelském prostředí, tj. nejen jaká je obvyklá výše pojistného limitu a požadovaný rozsah sjednávaného pojištění (zejména ze strany investorů a zadavatelů), ale i zásadní legislativní změny (z poslední doby jmenujme především rekodifikaci občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb., s účinností od 1. 1. 2014, která má významný dopad především na způsob odškodňování újmy na zdraví či usmrcením a přiznává soudům daleko větší prostor při rozhodování o výši nároku na náhradu újmy) a těmto změnám flexibilně přizpůsobovat nastavení svého pojištění. Obecně však lze konstatovat, že každý podnikatel, a tedy i každá autorizovaná osoba, by měl zvážit sjednání pojištění profesní odpovědnosti s pojistným limitem ve výši alespoň 5 mil. Kč, lépe však 10 mil. Kč a více, ačkoli realitou bývá spíše připojištění na 1 až 3 mil. Kč. Bohužel není neobvyklý případ, kdy autorizovaný architekt spoléhal na základní pojištění a způsobil škodu několikanásobně přesahující limit základního pojištění.

Doba trvání pojistné ochrany

Při řešení pojistné ochrany je třeba si dále uvědomit, že pojištění profesní odpovědnosti se sjednává výhradně na bázi claims made, neboť spadá do kategorie tzv. dlouhých rizik, a to právě vzhledem k dlouhým promlčecím lhůtám (viz níže). Je proto nezbytné pojistným krytím ošetřit celou dobu, po kterou může být vůči autorizované osobě vznesen nárok na náhradu škody, resp. újmy. Při skončení výkonu činnosti (anebo také v případě skončení projektového pojištění) neopomenout nutnost sjednání tzv. udržovacího pojištění (lze se setkat též s pojmem run-off) pro případné nároky vznesené po skončení činnosti z původní doby aktivního výkonu činnosti. Výše pojistného za udržovací pojištění se obecně pohybuje na

úrovni 40 % standardní výše pojistného za rok. V případě projektového pojištění bývá zahrnutí této doby již nyní standardem i na českém pojistném trhu u lokálních pojistitelů. Pojištěný si tímto kupuje „klidný spánek“, jelikož mu i po skončení výkonu činnosti (případně po skončení projektu) zůstává možnost uplatňovat vůči pojišťovně případné budoucí nároky na náhradu újmy z původní doby trvání pojištění.

Doporučovanou délku období pro sjednání udržovacího pojištění lze dovodit z právní úpravy v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (zkr. NOZ). Dle tohoto zákona činí obecná délka promlčecí lhůty 3 roky (§ 629, odst. 1). Právo na náhradu škody se však promlčí v jiné než v obvyklé lhůtě, a to nejpozději za 10 let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla (§ 636, odst. 1). Jedná-li se ovšem o škodu způsobenou úmyslně, činí tato lhůta až 15 let (§ 636, odst. 2). Smluvní strany si však nově mohou ujednat promlčecí dobu kratší anebo naopak delší, než jakou stanoví zákon, nejméně však v délce 1 roku a nejdéle pak v délce 15 let (§ 630, odst. 1). Práva vzniklá z újmy na svobodě, životě nebo na zdraví se přitom nepromlčují (§ 636, odst. 3). Pojistná ochrana by tak měla být aktivní po celou dobu, než se právo na náhradu újmy promlčí. Ve smyslu NOZ to znamená nejméně 10 let po skončení výkonu činnosti na daném projektu.

Ing. Martina Perková
Marsh, s. r. o.

ZTRACENÁ IDENTITA PRAŽSKÉHO METRA

PRAHA MARNÍ SVOJI ŠANCI UDĚLAT Z VLASTNÍHO METRA JEDEN Z PILÍŘŮ SVÉ VIZUÁLNÍ IDENTITY

Wayfinding jako integrální součást městské vizuální komunikace

Jednotná vizuální identita není pouze výsadou soukromých společností, vlastní vizuální prezentaci se zabývají také města, která po vzoru úspěšných firem chtějí posílit svoji značku na trhu, aby přilákala více návštěvníků. V rámci této snahy investují často do tvorby krátkodobých reklamních kampaní namísto do kvalitního a trvalého orientačního a navigačního (neboli wayfinding) systému, který představuje nepostradatelnou pomůcku jak pro cizí návštěvníky, tak pro obyvatele města. Wayfinding systém tak mimoděk spoluvytváří vizuální identitu města a zároveň může sloužit jako prostředek identifikace jeho obyvatel s ním. Jeho případná nefunkčnost či neviditelnost, ke které může přispět i jeho vizuální neatraktivita, přináší frustraci návštěvníků, kterou kampaň na podporu turistického ruchu neodstraní.

„Čitelná“ města

V rámci uličního značení přecházejí města z tradičních směrovek na sloupech k sofistikovanějším způsobům informování chodců. Krok s technologickým vývojem drží koncept „čitelných“ měst (legible city), která rozmisťují v docházkové vzdálenosti přehledné informační panely s mapami. Na nich je představeno nejbližší okolí s užitečnými tipy na zkratky či veřejné služby, kromě popisu nejbližších památek zde návštěvník najde i vzdálenost k dalšímu panelu uváděnou v minutách chůze. Průkopníkem konceptu legible city byl anglický Bristol, proslavil jej pak zejména olympijský Londýn v roce 2009. Díky informačním panelům a dalším podpůrným prostředkům získávají chodci v „čitelných“ městech větší důvěru a objevují, že chůze může být nejen tím nejzdravějším, ale mnohdy také nejrychlejším způsobem pohybu po městě. Zavedení obdobného efektivního značení pro chodce by jistě ocenili i cizí návštěvníci Prahy, kteří mnohdy netuší, že nejrychlejším způsobem, jak se dostat z Muzea na Můstek, není jízda metrem, ale právě chůze.

Wayfinding v metru

Základní princip dobrého orientačního a navigačního systému je jeho celková důslednost – systém se má vždy zjevit v pravý čas na pravém místě. Pokud tento předpoklad systém nedodrží, ztrácí v něj jeho potenciální uživatel důvěru a systém nevyužívá. Předávaná informace má pak vypovídací hodnotu ve svém obsahu, stejně důležité je však její grafické zpracování. Pokud obsah a forma nejsou v souladu, výsledek nemůže být funkční. Tento princip platí jak pro navigaci na povrchu, tak pod ním. Máloměrnost je však na kvalitním wayfindingu natolik závislé jako prostory metra, které jsou náchylné k davovým panickým situacím. Právě v tomto uměle vytvořeném veřejně přístupném mikrosvětě má však wayfinding systém možnost svou formou kvalitativně pozvednout dané prostředí.

Nedoceněný potenciál pražského metra

Koncepce výtvarné podoby orientačního systému v pražském metru byla dána dvěma významnými grafickými designéry, Jiřím Rathouským a Rostislavem Vaňkem. Oba dokázali držet krok s oceňovanou architekturou stanic metra (v centrální části linky A) a názorně předvedli, že wayfinding systém nemusí plnit pouze praktickou funkci, ale může splňovat i vysoké estetické nároky a osobitým způsobem dotvářet prostředí podzemní dráhy. Názvy stanic jsou doposud vyvedené písmem, které bylo navrženo právě pro tento účel a svými čistými liniemi a provedením v masivním materiálu souzní s velmi čistým, jednoduchým, avšak nákladným obložení stěn stanic a tunelů. Oba grafici navrhli také jedinečné piktogramy, které byly v souladu se zvolenými písmi. Přes jasné vize obou tvůrců o podobě informačního systému pro celou pražskou dopravu však nebyl tento plán nikdy uskutečněn.

Vrána bez křídla

Samotný znak metra, nazývaný díky svému „okřídlení“ vránou, vychází z pera výtvarníka Jaromíra Windsora a do dnešního dne prošel mnohými úpravami. U příležitosti čtyřicátého výročí zprovoznění metra v roce 2014 byla tehdejší pražským primátorem Tomášem Hudečkem deklarována snaha znovu zavést původní Windsorovu „vránu“ a postavit ji tak na roveň londýnskému světově proslulému znaku metra, který funguje jako symbol

celého města. Tato snaha však nebyla provedena do důsledků, a nyní se tak můžeme v prostorách metra setkat se všemi početnými modifikacemi tohoto znaku – s „křídly“ či bez nich. Stejně jako samotné město Praha, které se kromě původního heraldického znaku prezentuje vícejazyčnou značkou od studia Najbrt, rozcestníkovým logem Prague City Tourism a strategií „ryzí emoce“ od studia Dynamo a v neposlední řadě vlastními logy každé městské části, nemá pražské metro jednotnou tvář.

Metro nekoncepční

Dopravní podnik hlavního města Prahy (DP), který metro provozuje, nejeví zájem v linii dvou významných osobností grafického designu pokračovat a vysoko nastavenou latku nepřekonává. Naopak je zjevné, že současný wayfinding systém v pražském metru trpí absencí koncepce. Od devadesátých let, kdy DP ukončil spolupráci s Rostislavem Vaňkem, vznikají nové vizuální aplikace bez koncepčního vedení grafickým designérem a dnes se tak můžeme setkat se směsicí různých stylů, ve kterých se torzo Vaňkovy vize setkává s pozůstatky původního Rathouského návrhu a živelnou DTP prací zaměstnanců Dopravního podniku a Metroprojektu. Jak je patrné například z případu nadužívaného a často nadrozměrného piktogramu vozíčkáře (který dokonce zcela nahradil piktogram pro výtah), vznik některých prvků podmínila spíše vnější kritika, která se na DP snáší, než vlastní vize.

V odborných kruzích panuje shoda, že vizuální kultura pražského metra se nedá, na rozdíl od architektonického řešení některých původních stanic, srovnat s jinými velkoměsty, která orientační systém podzemní dráhy povýšila na styl. Paříž, Londýn, Berlín či New York se vizuálně stránkou svých podzemních drah chlubí – turisté si odvázejí suvenýry s logem londýnského metra či plánem toho newyorského. Pražské metro, které má díky oceňovanému ztvárnění původních stanic linky A nakročeno ke stejnému kultovnímu statusu, však dělá vše pro to, aby tuto architektonickou hodnotu ubilo nepřehlednými plastovými orientačními cedulemi umístěnými na nevzhledných nosičích.

Je na čem stavět

Město Praha, které je jediným vlastníkem Dopravního podniku, má možnost proti této nekoncepčnosti zasáhnout. Pro příklady povedeného značení nemusíme chodit daleko – v Berlíně, Vídni, Mnichově, Paříži či Londýně splňuje wayfinding značení v metru požadavky na funkčnost a zároveň je konzistentní ve své formě. Inspiraci můžeme hledat nejen za hranicemi, ale i v rámci republiky. Ačkoliv Brno nedisponuje podzemní dráhou, svůj cit pro sjednocenou vizuální komunikaci předvedlo na orientačním značení pro chodce v centru města, které v rámci manuálu vizuální komunikace města Brna navrhla renomovaná designérka Věra Marešová. Právě spolupráci s odborníky – architektky a designéry – se pražský Dopravní podnik nejlépe vyhýbá. Prostory stanic navrhují zaměstnanci inženýrské společnosti Metroprojekt, která se stará o hloubení tunelů metra. Nově vzniklé stanice metra linky A z roku 2015 jsou po právu kritizovaným a často uváděným příkladem městské veřejné stavby, jejíž návrh by měl vzejít z architektonické soutěže. A podobně i značení navádějící k metru, které je v těchto nových stanicích často neviditelné, i v prostorách metra by mělo vzejít ze soutěže designérské. Sám Rostislav Vaněk uvádí, že není potřeba držet se jeho návrhu, ale nejlepší by bylo vytvořit návrh zcela nový. Studentka pražské Vysoké školy uměleckoprůmyslové Markéta Steinert se tomuto tématu momentálně věnuje ve své diplomové práci a souběžně vznikají další teoretické práce, které vizuální komunikaci v prostorách metra podrobně mapují a navrhuji praktické změny, jak se nekoncepčnosti ve značení vyhnout. Příležitost pro revizi nevyhovujícího orientačního a navigačního systému v pražské hromadné dopravě se Dopravnímu podniku nyní nabízí v přípravě plánované linky metra D. Vyslyší Praha volání odborníků a veřejnosti?

Ludmila Boháčová, design konzultantka
(CZECHDESIGN)

Text byl napsán pro časopis SMART CITIES, který je jako čtvrtletník v několikatisícovém nákladu pravidelně zdarma distribuován zástupcům měst a obcí České a Slovenské republiky nad 5000 obyvatel a pro širokou veřejnost je přístupný on-line na stránce www.scmagazine.cz.

Aktuální číslo magazínu je zaměřeno na téma veřejné zakázky a vyšlo 1. 9. 2016.

NOVÉ ZÁKONY A PŘEDPISY

Pro lepší obeznámenost architektů s relevantní legislativou si dovoluujeme upozornit na některé předpisy, které souvisejí s výkonem profese a k jejichž změnám došlo v poslední době. Ve Sbírce zákonů České republiky jsou zákony a vyhlášky pravidelně zveřejňovány, viz www.mvcr.cz v rubrice Legislativa.

Z předpisů uveřejněných ve Sbírce zákonů České republiky od 26. 4. 2016 do 1. 8. 2016 upozorňujeme zejména na:

Zákon č. 184/2016 Sb.,

kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

Novela zákona upravuje některé aspekty odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu (dále „ZPF“). Souhlas s vynětím ze ZPF je nově třeba získat u všech staveb pro bydlení v zastavěném území. Zároveň se zkracuje lhůta, do kdy je nutné doručit příslušnému orgánu rozhodnutí (typicky územní rozhodnutí nebo územní souhlas), pro které byl souhlas s odnětím udělen, za účelem vydání rozhodnutí o stanovení odvodů. V této souvislosti došlo i ke změně ve způsobu stanovení odvodů u rodinných domů vystavěných fyzickými osobami pro jejich potřeby, u kterých se nepoužije ekologická váha vlivu.

Nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy,

kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze (pražské stavební předpisy).

Účinnost původních Pražských stavebních předpisů schválených jako nařízení č. 11/2014 Sb. hl. m. Prahy byla rozhodnutím Ministerstva pro místní rozvoj pozastavena ke dni 16. 1. 2015. MMR stanovilo Hlavnímu městu Praze lhůtu 15 měsíců na zjednání nápravy rozporů nařízení se zákonem, které MMR spatřovalo zejména v nedostatku notifikace předpisu podle zákona o technických požadavcích na výrobky. Nyní, po úspěšné notifikaci, byly PSP konečně radou hlavního města schváleny s účinností od 1. 8. 2016.

Níže uvádíme, podle jakých právních předpisů má být na území hlavního města zpracována projektová dokumentace. Následující přehled vychází z přechodného ustanovení § 85 PSP.

Projektová dokumentace		Příslušný právní předpis
Zpracovaná	Předložená stavebnímu úřadu	
do 30. 9. 2014	do 30. 9. 2016	Vyhláška č. 26/1999 Sb. hl.m. Prahy
od 1. 10. 2014 do 15. 1. 2015	do 15. 1. 2017	Nařízení č. 11/2014 Sb. hl. m. Prahy
od 16. 1. 2015 do 1. 8. 2016	do 1. 8. 2017	Vyhláška č. 501/2006 Sb. Vyhláška č. 268/2009 Sb.
	od 1. 8. 2016	PSP

Bude-li starší projektová dokumentace předložena stavebnímu úřadu po příslušných datech, posuzuje se vždy podle nových PSP.

Úplné znění nových PSP i s důvodovou zprávou můžete najít zde:

→ www.iprpraha.cz/psp

ZMĚNY V POSUZOVÁNÍ HYGIENICKÝCH LIMITŮ HLUKU: KONEC ZÁKAZU VÝSTAVBY DOMŮ V ULICÍCH S TRAMVAJEMI?

Nařízení vlády č. 217/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

Vláda schválila dne 15. června 2016 návrh nařízení z dílny Ministerstva zdravotnictví, kterým se mění nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. Nařízení provádí zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Tato novela je svými dopady průlomová z hlediska možnosti výstavby ve městech. Dosud bylo v důsledku aplikace hlukových limitů v chráněném venkovním prostoru velmi komplikované stavět stavby pro bydlení uvnitř měst zatížených hlukem z dopravy, což vytvářelo tlak na neefektivní rozlézání výstavby do krajiny a vznik sídelní kaše. Novela nařízení zavádí definici pojmu „prostor významným z hlediska pronikání hluku“, který je podstatou obsahu pojmu „chráněný venkovní prostor“ definovaného zákonem o ochraně veřejného zdraví. O chráněný venkovní prostor staveb se jedná pouze pokud, je-li takový prostor významný z hlediska pronikání hluku do vnitřního chráněného prostoru. Nově o ten případ nejde, je-li vnitřní chráněný prostor možné přímo větrat jiným způsobem. Bude-li tedy zaručeno jiné větrání dané místnosti (může se jednat o přímé větrání přirozené, případně jedná-li se o větrání vzduchotechnikou, musí být přívod vzduchu umístěn přímo v dané místnosti), pak se z hlediska hlukové zátěže posuzuje pouze splnění limitů ve vnitřním chráněném prostoru.

ČKA vítá, že touto změnou se nařízení přiblížilo naplnění svého účelu, kterým není ochrana fasády, nýbrž prostoru a osob uvnitř.

Nově jsou podrobněji upraveny i staré hlučkové zátěže. Ty byly blíže specifikovány jako hluk v chráněném venkovním prostoru a chráněných venkovních prostorech staveb působený dopravou na pozemních komunikacích nebo drahách, který existoval již před 1. lednem 2001 a překračoval hodnoty hygienických limitů stanovené k tomuto datu pro chráněný venkovní prostor a chráněný venkovní prostor stavby. Právní úprava nyní stanoví, jakým konkrétním způsobem je stará hlučková zátěž zjišťována, a zároveň ukládá v některých případech použít další korekce hygienických limitů hluku v hodnotě 5 dB.

Za zmínku stojí také novelizované ustanovení § 77 odst. 5 zákona o ochraně veřejného zdraví, které stanoví, že v případech, kdy stavebník neprovede dostatečná opatření k ochraně před hlukem, nemůže žádat provedení těchto opatření po provozovateli, vlastníkovi nebo správci zdroje hluku. Výjimkou je ovšem situace, kdy dojde k prokazatelnému navýšení hluku ze zdroje hluku. Novelizované vládní nařízení stanoví, že prokazatelným navýšením hluku se rozumí navýšení větší než 2 dB.

OTÁZKY A ODPOVĚDI

K pojmu přístavby

Pro klienta projektuji stavební záměr garáže k rodinnému domu. Dle platného územního plánu lze povolit u stavby rodinného domu pouze jednu doplňkovou stavbu, ta už na daném pozemku dávno stojí. Garáž tak musíme naprojektovat jako přístavbu rodinného domu. Jsou nějaká kritéria, dle kterých stavební úřad stanoví, že se skutečně jedná o přístavbu, a nikoli o samostatnou, doplňkovou stavbu?

Abyste bylo možné stavební záměr považovat za přístavbu ve smyslu § 2 odst. 5 písm. b) stavebního zákona, musí se jednat o změnu dokončené stavby, kterou se stavba půdorysně rozšiřuje a která je vzájemně provozně propojena s dosavadní dokončenou stavbou. Vyhodnocení naplnění požadavku na „provozní propojení“ je na uvážení stavebního úřadu. V odborné literatuře jsou ovšem formulována kritéria, která pomáhají určit, zda se o přístavbu jedná, nebo ne, a která by stavební úřad mohl při své činnosti reflektovat.

Předně účel přístavby nemá být pro posouzení provozního propojení rozhodující. I přesto, že garáž neslouží k bydlení, může být přístavbou rodinného domu, stejně tak přístavbou může být i dílna či prádelna. Kritériem pak může být existence komunikačního propojení mezi stavbou dosavadní a stavebním záměrem, stavba hlavní a přístavba dle tohoto hlediska musí být jakýmkoli způsobem

průchozí, ať už pomocí dveří, chodby, přístupu na střešinu, manipulačního okénka atd. Faktorem je i to, zda by stavební záměr mohl vzhledem k navrženému stavebně technickému provedení být považován za samostatnou stavbu. V tomto smyslu lze zohlednit především napojení na zdravotně technické instalace, jako jsou vnitřní vodovod, kanalizace, rozvod plynu, ústřední vytápění, elektroinstalace atd.

Z pohledu právních předpisů tak garáž může být samostatnou stavbou i přístavbou, proto za určitých podmínek lze na pozemku vašeho klienta takový stavební záměr umístit v souladu s územním plánem.

K odpovědnému zástupci

Již několik let působím jako odpovědný zástupce jedné stavební společnosti. Na začátku roku došlo ke změně vedení, k jehož činnosti mám velké výhrady, neshody jsou i osobního rázu. Rád bych proto od funkce odstoupil. Jak mám svou činnost ukončit, stačí ústní oznámení společnosti?

Odpovědný zástupce činnost vykonává ve vztahu k podnikateli či společnosti na smluvním principu. Způsob ukončení výkonu záleží tedy na tom, jakou smlouvu jste vy a společnost uzavřeli. Obvykle se jedná o smlouvu mandátní, dle nové terminologie smlouvu příkazní, upravenou v § 2430 a násl. občanského zákoníku; uzavřít lze ovšem i smlouvu o spolupráci či pracovní smlouvu.

Je-li postup ukončení činnosti odpovědného zástupce v takové smlouvě upraven, musíte ho dodržet. Pozornost věnujte, prosím, ustanovení § 2440 odst. 1 občanského zákoníku, který umožňuje vypovědět příkazní smlouvu až ke konci měsíce následujícího po měsíci, v němž byla učiněna výpověď. Obdobně se řiďte tímto ustanovením, pokud v příkazní smlouvě nejsou možnosti ukončení spolupráce řešeny. Nemáte-li vůbec písemnou smlouvu, vykonáváte svou činnost na základě smlouvy ústní.

Ukončení činnosti je třeba pro potřeby živnostenského úřadu tak jako tak učinit písemně, a to zasláním dopisu na oficiální adresu společnosti. Bude-li to možné, můžete oznámení o ukončení činnosti doručit společnosti osobně a nechat si od oprávněné osoby podepsat převzetí tohoto dokumentu. Případně lze ukončení zaslat i do datové schránky, pokud ji společnost má.

Nezapomeňte na živnostenský úřad. Oznámení o ukončení činnosti odpovědného zástupce můžete učinit sám, ovšem musíte živnostenskému úřadu prokázat, že jste předem informoval společnost o ukončení činnosti, například kopii dopisu společně s podacím lístkem či doručenkou. V oznámení také uveďte konkrétní den, ke kterému dochází k ukončení funkce. Jinak oznámení musí učinit sama společnost do 15 dnů ode dne, kdy k ukončení činnosti došlo.

K vyzvané soutěži

Město chce zadat veřejnou zakázku na obnovu náměstí, starosta se však obává vysokého počtu přihlášených a s tím souvisejících obtíží s po-

rotováním soutěže. Je možné k účasti v architektonické soutěži podle zákona o veřejných zakázkách vyzvat konkrétní osoby?

Je-li úmyslem zadavatele zadání veřejné zakázky, v jehož průběhu budou hodnoceny soutěžní návrhy, jejichž počet bude možné snížit, je vhodným postupem tzv. „užší soutěž o návrh“ podle nového zákona o zadávání veřejných zakázek. V tomto případě zadavatel zahajuje soutěž výzvou k podání žádosti o účast, kterou zveřejní ve Věstníku veřejných zakázek, jde-li o podlimitní veřejnou zakázku, nebo ve Věstníku veřejných zakázek a Úředního věstníku Evropské unie, jde-li o nadlimitní veřejnou zakázku; její součástí budou soutěžní podmínky. Ve výzvě lze uvést konkrétní dodavatele, které zadavatel vyzve k podání návrhů (alespoň tři). V soutěžních podmínkách je rovněž třeba uvést, podle jakých kritérií budou následně vybráni dodavatelé, kteří budou vyzváni k podání návrhů, jako kritéria zadavatel stanoví kritéria technické kvalifikace. Konkrétně se jeví jako nejhodnější hodnocení kvality vybraných prací účastníků na základě jejich předchozích prací, které souvisí s předmětem veřejné zakázky. Doporučujeme počet hodnocených prací omezit na stanovený počet (tři až pět), jelikož to porotě umožní jejich objektivnější srovnání. Hodnocenou kvalitu portfolia je třeba řádně popsat do protokolu, tak aby byl postup zadavatele přezkoumatelný. Vedle kvality portfolia je možné jako kritérium využít např. počet oceněných realizací či počet realizací souvisejících s předmětem zakázky. Při snížení počtu účastníků soutěže postupuje zadavatel podle § 111 ZZVZ. Na základě stanoviska poroty zadavatel vyloučí účastníky, kteří nebyli porotou vybráni, a ostatní vyzve k podání návrhů. Dále již postup odpovídá standardní soutěži o návrh.

Využití popsaného postupu bohužel bude možné až od 1. 10. 2016, kdy nabude účinnosti zákon o zadávání veřejných zakázek č. 134/2012 Sb. Aktuální ZVZ pojem užší soutěže o návrh sice zná, nicméně nepočítá se snižováním počtu účastníků před podáním návrhů na základě hodnocení kvalifikace.

K ceně za provedené projektové práce

Zpracovával jsem zakázku na rekonstrukci podkroví pro jednu klientku. Neměli jsme písemně uzavřenou smlouvu. Na začátku prací jsem jí poslal cenovou nabídku, kterou ona nijak výslovně neodsouhlasila ani nerozporovala. Dále pokračovala v zadávání prací. Postupně jsem jí předával výsledky práce, které jsem předjednával s památkáři a na stavebním úřadě. Poté, co jsem finálně předal všechny části zakázky, oznámila mi investorka, že se rozhodla věc řešit jiným způsobem a odstupuje od smlouvy. Odmítá mi nyní zaplatit cenu stanovenou v nabídce, oznámila mi, že si sjednala posudek znalce, který mou práci ocenil na 5000 Kč, což je to jediné, co je mi ochotná zaplatit. Jak nyní postupovat, mám si nechat zpracovat oponentní posudek hodnoty své práce?

Mezi vámi a vaší klientkou došlo k uzavření ústní smlouvy. Tato forma kontraktace není ideální a je rovněž v rozporu s Profesioním a etickým řádem ČKA, který architektům ukládá předcházet vzniku sporů s klientem, a to zejména včasným, správným a úplným sjednáním smluvních podmínek, čímž se míní zejména sjednávání smluv písemných. Je však třeba konstatovat, že vaše klientka nemůže odstoupit od ústně sjednané smlouvy jen z toho důvodu, že se rozhodne nerealizovat svůj původní záměr, a to zvláště za okolností, kdy důvody odstoupení nebyly výslovně sjednány. Důvodem jejího odstoupení tak může být pouze vaše podstatné porušení smlouvy, k němuž dle vašeho vyjádření nedošlo. Co se týče ceny plnění, lze usuzovat, že ta byla rovněž sjednána ústní dohodou. Klientka nemusela váš ceník schválit výslovně, stačí, že po seznámení s ním vám dále zadávala práci, čímž konkludentně vyjádřila souhlas se stanovenými podmínkami plnění. Nepovažuji tak za smysluplné pořizovat znalecký posudek hodnoty vaší práce. Doporučuji klientce zaslat předžalobní upomínku, v níž vyčíslíte vaše stávající nároky v souladu s předloženou nabídkou a stanovíte klientce lhůtu k jejich úhradě. Nebude-li z její strany úhrada provedena, je jedinou cestou podání soudní žaloby, resp. návrhu na vydání platebního rozkazu.

Právní oddělení Kanceláře ČKA

NOVELIZOVAT NEMÁ SMYSL, ČKA DOPORUČUJE TVORBU NOVÉHO STAVEBNÍHO ZÁKONA

Architekti, stavebníci, zadavatelé projektů, politická reprezentace i veřejnost jsou za jedno: stavební proces je v České republice příliš zdoluhavý a složitý. Nově připravovaná novela stavebního zákona to měla změnit. Aktuálně však byla novela vrácena Ministerstvu pro místní rozvoj k přepracování, a to především z důvodu, že nespĺnila právě požadavek na zjednodušení stavebního procesu. O sporných bodech původně předkládané novely jsme v říjnu 2015 informovali prostřednictvím tiskové zprávy. Ve světle razantních změn, jakými musí zákon projít, aby nastolil efektivnější způsob povolování staveb v ČR, Česká komora architektů doporučuje nejít cestou novely, ale vydat zákon zcela nový.

Česká komora architektů shrnuje několik základních bodů, které by měl nový zákon obsahovat, tak aby se ve stavební legislativě přiblížili západoevropským zemím. Tyto body jsou vztaženy jak směrem k procesnímu nastavení dotčených orgánů či úřadů,

tak k oblasti územního plánování, kde shledáváme situaci obzvláště závažnou. Z tohoto důvodu valná hromada v dubnu Komoru zavázala k mimořádné péči o územní plánování větších samospráv.

1. Jednoduchost a srozumitelnost pro všechny uživatele

Cílem nové legislativy musí v první řadě být především zjednodušení, zpřehlednění a zrychlení povolování staveb. Zákon by neměl definovat příliš širokou řadu způsobů povolování staveb, neboť rozsáhlé spektrum možností vede ke zmatení, většímu riziku chyb, a tedy i zpomalení procesů. Zejména z pohledu občana – žadatele by se měl celý proces stát přehlednějším a časově méně náročným.

2. Otázka kompetencí a struktury

ČKA současně navrhuje zrušení speciálních úřadů, tak aby jedno rozhodnutí poskytoval jeden stavební úřad. Celému procesu by dle architektů prospěla také výrazná redukce dotčených orgánů. Dobrá komunikace a snadné předávání informací mezi jednotlivými orgány a institucemi by měly být samozřejmostí. Zásadní překážkou ve zrychlení obstarání povolení je také nedostatečné vymezení práv dotčených orgánů státní správy a účastníků řízení. Nechvalně proslulý systém „mnoha dveří“, ve kterém si stavebník sám zajišťuje stanoviska různých orgánů státní správy, vede k tomu, že faktické rozhodování o stavebním záměru se přesunulo mimo stavební úřady. Řízení je tak z podstaty nekoordinované mezi rozdílné zájmy různých institucí, mezi něž je stavebník vržen.

3. Územní plánování

Územní plán je dokumentem, který ovlivňuje strategický rozvoj dané obce na řadu let dopředu. Z toho důvodu klademe důraz na to, aby se jednalo o stabilní dokument, neboť jeho časté změny nedovolují stanovit základní vizi pro rozvoj sídla a přinášejí právní nejistotu jak vlastníkům pozemků, tak vedení města i jeho obyvatelům. Zároveň podporujeme, aby stavební zákon a jeho prováděcí vyhlášky umožnily zpracování územních plánů tak, aby odpovídaly specifickým potřebám obcí, především z hlediska různého charakteru daného jejich velikostí.

4. Velká sídla a péče o ně

Zvýšená pozornost musí být kladena zejména směrem k velkým městům. Například Praha je svým stavebním vývojem, počtem obyvatel a významem v rámci České republiky zcela výlučná. Oproti jiným českým městům vytváří několikanásobný počet obyvatel specifické prostorové podmínky uspořádání a vyšší nároky na regulaci výstavby zejména z urbanistického hlediska. ČKA proto velmi kvituje, že Rada hl. města Prahy nedávno přijala Pražské stavební předpisy, jež jsou moderní legislativní úpravou, která Praze přiznává její specifika. Domníváme se také, že některá z ustanovení Pražských stavebních předpisů by bylo jistě možné převzít a aplikovat i v jiných českých městech a připravit tak lepší půdu pro nový celostátní předpis.

5. Jasnější definice autorského a technického dozoru a odpovědnosti z něj vyplývající

Současný zákon požaduje zajištění autorského dozoru u staveb financovaných z veřejného rozpočtu. Autorský i technický dozor přitom nejsou jmenovány mezi základními pojmy stavebního zákona ani nejsou uvedeny mezi vybranými činnostmi ve výstavbě. Projektant, který autorizuje dokumentaci ke stavebnímu povolení, není schopen dostat své odpovědnosti za správnost, celistvost, úplnost a bezpečnost stavby, dané zákonem, pokud nemá právo přístupu ke stavbě a informacím o průběhu výstavby.

6. Možnost bezplatného přístupu k závazným normám

Přístup k závazným normám je pro výkon profese architekta zcela zásadní. Jeho zpoplatnění proto ČKA vnímá jako závažný problém, na nějž architekti ve své praxi opakovaně narážejí. Informaci o bezplatném přístupu k normám by tak měl nový zákon zcela určitě obsahovat.

7. Úprava související legislativy

Česká komora architektů se ze všech výše zmíněných důvodů domnívá, že stávající stavební zákon je opravdu nevyhovující a že jeho změny by měly být velmi zásadní. Z tohoto důvodu doporučujeme nikoliv tvorbu novely, ale zákona zcela nového. Jako akutní se také jeví potřeba úpravy doprovodných vyhlášek ke stavebnímu zákonu.

Tisková zpráva ČKA, 8. června 2016

NOVÉ PRAŽSKÉ STAVEBNÍ PŘEDPISY KONEČNĚ V ÚČINNOSTI

Účinnost původních Pražských stavebních předpisů schválených jako nařízení č. 11/2014 Sb. hl. m. Prahy byla rozhodnutím Ministerstva pro místní rozvoj pozastavena ke dni 16. 1. 2015. MMR stanovilo Hlavnímu městu Praze lhůtu 15 měsíců na zjednání nápravy rozporů nařízení se zákonem, které MMR spatřovalo zejména v nedostatku notifikace předpisu podle zákona o technických požadavcích na výrobky. Nyní, po úspěšné notifikaci, byly PSP konečně radou hlavního města schváleny s účinností od 1. 8. 2016.

Upravený návrh Pražských stavebních předpisů (dále jen „PSP“) předložený v srpnu 2015, který byl zpracováván pod vedením Matěje Stropnického, nebyl radními schválen. Další návrh byl předložen přímo primátorkou Adrianou Krnáčovou. Tento byl

schválen a zaslán Evropské komisi k notifikaci. Evropská komise podala k PSP připomínky, na základě kterých došlo k dílčím změnám návrhu. Nové PSP byly nakonec ve formě nařízení schváleny radou hlavního města dne 27. 5. 2016. Účinnosti PSP nabyly dne 1. 8. 2016.

Nové PSP mají po vzoru stavebních předpisů západoevropských metropolí reflektovat veškerá specifika hlavního města. Důraz má být kladen na kvalitu veřejného prostranství, potřebu zohlednit místní podmínky i koordinovat výstavbu na více stavebních pozemcích, ale také na zachování kvality prostředí a na hospodárné využívání území. Jejich příprava byla zároveň koordinována s přípravou metropolitního plánu.

Úplné znění nových PSP i s důvodovou zprávou můžete najít zde:

→ www.iprpraha.cz/psp

ZÁVĚR PRACOVNÍ SCHŮZKY NAD TEXTEM VYHLÁŠKY Č. 499 O DOKUMENTACI STAVEB

Na půdě ČKA se dne 5. května 2016 uskutečnila schůzka zástupců obou profesních komor – ČKA a ČKAIT, Hospodářské komory a Svazu průmyslu a dopravy ČR, která byla zaměřena na znění vyhlášky č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb. Ministerstvo pro místní rozvoj v současné době připravuje novelu této vyhlášky a vyzvalo ke spolupráci řadu subjektů, které se zúčastňují jednání v rámci pracovních skupin. Výše uvedené instituce se rozhodly společně vyjádřit názor na možný obsah vyhlášky a posléze předložit MMR jak varianty řešení, které by byly v souladu s návrhem stavebního zákona, tak i ty, které by vyžadovaly jeho změnu.

1. Ideální model povolovací dokumentace

Diskutující se shodli na ideálním modelu povolovací dokumentace. V koordinovaném řízení by měla být stejná podrobnost jako ve stavebním povolení. Pokud se bude hýbat s jednou úrovní, musí se zohlednit vždy obojí shodně. Diskutující jsou si vědomi, že dokumentace pro povolení stavby není ta, podle které se stavba realizuje. Zároveň doporučují, aby se proces povolení zjednodušil a urychlil, avšak aby při tom byla zohledněna práva a povinnosti zhotovitele dokumentace a jeho odpovědnost. Z rozpravy vyplynulo, že ideální by byl model, jaký funguje v západních zemích, a to je třístupňová podrobnost dokumentace, ze které podklady pro povolení stavby tvoří pouze část druhého stupně dokumentace, nikoli celý druhý stupeň. Mezi investorem a zpracovatelem dokumentace vzniká soukromoprávní vztah. Po zpracování druhého stupně se z dokumentace vyčlení pouze ty podklady a údaje, které jsou důležité k veřejnoprávnímu titulu, tzn. k úřednímu povolení stavby (vliv stavby na okolí). Nelze tedy slučovat povahu soukromou a veřejnou. Pro získání údajů pro veřejnoprávní povolení je nutné jako informační základ vypracovat dokumentaci všech profesí, kterou projektant opatří svým autorizačním razítkem. K této dokumentaci je vztahena jeho odpovědnost za správnost provedení. V povolení stavby se však úřadům budou odevzdávat pouze ty části, které mají přímý vliv na okolí (např. hluková zátěž, exhalace, spotřeba energie apod.). Znamená to tedy, že projekční práce je nutné provést v rozsahu jako doposud, avšak součástí dokumentace pro veřejnoprávní povolení by měla být pouze část této dokumentace. V koordinovaném řízení bude účastníkem řízení veřejnost, a proto musí v dokumentaci být pouze relevantní údaje, aby se nestalo, že řízení bude napadáno např. pro chyby ve vedení potrubí a tím se celý proces komplikoval.

Z moci úřední by se tedy měly projednávat pouze zásadní prvky řešení stavby, nikoli prováděcí detaily. Zjednodušení povolovací dokumentace proces urychlí a zjednoduší.

2. Stanoviska dotčených správních orgánů má obstarat stavební úřad

Diskutující se jednoznačně shodli, že stanoviska dotčených správních orgánů má obstarat stavební úřad a pouze od těch, které jsou pro dané povolení příslušné do věci vstupovat. Tak bude mít stavební úřad jednoznačnou kontrolu nad celým řízením. Současný přebujelý systém je mimo kontrolu státu, protože stavební úřad nemá žádný přehled o tom, na jakém dotčeném orgánu se vyskytuje jaká verze dokumentace a k jakému předmětu se příslušný orgán vlastně vyjadřuje.

3. Navržené principy budou zapracovány do vyhlášky č. 499/2006 Sb.

Jelikož výše uvedené vizi brání v určitých aspektech ustanovení současně platných zákonů, diskutující se dohodli, že se pokusí v co největší míře tyto principy zapracovat do aktualizace vyhlášky č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, a při dalších rozpravách o stavebním zákoně a dalších souvisejících zákonech budou hledat řešení pro naplnění této vize.

Pavel Hnilička
předseda pracovní skupiny Legislativa

Účastníci jednání:
ČKA: Pavel Hnilička, Pavel Martinek,
Marie Špačková
ČKAIT: Petr Blažka, Pavel Štěpán, Jiří Petlach
HK: Hana Landová
SPD ČR: Renata Pintová-Králová,
František Fejgl, Martin Kugler

NOVÝ NÁVRH ZÁKONA O POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Dlouho očekávaný a diskutovaný nový zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) dohnal připravovanou novelu stavebního zákona.

MŽP poslalo v srpnu do připomínkového řízení návrh zákona, kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Předložený návrh bohužel nenaplnil slibované zjednodušení a zrychlení zákonem upravených procesů.

Předkládaná novela neodstraňuje základní problém úpravy stávající, a to je duplicitní, resp. v některých případech dokonce triplicitní správní proces. Posouzení vlivu na životní prostředí je svým rozsahem fakticky shodné s územním řízením a do značné míry se překrývá i s řízením stavebním. Přitom stavebníky zásadním způsobem zatěžuje svou časovou náročností.

Nevyřešený zůstal rovněž problém vztahu mezi SEA a EIA. Předložená novela v některých případech popírá nezávislost výkonu státní správy a zároveň přináší mnoho pochybností a nejasností spojených s navazujícími řízeními a jejich výčtem. Ponechává navíc možnost pro různé právní výklady. Nepřináší tudíž dostatečnou právní jistotu a předvídatelnost postupu při vlastním řízení.

V novele nedochází ani k nápravě problému vstupování smluvních obchodních vztahů do probíhajících správních řízení, což přináší jednak nejistotu legislativní a zároveň není možné ovlivnit proces délky posuzování žádostí při řádném dodržení všech dalších právních norem.

Česká komora architektů v rámci připomínkového řízení uplatnila řadu konkrétních připomínek včetně připomínek koncepčních a obecných.

Ing. arch. Marie Špačková
sekretář Komory
25. 8. 2016

UMĚNÍ

VE

TÉMA

42

VEŘEJNÉM

PROSTORU

1

ÚVOD

Umění a umělecké dílo byly vždy nedílnou součástí architektury. Té tzv. vysoké, kterou nyní vnímáme jako záznam vzepětí významných etap historie, i tzv. lidové, kde i v chalupách a na návších docházelo k přirozenému doplňování uměleckými díly – zde většinou v souladu s místním religiózním cítěním. I prostý vesničan si do svého zorného úhlu umísťoval symboly a předměty, které byly součástí jeho způsobu vnímání a porozumění světu. Architektura a umění velkých stylů minulosti (od antiky přes středověk, renesanci ad.) v sobě nesly aspiraci, řečeno dnešním jazykem moderny, vytvářet komplexní prostor, prostředí smysluplné lidské existence.

Praktikující architekt a především významný teoretik architektury Dalibor Veselý ve své publikaci *Architektura ve věku rozdělené reprezentace*¹ obsáhle pojednává o způsobu, jak, v jakém prostředí, docházelo k realizaci těch nejhodnotnějších děl minulosti. Jednou ze stěžejních epoch, na které se při hodnocení komplexnosti dnešního vystavěného prostředí odkazuje a která je mu pro současnost prubířským kamenem, je i na našem území mimořádně kvalitní epocha baroka.

Všepřonikající výtvarnost šedesátých let

Odhlédneme-li od architektury „meziválečné doby“ v uplynulém 20. století, pokud jde o moderní dobu, velmi rádi odkazujeme k šedesátým letům. A právem: spolupráce architektů s výtvarníky, s uměleckými řemesly tehdy přerostla v signum doby („zlatých šedesátých let“) a i v mezinárodním kontextu respektované specifikum české a slovenské architektury uvedeného desetiletí. Dogmatická ideovost, zdobnictví, „pomníkový mor“ patřily přes noc minulosti. Krátký čas bolestného i radostného hledání, opora v ověřeném a experimentování s oporou v kvalitě uměleckých řemesel, byl spojen s invenčním hledáním návratu k podstatě umění.

Souběh aspirací architektů a umělců té doby byl jedinečným fenoménem. Rozsah dosažených výsledků zůstává dodnes nedocenen.² Provázanost architektury s interiérem („když interiér dnes změníte, je po architektuře“) byla pro práci architektů příznačná, nicméně s odstupem času nelze obejít otázku: Nepotlačila ona jedinečná a právem obdivovaná všepřonikající výtvarnost podstatu architektury – uchopení prostoru – a nezůstávala proto česká architektura v tomto rozměru dlužna ve srovnání s vývojem architektury v evropském kontextu té doby?

Projekty staveb z konce „zlatých šedesátých let“ se realizovaly ve změněném klimatu přerůstajícím do „bezčasí normalizace“ s řadou oklik, zjednodušení. Přes omezení a zákazy v sedmdesátých a osmdesátých letech. Mimořádné a dnes i záviděníhodné je například v té době zapojení uměleckých děl při koncipování pražského metra. Velkorysé mozaiky na „pouhých“ ventilačních objektech tunelu na Letné se staly ojedinělou příležitostí pro jedinečný, nadčasový umělecký výboj malíře a výtvarníka Zdeňka Sýkory.

Vetřelci a volavky osmdesátých let

Pavel Karous ve vyhledávané publikaci *Vetřelci a volavky* (nejtypičtější podoby výtvarného umění 80. let popisuje jako pukající vejce nebo vodní ptactvo) charakterizuje umění osmdesátých let jako „unavenou modernu“, kdy se vyprazdňuje jak forma, tak obsah. Nicméně i tehdy dochází k významným realizacím, spoluutvářejícím horizont doby.

V nedávno zbouraném hotelu Praha se naplňovalo „velkoryse masivně co do rozměru stavby a přitom krotce, unaveně a umírněně“ v parametru výtvarného umění“ nejkompexnější vyjádření propojení architektury s výtvarnými díly – do exteriéru i interiéru zlikvidovaného obrovitého objektu všemocného klienta – stranické vrchnosti – byla jedinečným způsobem vepsána „unavená moderna“. Stavby jsou „svědectvím i kritikou doby“: Náhodné i vynucené „potýkání a stýkání“ umělců s politickou mocí vedlo k tomu, že s „výsledky“ v sedmdesátých a osmdesátých letech nakonec nebyli spokojeni ani architekti a umělci, ani všemocná politická vrchnost. Jen jedno je ještě horší – když další generace nevytvoří „klíč“ k přečtení staveb a omezí se na jejich zbourání.

1 Dalibor Veselý: *Architektura ve věku rozdělené reprezentace*. Problém tvořivosti ve stínu produkce. Praha, Academia 2008.

2 Oldřich Ševčík, Ondřej Beneš: *Architektura 60. let. „Zlatá šedesátá léta“ v české architektuře 20. století*. Praha, Grada 2009.

3 Petr Kratochvíl: *Současná česká architektura a její témata*. Praha – Litomyšl, Paseka 2011.

4 Petr Kratochvíl: *Městský veřejný prostor*. Praha, Zlatý řez 2015.

5 Jana Tichá: *Prostor a místo*. *Architektonická tvorba na území České republiky 1989–2014*. Praha, Zlatý řez 2015.

6 Ondřej Beneš: *Metody zkoumání a interpretace architektury*. Praha, ČVUT 2016.

Zásady při navrhování a hodnocení uměleckých děl

Je možné dnes stanovit nějaké obecné zásady při navrhování a hodnocení uměleckého díla, které je součástí architektury nebo veřejného prostoru? Nepochybně ano (samozřejmě nikoli v podobě instruktážního návodu), ty psané i nepsané existují vždy a záleží jen na tom, jak se k nim vztahujeme.

Mimo již zmíněné nadčasové dílo Dalibora Veselého je nalezneme pro vývoj české architektury po roce 1989 i pro aktuálně žitou současnost v posledních hodnotících publikacích: *Současná česká architektura a její témata*³, dále *Městský veřejný prostor*⁴ Petra Kratochvíla a *Prostor a místo*. *Architektonická tvorba na území České republiky 1989–2014*⁵ Jany Tiché nebo v nedávno vydané publikaci *Metody zkoumání a interpretace architektury*.⁶

„Čas oponou trhnul“, změnila se sociologie společnosti, ekonomické, stavebně technologické podmínky, způsob financování, proměnil se i klient, horizont doby je charakterizován souslovím „krize modernity“, je popisován v pojmech postmoderna, pozdní moderna, globalizace atd. Těžiště vztahu „architektury a umění“ je také jinde, než tomu bylo v letech šedesátých, sedmdesátých nebo osmdesátých.

Chybí názory i diskuse

Umělecké dílo v architektuře, ve veřejném prostoru, „městský interiér“ atd., to jsou jen malé významné segmenty mnohem závažnějšího tématu. Stavba byla vždy uměleckým dílem ve veřejném prostoru – takže to samozřejmě není novum, nicméně v soudobé architektuře v důsledku možností, které otevírají nové materiály i stavební technologie, jde o vyrovnávání vztahu techniky a kultury – a právě toto téma, kulturně-civilizační téma, k nám promlouvá z nejvýznamnějších staveb evropských a světových metropolí. Vyrůstají takové stavby, realizace i u nás?

Od vstupu do „otevřené společnosti“ a svobody v devadesátých letech postupně sčítáme využití i promarněné příležitosti – co chybí? Něco velice zásadního: „Málo říkáme, co je dobré a co špatné a proč“, sklouzáváme do rázných prohlášení, nevedeme dialogy – a co je důležitější než takzvaný „názor“ – jeho prohoření, tedy tematizace, interpretace. Už jenom těch několik artefaktů, soch a staveb, které provází tuto úvahu, k tomu poskytuje dostatek podnětů.

A konec konců máme, my architekti, velký ostudný handicap: již nemalý čas nám chybí oborové, profesní periodikum, přes které bychom mohli mezioborově – architekti s umělci, s designéry a s veřejností – komunikovat.

Ing. arch. Ondřej Beneš, Ph.D.,
doc. PhDr. Oldřich Ševčík, CSc.

Foto: Archiv Lenky a Zdeňka Sýkorových

Zdeněk Sýkora Chodník a stěna nákupního střediska v Litvínově, Studentská ulice, 1977

Mnoho invenčně i uměleckořemeslně jedinečných realizací spojených s šedesátými lety ve veřejném prostoru je stále ohroženo. Velkolepou křišťálovou stělu u „DBK“/metro Budějovická nebo jedinečnou skleněnou plastiku z vestibulu metra na stanici Národní třída ve zdeřředním jazyce „nelze dohledat“. Mezi stále ohrožené řadíme řešení chodníku i nástěnnou mozaiku z roku 1977 v Litvínově od tvůrce evropského významu Zdeňka Sýkory.

mramorové dlaždice, rozměry
stěna 6 × 3,4 m
chodník 100 × 3 m
autor stavby Jiří Drtikol

Foto: www.wikipedia.org

Frank Owen Gehry a Vlado Milunić Tančící dům, Praha, 1992–1996

Silně skulpturální, až figurativní uchopení objektu porušuje konvence a pravidla (nerespektuje výškovou a uliční čáru) a vše podřizuje cílenému vypointování nároží, ve kterém graduje Rašínovo nábřeží.

Foto: Vasil Stanko

Ondřej Císler: Tři kašny na náměstí Republiky v Plzni, 2010, architektonicko-výtvarná soutěž 2004

Heraldické figury velblouda, chrtice a anděla ze znaku města Plzně architekt proměnil v monumenty kašen – artefakty na pomezí plastiky a architektury v centru náměstí.

Sporadical / Petr Janda, Aleš
Kubalík, Jakub Našinec, Josef
Kocián, Veronika Sávová: Památník
obětem komunismu, Liberec, 2006,
architektonicko-výtvarná soutěž
2002

BULLETIN ČKA 3/16

Uprostřed dlážděné cesty vztyčené velké oboustranné zrcadlo
vybízí (i nápísem v patě objektu: „Sám v sobě hledej, zda
svobodu bráníš, ctiš nebo omezuješ.“), aby se chodec sám sobě
podíval do očí. Památník tím nejelementárnějším způsobem
evokuje potřebu hluboké sebereflexe.

Foto: www.wikipedia.org

Ladislav Kuba, Tomáš Pilař
Památník obětem železné opony,
Mikulov, 2014

Volně stojící objekt složený z 53 vertikál – stél (do jejichž povrchu je vyřezáno jméno a rok úmrtí oběti), které symbolizují počet obětí železné opony v období 1948–1989 v tomto úseku hranice s Rakouskem. Vertikální kompozice památníku se výrazně uplatňuje v této ploché, jen mírně zvlněné krajině.

Josef Pleskot
Svět techniky, postindustriální
oblast Dolní Vítkovice, 2009–2014

„Revitalizace a konverze“ areálu Dolních Vítkovic je realizována s „konzervativní pietou i radikální dostavbou“ se záměrem otevřít industriální prostředí pro nové aktivity (volnočasové, kulturní, vzdělávací atd.). Ve svých cílech i co do rozsahu a kvality provedení projekt celoevropského významu.

Jaroslav Róna
Odvaha / Jezdecká socha Jošta
Lucemburského, Moravské náměstí,
Brno, 2015

Jak význam osobnosti moravského markraběte Jošta Lucemburského, tak půdorys Moravského náměstí i průčelí paláce Místodržitelství (vše v jedinečné citlivé rekonstrukci z dílny Petra Hruši) si podle Jaroslava Róny na prahu 21. století říkaly o překvapivý návrat k typologii monumentu jezdecké sochy (výška 8 metrů!) – Jošta Lucemburského / Odvahy. Její nekonvenční ztvárnění vyvolalo rozdílnou recepci odbornou obcí (věcné námítky historiků, estetiků ad.) a veřejnosti (ta osvědčila brněnský smysl pro humor a nadsázku).

David Černý
Franz Kafka, Malé náměstí
u komplexu Quadrio, Praha, 2014

Jak se s výtvarným dílem ve veřejném prostoru dokáže vypořádat development? Kinetická hlava Franze Kafky, toto dílo dnes možná splňuje vše, co od výtvarného díla ve veřejném prostoru požaduje právě developer – je více než velkorysá velikostí (výška 11 metrů) i invenčním neočekávaným proměnlivým provedením (ze 42 pohyblivých segmentů) a gravituje k sobě pozornost každého, kdo vstoupí do malého polouzavřeného prostoru piazzety.

Foto: www.wikipedia.org

John Hejduk Dům syna a Dům matky, nám. Jana Palacha, Praha 1, instalace 2016

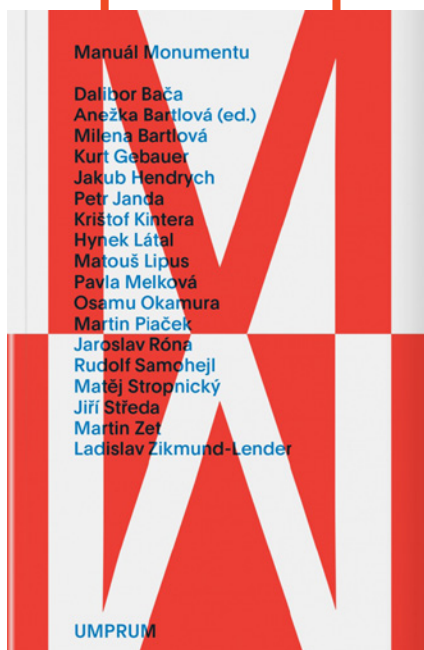
Zatímco na Klárově se improvizovaně vytvořil soubor tematicky propojených, spíše konzervativně pojatých soch (poslední instalace 17. 6. 2014, pomník československým válečným letcům ve druhé světové válce, Colin Spofforth, Okřídlený lev), na protilehlém břehu došlo na náměstí Jana Palacha k uctění jeho památky instalací artefaktů na pomezí plastiky a stavby: Domu syna a Domu matky (John Hejduk; realizace 1980–1991, instalace 16. 1. 2016).

Projekt il architekti Národní technická knihovna, Praha, 2006–2009

V atriu uzavřeného kubusu se zaoblenými hranami se interiér proměnil přes graffiti na parapetech jednotlivých pater a schodišťových rampách od Dana Perjovského ve velkoprostorový „skicář“. Nástěnné kresby a kresbičky, fyzikální a technické údaje, navigační pokyny pro uživatele knihovny spoluúčinkují s proměnou barevnosti podlah, otevřeností a prostupností objektu. Spolupráce architektů s umělci vykazuje promyšlenost i hravost, sofistikovaná řešení i jednoduchost. Výsledek je hodnocen jako „nová monumentalita“.

Útlá knížka v sešitovém formátu, která se dá přečíst za jeden večer. Přesto (anebo možná právě proto) nás inspirovala k tomu, abychom tématu umění ve veřejném prostoru věnovali celé toto vydání Bulletinu ČKA. A obojí přichází právě vhod: veřejnost a politická reprezentace se aktuálně ocitá v diskusi o tzv. 1 % na umění, tedy závazku veřejného zadavatele věnovat jedno či více procent z nákladů placených z veřejných prostředků na umělecké dílo.

Autoři publikace jsou si přitom vědomi, že část veřejnosti pomník, nebo chceme-li monument, považuje za přežitek, za mrtvý a již dávno se nevyvíjející žánr. Přispívá k tomu také nepříznivá bilance, kdy se řada zakázek na výtvarná díla ve veřejném prostoru navzdory velké invenci umělců i architektů mnohdy nerealizuje. Umísťování děl ve veřejném prostoru probíhá často neorganizovaně a nahodile, mnohdy také bez soutěže a bez zapojení odborníků či veřejnosti. Jako hlavní kritéria slouží rychlost zpracování a co možná nejnižší cena. Kvalita bohužel často zůstává stranou.

V praxi se také setkáváme s tím, že mnoho výsledků výtvarných soutěží je buďto ignorováno, nebo nerealizováno. Z tohoto důvodu vznikl Manuál monumentu, který reflektuje tuto frustrující skutečnost, snaží pojmenovat konkrétní problémy a ukázat je na konkrétních případech. Kniha rovněž vznikla jako obrana proti špatně vypsáním soutěžím a na řadě míst se odvolává na Soutěžní řád ČKA.

Publikace je doplněna o medailonky dobré domácí praxe, u kterých kromě obrazového

materiálu naleznete podstatné informace: iniciátora a zadavatele pomníku, finanční náklady, povinné parametry v zadání, způsob výběru autora apod. Nechybí však ani kritické ohlédnutí za některými realizacemi (např. osazení sochy Přemysla Otakara II. v Českých Budějovicích od Hynka Látlala).

Publikace Manuál monumentu předkládá nejen inspiraci, ale také návod, jakým způsobem výtvarná díla do veřejného prostoru zapojit. Nabízí cenné zkušenosti s akty celého procesu: se členy iniciativy Verejný podstavec, s architektem Petrem Jandou, s umělcem Martinem Zetem, sochaři Kurtem Gebauerem, Jaroslavem Rónou a Krištofem Kinterou či politikem Matějem Stropnickým.

Je určena nejen umělcům a architektům, ale také veřejnosti a zástupcům samospráv, kteří usilují o propojení výtvarného umění a architektury ve veřejném prostoru a chtějí veřejné zakázky zadávat kvalitativní formou.

Zuzana Hošková

Umístování výtvarných děl¹ do veřejného prostoru

Umístování výtvarných objektů do veřejného prostoru je v našich současných městech dlouhodobým problémem. Na jedné straně nedostávají dostatek příležitosti hodnotná díla, na straně druhé je veřejný prostor často lehkomyšlně věnován dílům nekvalitním. Přitom největší cenu má právě poskytnutý veřejný prostor, který by měl být dáván jen střídmě a se zodpovědností za každé dílo. Každý autor by se proto měl o něj ucházet s pokorou.

Způsob umístování výtvarných děl zároveň často vede k neuspokojivému výsledku, jak z hlediska dopadu na celkovou kvalitu místa, tak zpětně i na výsledné působení díla samotného. Jednu z příčin častých nekvalitních realizací lze hledat právě v procesu návrhu. Pokud například realizace výtvarného objektu ve veřejném prostoru začíná vytvořením autonomního objektu bez vědomí, kde se nakonec bude nacházet, a teprve poté nastává hledání veřejného prostoru pro jeho instalaci, dílo ve výsledku působí v místě nepatřičně. Často se jedná o různé formy iniciativy „zdola“, ve kterých bývá opomínána fáze objektivního odborného výběru kvalitního autora, a které tak generují průměrnou až nízkou úroveň hodnoty samotného díla. Pak většinou dochází k situaci, kdy dílo veřejný prostor nijak neobohacuje, naopak mu jako celku škodí, a tím zpětně i sobě samému. V jistém smyslu se jedná o zneužití prostoru jeho odkázáním do role pouhé pasivní kulisy.

Správně by bylo vycházet z konkrétního veřejného prostoru a z generování významového tématu s místem úzce souvisejícího a poté objektivně a zodpovědně vybraným kvalitním autorem vytvořit dílo, které reaguje na prostorové i významové souvislosti místa. Výsledkem pak je harmonický celek, ve kterém výtvarný objekt synergicky podporuje prostor (a prostor zase naopak výtvarný objekt) a který reprezentuje zamýšlený význam.

Veřejný prostor ztělesňuje dohodu a sdílený ideový obsah společnosti

Jednou ze základních skutečností města obsahující, odrážející a iniciující společně sdílený ideový obsah a dohodu společnosti a vystavěného prostředí je právě veřejný prostor.

Realita současných měst ale odráží spíše stav fragmentované a personalizované společnosti, která se o dohodu nesnaží a nadřazuje jí individuální zájmy. To vede ke vzniku autonomních objektů architektury, které nejsou podřízené zájmům celku a vyvyšují nad ně zájem individuální.

Výtvarná díla ve veřejném prostoru se v poslední době vyznačují podobnou tendencí, a to i přesto, že jejich ideové východisko má namnoze etické cíle a snaží se odkazovat k morálním a kulturním kvalitám společnosti. Upřednostňován bývá autonomní zájem výtvarného díla samotného, bez ohledu na jeho vztah k prostoru, kde je umístěno. Přitom prvotní význam daného díla spočívá v roli, kterou plní v rámci celku veřejného prostoru, jehož je nedílnou součástí a jehož kvalitu by svou přítomností mělo vždy zvyšovat. Je-li výtvarné dílo ztělesněním

1 Publikace Manuál monumentu, pro niž byl text zpracován, se soustřeďuje na pomníky a památníky, v rovině vztahu k veřejnému prostoru je ale třeba vnímat je v celkovém kontextu výtvarného umění ve veřejném prostoru obecně.

ideje, stává se součástí tohoto ztělesnění i související veřejný prostor.

Role výtvarného díla ve veřejném prostoru

Význam výtvarného díla ve veřejném prostoru spočívá zejména v rovině ideové (ztělesnění ideje), rovině výtvarné (umělecká kvalita samotného díla) a rovině prostorové (role díla v celku: jak v úrovni fyzického prostoru, tak v úrovni ideového obsahu místa). Při rozhodování o umístění výtvarného díla ve veřejném prostoru je nutné vyhodnocovat všechny tyto základní roviny jeho významu, a to rovnocenně.

V praxi často dochází k situaci, kdy je vysokou etickou hodnotou ideje, kterou má dílo ztělesňovat, obhajováno a argumentováno potlačením hodnot ostatních, a to někdy včetně skutečností jdoucích proti těmto hodnotám. Přitom nekvalitní umělecká forma stejně jako nekontextuální umístění v prostoru snižují i reprezentaci samotné ideje.

Nezanedbatelnou rovinou vyhodnocování umístění díla je také historický kontext a památková ochrana místa. I ta by se měla odehrávat nejen v rovině ochrany fyzické substance prostoru, ale zohledňovat rovněž jeho ideový obsah a vztah umístěného díla k obojímu. Otázkou je také znovuumístění původního výtvarného díla, ať již formou zrekonstruovaného autentického objektu či formou jeho kopie. Tato otázka má rovněž prostorovou a ideovou rovinu a i v případě návratu díla z ideových důvodů či z důvodu uměleckořemeslné hodnoty je nezbytné hodnotit roli díla v současném prostorovém kontextu místa. Zároveň je důležité říci, že obnovení ideového odkazu ani uměleckořemeslná hodnota nemusí být prioritním důvodem znovuumístění díla. Existují i situace, kdy hlavní hodnota původního prvku spočívala právě v jeho roli v prostorové kompozici celku a v takovém případě je smysluplné uvažovat o umístění současného výtvarného díla do původní pozice v prostoru.

Z hlediska hierarchie by role výtvarného díla tam, kde je umístováno do stávajícího veřejného prostranství, disponujícího vlastním definováním a kvalitním charakterem, měla být tomuto prostoru podřízena. Tam, kde umístění díla je součástí celkové proměny místa či vzniku nového veřejného prostoru, může být dílo plnohodnotným spoluvůrcem celku, anebo mu dokonce i dominovat, pokud je to ku prospěchu celku.

Kritéria vyhodnocování při rozhodování o umístění výtvarného díla do veřejného prostoru

Při rozhodování o umístění výtvarného díla do veřejného prostoru je tedy z hlediska jeho role ve veřejném prostoru nutné hodnotit zejména následující kritéria (která ovšem nepředstavují vyčerpávající výčet):

- kvalita formy z hlediska ztělesnění reprezentované ideje,
- kvalita formy z uměleckého hlediska,
- adekvátnost samotné reprezentované ideje, zejména míry, do jaké ztělesňuje sdílené hodnoty společnosti,

- vztah reprezentované ideje k ideovému kontextu místa,
- role výtvarného díla v celku prostoru, se kterým musí spolupůsobit a který musí povyšovat,
- historický a památkový kontext z hlediska ideového i prostorového.

Následná existence výtvarného díla

Umístěním zodpovědnost města za kvalitu výtvarného díla ve veřejném prostoru nekončí. Již v rámci procesu umístění je nutné definovat, jakým způsobem bude zajištěna jeho budoucí existence v místě, z hlediska udržení cílové kvality díla i místa. Stěžejní otázkou je zodpovědnost za údržbu díla i jeho role v celku. Je zapotřebí předem určit jasné vlastnické vztahy – díla samotného, pozemku, na kterém je umístěno, a pozemků či objektů bezprostředně souvisejících. Od vlastnictví se potom odvíjí nejen zodpovědnost za údržbu výtvarného díla, ale také za trvalost plnění jeho role v kvalitě celku, za niž ve veřejném prostoru nese konečnou zodpovědnost zejména správa města, a to i tehdy, kdy je smluvně přenesena na jiné subjekty. Pokud je role díla pro místo povyšující, je nutno podmínky pro ni ochraňovat i při úvahách o budoucích zásazích do okolního veřejného prostranství. Pokud naopak dojde ke změnám podoby či funkce veřejného prostranství, jejichž cílem je zvýšení kvality jeho celkové podoby a funkce, je nutné uvažovat i o přehodnocení role výtvarného díla v novém celku, jemuž by mělo být podřízeno. Nesmí docházet k situacím, kdy autonomní zájem samotného výtvarného díla, vymáhaný skrze individuální zájem autorství, je nadřazen potřebám celku i za cenu snížení kvality tohoto celku. Tyto vztahy by měly být z hlediska majetkového a právního ošetřeny již od samotného začátku procesu umístování.

Kvalita výtvarníka a architekta

Základním předpokladem uspokojivého výsledku je kvalita autora díla. Zejména v případě výtvarných děl ve veřejném prostoru je neobhájitelný takový způsob výběru tvůrce, jehož forma nezaručuje nalezení nejkvalitnějšího autora pro danou úlohu. Optimálním způsobem výběru je vždy veřejná výtvarná soutěž, jejímž hlavním hodnotícím kritériem je umělecká hodnota návrhu, nebo soutěž, v níž je autor vybírán na základě odborného hodnocení kvality jeho dosavadní práce. Zejména u děl, která by měla reprezentovat vysoký ideový význam, je jedním z důležitých kritérií také dlouhodobá integrita osobnosti autora.

V případě umístování výtvarného díla do veřejného prostoru je nezbytná přítomnost architekta, a to již v počáteční fázi návrhu, včetně vyžadování jeho spoluúčasti na návrhu v soutěži. Platí to i tehdy, kdy záměrem nejsou úpravy okolního místa, ale „pouhé“ umístění díla, neboť i to vždy významným způsobem ovlivní podobu širšího prostoru.

Úlohou architekta je vyhodnotit širší prostorový a ideový kontext místa a pohlížet na místo jako na celek, jehož musí být výtvarné dílo nedílnou součástí. Klíčové je nejprve správně vymezit tento prostor vzájemného přímého spolupůsobení i navazující

druhotnou rovinu vztahů širšího území. V oblasti přímého spolupůsobení je pak třeba řešit zejména vztahy prostorové, kompoziční, ale také provozní, funkční, dopravní, infrastrukturní a technické stejně jako historické a ideové. Dále je nutné vyhodnotit rozvojový potenciál samotného místa jako celku i do vzdálenější budoucnosti, tak aby umístění výtvarného díla tento rozvoj v ideálním případě předjímalo, či dokonce iniciovalo anebo mu přinejmenším nebylo překážkou a nestalo se důvodem fixace stavu stávajícího. Tento celostní přístup je nejen zárukou, že vstup výtvarného objektu do prostoru bude povýšením hodnoty místa, ale zároveň posiluje kvalitu uměleckého díla samotného a také šanci na trvanlivost jeho setrvání v daném místě.

Forma

Při určování formy díla bývá často ze strany objednatele, ať už veřejné či soukromé instituce, v zadání obsažena podmínka realistické formy díla, a to zejména u pomníků a památníků. I tato volba je přitom určitým ztělesněním stavu společnosti. Abstraktní forma klade vyšší nároky na divákovo vnímání, přemýšlení a vyhodnocování, na rozdíl od většiny současných forem realistických, které lze často bez vynaložení úsilí jen pasivně konzumovat. To odpovídá nastavení většinové společnosti, ochotné pouze nečinně přijímat vjemy, bez nutnosti dalšího myšlenkového zpracování. V oblíbenosti jsou tak zejména výtvarná díla prvoplánově narativní. Kvalita realistických děl současné doby je zároveň velmi nízká a ani zdaleka nedosahuje špičkové úrovně minulých století. Přitom výtvarné dílo ve veřejném prostoru, stejně jako veřejný prostor samotný, je nástrojem osvěty společnosti. Měli bychom tedy klást nároky nejen na kvalitu díla, ale také na schopnost diváka toto dílo číst a tím postupně zvyšovat kulturní úroveň společnosti. Pokud budou divákovi předkládána pouze bez námahy konzumovatelná díla, nebude nikdy motivován k absolvování náročnější cesty poznávání významu abstraktního umění a souběžného kultivování vlastní schopnosti vnímat a poznávat.

Tam, kde historická architektura a výtvarné umění používaly k připomínce odkazovaného významu a navození souvisejícího pocitu spíše narativní symboly, je moderní doba schopná využít jako nástroj abstraktní formu. Pokud má být výtvarné dílo ve veřejném prostoru reprezentací hodnot současné společnosti, nemělo by se bát hovořit jazykem současnosti.

Ing. arch. Pavla Melková, Ph.D.
ředitelka Sekce detailu města, Kancelář
veřejného prostoru, IPR Praha

Psáno pro publikaci *Manuál monumentu*
Přetištěno se svolením autorky a vydavatele publikace (*Manuál monumentu*, koncepce, editace: Anežka Bartlová, vydala: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2016)

PRAVIDLA UMÍSTOVÁNÍ VÝTVARNÝCH DĚL NA VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍCH Z HLEDISKA JEJICH VLIVU NA CELKOVOU KVALITU MÍSTA

UMÍSTOVÁNÍ POMNÍKŮ NA VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍCH

Vhodné umístění, respektive zakomponování pomníku či památníku do veřejného prostranství je důležitou součástí celého procesu vzniku díla. Pomník není v prostoru nahodilým prvkem, ale pomáhá spoluutvářet charakter a kompozici celého veřejného prostranství. Pomník nelze vnímat jako samostatný prvek, který je pouze vložen do anonymního prostoru bez dalších vazeb, a není možné nad ním takto již v návrhu uvažovat. Už v návrhu je nutné zohlednit okolní vztahy, například stávající aktivity v prostoru, kompozici a orientaci prostoru, zejména ve vztahu ke stávající zástavbě nebo vegetaci, komunikační vazby (pěší, cyklistické apod.) nebo význam daného místa.

Koncepční příprava

Procesu umístění pomníku by měla předcházet celková koncepční příprava, která zahrnuje především definici zadání a rozvahu nad ideou zamýšleného památníku, tedy komu/čemu a z jakého důvodu je určen. Město, jako majitel a správce většiny veřejných prostranství, by mělo zřídit pracovní skupinu pro umístování výtvarných děl na veřejných prostranstvích, ve které by byli zastoupeni nejenom představitelé města, ale především odborníci z řad architektů, umělců, historiků apod. Úkolem pracovní skupiny by bylo garantovat koncepční přípravu umístování výtvarných děl. Pracovní skupina by měla vyhodnocovat iniciace na umístění pomníků, podílet se na přípravě zadání, výběru vhodné lokality, přípravě soutěží, výběru návrhu a následné realizaci.

Výběr místa

Proces koncepční přípravy by měl umožnit formulovat požadavky na budoucí lokalitu. Výběr lokality musí být vědomým rozhodnutím, měl by být koordinován s úvahou nad motivem pomníku, zvolené místo by mělo mít spojitost s tématem daného pomníku, ať už se jedná o vzpomínku na událost nebo osobu. Určitou výjimkou mohou být pomníky věnované obecnému tématu s celospolečenským významem. Takové pomníky lze jen obtížně vztáhnout k jednomu konkrétnímu místu, je vhodné umístit je na základě širší debaty na některém z celoměstsky významných veřejných prostranství. Cílem nemá být pouhé vyjádření úcty či vzpomínky, ale i předání myšlenkového odkazu obyvatelům a návštěvníkům města. K tomu je právě nezbytný i výběr správného místa. Pomníky by měly vznikat

zejména na základě výtvarně–architektonických soutěží, které již od počátečního zadání pracují s konkrétním místem, pak je možné dosáhnout vhodného začlenění do kompozice veřejného prostranství. Naopak není vhodné ztvárnit pomník bez znalosti jeho budoucího umístění, protože pak dochází k realizacím, které nejsou přesvědčivé jak svým umístěním a vztahem ke svému okolí, tak i svým ztvárněním. Volba umístění musí dále zohlednit i přítomnost dalších výtvarných děl / památníků v okolí. Umístění více pomníků na jednom prostranství může být problematické nejenom z hlediska kompozice prostoru, ale také z hlediska ideového významu jednotlivých pomníků. Tato situace může být nevhodná především na náměstích a otevřených parkových plochách. Úkolem pracovní skupiny by mohlo být vyhodnocování přítomnosti výtvarných děl v okolí a posouzení vhodnosti umístění dalšího prvku. Určitou výjimku představují pamětní desky na domech, které zpravidla nemají tak zásadní vliv na celkový charakter a význam místa.

Orientace a umístění na prostranství

Pozice pomníku na veřejném prostranství je důležitá pro prostorové členění prostoru. Pomník vytváří často výrazný prvek, orientační bod prostoru, který může změnit celkovou kompozici prostranství. Pozice v rámci prostranství může ovlivnit jeho budoucí využití a jeho charakter. Při hledání pozice pomníku je nutné pracovat s celým prostorem, proto není umístění pomníků čistě výtvarnou disciplínou, ale i architektonickou. Zakomponování díla do stávajícího veřejného prostranství je často velmi problematické a nelze ho zjednodušit prostým umístěním prvku pomníku bez dalších vazeb. Určitým specifickým bývá umístění monumentu na veřejné prostranství, na kterém se již umělecké dílo / pomník vyskytuje. Jednotlivá umělecká díla by si neměla navzájem konkurovat nejenom ve svém ideovém významu, ale ani kompozičně. Velmi důležitá je celková orientace pomníků, především v případě klasické figurální sochy. Figurální socha je velmi často orientována pouze jedním směrem, což do jisté míry znesnadňuje její umístění do veřejného prostranství. Pokud je socha umístěna převážně do středu prostranství, je tak vytvářen prostor s minimální prioritou za „zády“ sochy. Již při navrhování pomníku je tedy nutné reagovat na konkrétní umístění a dbát zvýšeného ohledu i na související prostory, které umístěním díla a jeho orientací vznikají. Jako příklad řešení, které orientaci figurální sochy zohledňuje v širším kontextu, uvedme pomník Operace Anthropoid v Praze na Bulovce (sochaři David Moješčík, Michal Šmeral, architekti Jiří Gulbis, Miroslava Tůmová, Praha, osazeno 2009).

Zakomponování do veřejného prostranství

Provedení umístění pomníku na veřejném prostranství by mělo odpovídat významu jak prostranství, tak samotného pomníku. Zakomponování pomníku má být vázáno na celkový záměr rozvoje dotčeného veřejného prostranství tak, aby přineslo jeho celkové zkvalitnění. Míra úprav prostranství ve vztahu k pomníku může být různorodá, od jednodu-

Památník obětem komunismu
Liberec, Jablonecká, Sporadical (2006)

Pomník obětem komunismu představuje případ, kdy umístění pomníku a jeho celkové zakomponování do veřejného prostranství přinesly výrazné zlepšení kvality prostranství. Pomník vznikl na základě výtvarně–architektonické soutěže a jeho návrh již od počátku pracoval s celkovou koncepcí úprav veřejného prostranství. V tom je jeden z hlavních přínosů řešení – pomník se přirozeně stává součástí prostoru, který je koncipován v souvislosti s umístěním pomníku.

Pomník druhého odboje od Vladimíra Preclíka (2006)

Park v Praze na Klárově je příkladem problematického umístění, násobení a zakomponování pomníků na veřejném prostranství. V současné době se na prostranství nacházejí dva pomníky. Nejprve byl, na základě výtvarné soutěže, realizován pomník druhého odboje od sochaře Vladimíra Preclíka, v soutěži se umístil na druhém místě. Pomník velmi problematičtě pracuje především s pěšími vazbami v místě. Návrh jednu cestu napříč travnatým prostranstvím potvrzuje a druhou zcela nově vytváří, ta je ale ukončena bez další návaznosti na již existující cesty parkem a zůstává jen fragmentem v celkové kompozici veřejného prostranství. Výsledné tvarování a vazby cest jsou pak poměrně nezřetelné. Druhý pomník, který je věnován českým letcům sloužícím za druhé světové války v RAF, je příkladem zcela nekonceptního přístupu k umístění pomníku, případně k rozvoji veřejného prostranství jako takového. Návrh pomníku byl vypracován bez vztahu k místu, hledanému až následně. Jak složitá je tato problematika, ukázal i zcela rozdílný přístup jednotlivých veřejných institucí v procesu povolení umístění nezávisle na ideovém významu díla. Problematické je také ztvárnění pomníku, který je nedostatečně zakomponován do prostranství, a především použití materiálů v ploše prostranství a navázání na stávající pochozí plochy.

chých úprav povrchů, které například umožní pouhý přístup k pomníku, k celkové úpravě kompozice veřejného prostranství a typů povrchů. Často ale dochází k tomu, že je pomník umístěn na veřejné prostranství bez náležitého zakomponování. Je chápán jako samostatný prvek bez dalších vazeb ke svému okolí. Umístění pomníku představuje mimo jiné snahu pozvednout význam určitého místa. Pokud je tato snaha nejednoznačná, v důsledku se projevuje i minimálním úsilím o zapojení pomníku do veřejného prostranství a nejednoznačný je i přínos celkového záměru umístění pomníku. Je velmi problematické akceptovat sebelepší umělecké dílo, které je degradováno minimálním nebo vyloženě špatným zakomponováním do veřejného prostranství. Již od začátku záměru umístění pomníku by mělo být uvažováno, že dojde k určité úpravě veřejného prostranství nejenom prostorové, ale například i funkční. Při obnově pomníků, které byly již v minulosti ve veřejném prostoru umístěny, se objevuje tendence navrátit pomník na jeho původní místo, které má ale nyní například jinou funkci nebo charakter. Bohužel často je veškerá snaha věnována jen prostému navrácení monumentu bez dostatečného procesu přípravy. Monument je tak navrácen do místa, s nímž už nemá vazbu, a náplň okolního prostoru nepodporuje vztah obyvatel a návštěvníků k monumentu. Vždy je třeba hledat nové vztahy a podněty. Navrácení monumentu, jehož ideový význam není v dnešní době již aktuální, je o to složitější. Proto je v těchto případech vhodná široká diskuse a spolupráce s pracovní komisí města.

Příklady posloupnosti kroků procesu umístění pomníku / památníku na veřejné prostranství

Ideální posloupnost kroků procesu umístění

1. rozvaha/diskuse nad podstatou (komu, proč) – evidence záměru a diskuse v rámci pracovní skupin
iniciátor záměru může být soukromý i veřejný – např. město;
2. vyhledání vhodné lokality / veřejného prostranství za koordinace s městem a jeho odbory, městskými částmi, majitelem pozemku (v případě, že jím není město) a dalšími dotčenými institucemi, např. Národním památkovým ústavem (NPÚ), z pozice města je odborným garantem „pracovní skupina“
informování veřejnosti o záměru;
3. výtvarně-architektonická soutěž o návrh a jeho zakomponování do veřejného prostranství
představení návrhu veřejnosti;
4. zadání vypracování dle vítězného návrhu;
5. realizace.

Nevhodná posloupnost kroků při umístění nového uměleckého díla / pomníku (ve srovnání s ideální posloupností dochází ke zkrácení procesu a chybné posloupnosti kroků)

4. zadání a realizace návrhu díla bez širší diskuse, bez vztahu k umístění a bez možnosti výběru z více návrhů
zadavatel /iniciátor je většinou soukromý;
2. vyhledání lokality
často bez diskuse všech zainteresovaných;
5. umístění bez adekvátního zakomponování i bez vztahu k řešení a k rozvoji veřejného prostranství.

Posloupnost kroků při obnovení umístění historického uměleckého díla / pomníku

1. rozvaha / diskuse nad podstatou i umístěním (komu, proč, zda je dílo stále aktuální / jaké je cílové umístění ve vztahu k veřejnému prostoru a jeho kompozici) za spolupráce s městem, městskou částí, majitelem pozemku (v případě, že jím není město), např. NPÚ a dalšími dotčenými institucemi (i s veřejností);
2. vyhledání vhodné lokality (v případě, že původní historické místo není možné využít) za koordinace s městem, městskou částí, majitelem pozemku (v případě, že jím není město) a dalšími dotčenými institucemi (např. NPÚ);
3. výtvarně-architektonická soutěž o návrh umístění/zakomponování do veřejného prostranství;
4. zadání vypracování dle vítězného návrhu;
5. realizace.

Ing. arch. Jakub Hendrych
Sekce detailu města, Kancelář veřejného prostoru, IPR Praha

Psáno pro publikaci Manuál monumentu

Přetištěno se svolením autora a vydavatele publikace (Manuál monumentu, koncepce, editace: Anežka Bartlová, vydala: Vysoká škola uměleckopráhmská v Praze, 2016)

PROČ JE SOUTĚŽ S PŘEDKLÁDÁNÍM NÁVRHŮ VHODNÁ I PRO VÝTVARNÁ DÍLA

Vhodnost, či dokonce nutnost využít k výběru autora výtvarného díla soutěž s předkládáním návrhů hodnocených převážně nezávislou odbornou porotou je pochopitelná. Ostatně sám institut soutěže návrhů z ryze výtvarných soutěží pochází – vzpomeňme na Řecko. Pro zadavatele přece přináší více návrhů, z nichž se dá vybírat a které se dají prezentovat veřejnosti.

V případě architektonických soutěží pro výběr architekta veřejné stavby se občas ze strany politiků objeví obava z kreativity architektů. Jak to vyjádřil starosta jedné malé obce: „U nás žádného architekta nechceme, protože to je jen sklo, ocel a hodné peněz.“ V případě výtvarných soutěží ale požadavek kreativity nezpochybuje nikdo.

Malé množství výtvarných soutěží

Přesto se výtvarných soutěží tolik neodehrává. Podle mého soudu to je v některých případech „feudální“ suverenitou některých politiků, kteří si vyhlédnou „svěho“ umělce jak za časů silného pontifikátu. Bohužel je takový výběr jen výjimečně veden estetickou citlivostí a podle toho výsledky vypadají. V jiných případech to je obavou z „nesrozmítného moderního umění“. Sem spadají žádosti o realistické pomníky slavných rodáků dle přiložené fotografie, které mají pozdvihnout turistický ruch. Může se přitom jednat jak o Josefa Škvoreckého, tak o Maxípsa Fíka. Specifickou roli hrají také různé spolky, které si často usurpují právo být výtvarnými arbitry těchto veřejných investic. V neposlední řadě je na vině i roztříštěnost výtvarníků jako takových, kteří pak spoléhají spíše na osobní kontakty než na otevřené zápolení.

ČKA nabízí pomoc

Naštěstí si této situace jsou vědomi někteří výtvarníci a politici stejně jako Ministerstvo kultury a aktuálně se snaží do výtvarného prostředí přinést staronová pravidla, informovanost, osvětu a díky pravidlu 1 % z veřejné investice na výtvarné intervence i finance. Jsem rád, že jim ČKA nabízí spolupráci i vzorové texty k soutěžení. Je totiž pravdou, že toto vakuum posledních 25 let vyplňuje právě ČKA svými architektonicko-výtvarnými soutěžemi, převážně na pomníky. Na společném jednání nabídli představitelé ČKA Ministerstvu kultury a zástupcům výtvarníků možnost členství jejich odborníků v pracovní skupině Soutěže ČKA s podmínkou, že jejich práci budou financovat.

Díky tomu je možné zmínit kvalitní příklady veřejných výtvarných intervencí, které se podařily právě díky zázemí ČKA. K nejúspěšnějším patří Pomník protikomunistického odboje v Liberci, kašny na náměstí v Plzni a pomník Děčínským měšťanům. Na druhou stranu řada výtvarných intervencí, na něž proběhla architektonicko-výtvarná soutěž, realizována nebylo. Vzpomeňme pomník primátora Ulricha v Hradci Králové, pomník letcům v Českých Budějovicích či stále živý příběh pomníku Jana Kašpara v Pardubicích.

Spolupráce výtvarníků a architektů

Co nicméně považuji za zásadní do budoucna, je, aby se hovořilo o výtvarných intervencích spíše než o dílech (což svádí k panákové pomníkovitosti), aby stále platilo překrývání „odborností“, neboť architekti často mohou předložit kvalitnější návrh než sochaři či výtvarníci a nejlepší návrhy vznikají ve společných týmech, a zejména aby se korektně a otevřeně řešil vztah mezi architektem veřejné stavby a autorem výtvarné intervence, a to nejlépe spoluprací či vzájemným ovlivňováním.

Ing. arch. Petr Lešek
PS Soutěže ČKA

Foto: Státní oblastní archiv v Litoměřicích, pobočka Děčín

Martin Kocourek
Pomník / náhrobek děčínských měšťanů
z města na Mariánské louce, Děčín, 2015
architektonicko-výtvarná soutěž 2014

Foto: archiv Magistrátu města Plzně

Václav Zůna, Lubomír Čermák
a Tomáš Beneš
Pomník generála George Pattona,
Plzeň, 2015, architektonicko-
výtvarná soutěž 2009

2

STÁTNÍ SPRÁVA A SAMOSPRÁVA

Zástupci z řad umělců, historiků umění, architektů a právníků iniciovali v loňském roce v čele s poslankyní Parlamentu ČR Martinou Berdychovou jednání o znovuzavedení povinného minimálně jednoho procenta z rozpočtu veřejných staveb na výtvarné řešení. Tato praxe existovala v Československu v letech 1965–1991 a vycházela z vyhlášky stavebního zákona. Snaha o oživení tohoto modelu u nás se objevila již v roce 2005, od loňského roku opět probíhají intenzivnější jednání s ministerstvy kultury a místního rozvoje.

S tématem umístění výtvarných děl současného umění ve veřejném prostoru, tzv. 1 % na umění, mne na jaře loňského roku oslovil sochař Pavel Karous, autor projektu Vetřelci a volavky. Na půdě Poslanecké sněmovny jsem proto iniciovala vznik pracovní skupiny s cílem prosadit do legislativy ČR „instalaci výtvarných děl do veřejných staveb a úpravu veřejných prostranství prostřednictvím tzv. jednoho procenta na umění“. Účast v pracovní skupině tehdy přijali zástupci výtvarných umělců (Národní galerie, Spolek Skutek včetně občanské iniciativy Vetřelci a volavky), architekti a historici umění, politici a zástupci Ministerstva kultury a Ministerstva pro místní rozvoj.

Nejde přitom o žádnou novinku. Tato praxe (formou vyhlášky ve stavebním zákonu) existovala v bývalém Československu až do roku 1991 a pozitivně motivovala uměleckou veřejnost k zájmu o kultivaci veřejného prostoru. Zejména v období let 1970 až 1990 vznikla v Praze díky povinné čtyřprocentní podpoře řada kvalitních uměleckých děl. Po roce 1990 výtvarných děl ve veřejném prostoru výrazně ubylo a u mnohých můžeme o jejich kvalitě diskutovat.

Pokud se podaří prosadit zákon i na Slovensku, bude Česká republika jednou z posledních evropských zemí, která nebude pamatovat na kulturu ve veřejném prostoru.

Jak šel čas

Možnosti začlenění do legislativy

Duben až červen 2015 byl ve znamení hledání možností, jak postupovat, aby se téma dostalo do legislativy ČR. V úvahu přichází stavební zákon, zákon o veřejných zakázkách, poslanecký návrh nebo novela zákona Ministerstva kultury č. 203/2006, v němž tato problematika už byla zahrnuta, ale v rámci legislativního procesu byla z návrhu zákona v roce 2005 vypuštěna.

Gestorem se stává Ministerstvo kultury

Dne 14. 5. 2015 (jednání v Poslanecké sněmovně ČR) byl přijat návrh Ing. Zdeňka Nováka (MK ČR), aby se gestorem legislativního procesu stalo Ministerstvo kultury s tím, že do materiálu Ministerstva kultury č. 203/2006, který je součástí Návrhu Státní kulturní politiky na léta 2015–2020, doplní své připomínky zástupci výtvarné obce. Podklady byly předány Milanu Němečkovi (MK ČR) na přelomu května a června.

Na Slovensku je 1 % na umění ve schvalovacím procesu

V červenci 2015 informuji o vývoji na Slovensku, kde už je problematika „1 % na umění“ ve schvalovacím legislativním procesu. Prostřednictvím Parlamentního institutu žádám o podklady, jak je tato praxe legislativně řešena v okolních evropských zemích.

Ve stejné době také dochází k potvrzení strategie (už jenom za přítomnosti Milana Němečka, MK) a zakomponování „1 % na umění“ změnou v zákoně Ministerstva kultury – zákon č. 203/2006.

Současně MMR, po zakotvení povinnosti v legislativě ČR v prováděcí vyhlášce ke stavebnímu zákonu o dokumentaci staveb, „váže“ uzákoněnou povinnost s jednotlivými druhy dokumentací a projektovými dokumentacemi.

Neúspěšně začlenění do zákona o veřejných zakázkách

V srpnu 2015 připravil Odbor umění, literatury a knihoven MK ČR vedený Milanem Němečkem ve spolupráci s legislativním oddělením Ministerstva kultury text pozměňovacího návrhu zákona o veřejných zakázkách s odkazem na změnu zákona č. 203/2006. Termín: do konce září s tím, že zákon o veřejných zakázkách bude v Poslanecké sněmovně projednáván během října.

Dne 9. září 2015 předkládá Milan Němeček (MK ČR) pracovní skupině návrh úpravy zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Návrh nezískává podporu Ministerstva pro místní rozvoj, a v rámci legislativního procesu projednávání zákona o veřejných zakázkách proto nebyl uplatněn.

Návrh na začlenění 1 % na umění do zákona o některých druzích podpory kultury

Na jaře letošního roku dochází k posunu v jednáních. Ministerstvo kultury připravuje novelu zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury. V rámci novely připravuje začlenění řešení „1 % na umění“. Návrh je projednáván s uměleckou veřejností a architektky; v červnu probíhá pracovní jednání všech zúčastněných.

V současné době připravuji k danému tématu kulatý stůl, který se uskuteční v Poslanecké sněmovně za účasti dotčených resortů, tentokrát ovšem už i se zástupci obcí, krajů a samozřejmě také odborné i umělecké veřejnosti. Předpokládám, že novela zákona by mohla být do Poslanecké sněmovny předložena do konce letošního roku.

Věřím, že prosazení státní podpory v rozsahu 1 % z celkového rozpočtu veřejných staveb určeného na výtvarná řešení spojená s jejich realizací se podaří dotáhnout do cíle. Tento princip výtvarných řešení spojených s realizací staveb z veřejných rozpočtů by tak kontinuálně navázal na šedesátá léta minulého století u nás. V různých formách evropských zákonů či městských vyhlášek totiž dodnes funguje ve většině západoevropských států.

Mgr. Martina Berdychová
poslankyně Parlamentu ČR

ČESKÁ METODIKA HLAVY V BYLA PROPRACOVANĚJŠÍ NEŽ FRANCOUZSKÝ SYSTÉM

Jedním z posledních, kteří se rozhodli apelovat na státní správu, je prof. Ing. arch. Ivan Ruller, který napsal 18. srpna 2016 otevřený dopis ministru kultury. Z dopisu vyjímáme:

„Zrušení spolupráce výtvarníka a architekta v duchu dřívější hlavy V. souhrnného rozpočtu v roce 1989 považuji za neuvážené a škodlivé rozhodnutí pro celou českou kulturu. Je jasné, že nešlo o zrušení jakéhosi reliktu z období totality a normalizace, nýbrž o uplatnění a rozvíjení francouzského principu 1 %, který je ošetřen zákonem... Dle mého názoru byla u nás používaná metodika mnohem promyšlenější než francouzské 1 %. Umožňovala totiž velkou diferenciaci rozsahu spolupráce a volbu zvoleného procenta podle společenského významu místa i druhu stavby a její architektonické a investiční náročnosti... Přeji Vám mnoho úspěchu ve znovuzavedení této praxe do života a zejména také k nalezení takového způsobu posuzování a schvalování jednotlivých případů v duchu celospolečenského zájmu a zejména dosažení vysoké úrovně a kvality.“

Ve svém dopise odkazuje na dobové dokumenty:

- 1) Prováděcí pokyny Státní komise pro techniku č.j. 19559/65;
- 2) Příloha č. 15 Metodické směrnice 1978;
- 3) Umění a architektura – bilance a problémy 1 % francouzského ministerstva kultury 1970.

V průběhu posledních let se zintenzivňuje tlak na státní správu ze strany institucí i jednotlivců, architektky nevyjímaje - s požadavkem na zavedení určitého procenta z rozpočtu stavby na umění. Uplatňování výtvarných děl v architektuře je odbornou veřejností považováno za významnou a důležitou součást kultury.

SNAD SE PODAŘÍ PODŘÍDIT KRÁTKOZRAKÉ POLITICKÉ A POPULISTICKÉ ZÁMĚRY KONCEPČNÍM PRAVIDLŮM

Umění hrálo ve veřejném prostoru odne-
paměti nezastupitelnou roli. Umělecké
dílo své okolní prostředí kultivuje
esteticky i sociálně, reprezentuje spo-
lečenskou hierarchii a řád, je výrazem
kulturního názoru společnosti a vytváří
nové společenské vazby.

Centrum Prahy se svým historickým jádrem a mnoha
sochařskými památkami je nejlepším důkazem
významné role umění. Po staletí zde bylo umění pro
veřejná prostranství bohatě podporováno osvíce-
nými mecenáši, církevními i světskými institucemi
a městskými radami. V době „pomníkové“, od obro-
zení do první světové války, se do procesu zapo-
jil i národ formou sbírek, zakládáním nadací nebo
spolků pro zbudování pomníků.

Normalizační systém podpory přinesl stovky kvalitních plastik

V meziválečné době se umění uplatnilo ve veřej-
ném prostoru hlavně na fasádách veřejných budov,
kultivováním městských tříd a parků. Socialistický
stát navázal systém podpory umění ve veřejném pro-
storu na svou ideologii zákonnou normou „procent
pro umění“, která musela být vyčleněna při realizaci
jakéhokoliv stavebního díla na uměleckou výzdobu.
Za doby normalizace bylo ve městech i na vesnicích
osazeno nebývalé množství plastik, mozaik, reliéfů,
i když v ideově problematickém kontextu. Jenom
v Praze je zmapováno kolem 2500 výtvarných prací
realizovaných ve veřejném prostoru mezi lety 1965
a 1991. Prostřednictvím Svazu výtvarných umělců
a jeho komisí byly zakázky přednostně zadávány
prominentním a režimem prověřeným autorům,
ale i přes toto omezení podstatnou část tohoto
konvolutu tvoří díla nejuznávanějších českých tvůrců
druhé poloviny 20. století.

Chybějící finanční podpora po roce 1989 a ztráta cenných děl

Po roce 1989 legislativní prostředí i systém
finanční podpory bohužel nenavázal systémově
ani na jeden z dřívějších modelů. V Praze se
v následujících 16 letech realizovalo jen 60 oficiál-
ních výtvarných děl. Volné tržní mechanismy nemají
pro výtvarné umění mnoho pochopení, záleželo
pouze na investorech nebo architektech, zda si
do svých projektů prosadí i umělecký prvek na
veřejném prostranství. Tento neregulovaný přístup
nevedl k motivaci ani zadavatelů veřejných staveb,
ani samotných umělců. Naopak při revitalizacích
a adaptacích architektury a okolního prostředí došlo
hlavně v devadesátých letech ke ztrátě stovek umě-
leckých děl, z nichž mnohá byla na světové úrovni.

Správa pražských uměleckých děl

V Praze se o umělecká díla ve veřejném prostoru
města stará řada správců. Pamětní desky, kašny
a fontány a část veřejných plastik spravují jednotlivé
městské části. Většina pražských historických
pomníků a sochařských děl, které jsou kulturními
památkami, je ve správě Galerie hlavního města
Prahy, spolu s nesorodým souborem moderních
a současných veřejných plastik, které město Praha
nesvěřilo jiným správcům.

Památková ochrana

Historické památky podléhají zákonu o památ-
kové péči, proto i jejich spravování a restaurování má
svá pravidla. Každému restaurování památky musí
předcházet podrobný restaurátorský průzkum, který

navrhne vhodný postup rekonstrukce, obnovy nebo konzervace. Restaurátorský záměr musí následně schválit odborníci památkové péče a vydat k němu závazné stanovisko. Na památkový dohled si leckdo stěžuje, ale v případě péče o historické pomníky, sochy a sousoší je takový postup zárukou, že si umělecká díla stará stovky let zachovají svou uměleckou hodnotu a autenticitu.

(Ne)pravidla pro instalaci nových děl

Nových současných realizací výtvarných děl v Praze není mnoho a jejich vznik je víc výsledkem souhry rozličných okolností než systematické koncepce. Dnešní praxe realizace veřejných děl je bohužel chaotická, většinou vázaná na rozhodnutí samosprávy bez širší odborné diskuse, a vede často ke svévolně osazeným realizacím bez vazby na městský celek. Jsme svědky stavu, kdy si soukromý i veřejný subjekt může prosadit stavbu libovolného pomníku či sochy, leckdy postačí sochu městu nebo městské části jednoduše věnovat. Jednotlivé městské samosprávy se sice učí vypisovat veřejné výtvarné a architektonické soutěže na umělecké dílo ve veřejném prostoru, přesto však často dochází k nerespektování výsledků soutěže a názoru odborných porot ve chvíli, kdy je vítězné dílo pro veřejnost moc „moderní“, provokující, odvážné. Místo vítězného projektu se vybere pro realizaci v lepším případě dílo umístěné na nižších příčkách, v horším případě dílo porotou neoceněné.

Sestavení zadání pro umělce a výběr témat

Tragický je i výběr témat a námětů, zadání pro umělce. Veřejnost stále preferuje podobu pomníku z 19. století, žádá si popisnou a snadno pochopitelnou formu uměleckého vyjádření. Chybí společenský tlak na vizuální vzdělávání veřejnosti, který by měly zajišťovat především umělecké a odborné instituce.

Praha by měla vyčlenit na umění 2 % z investic na stavební projekty

Po dlouhém období absence legislativní, politické i odborné koncepce nakládání s veřejným prostorem se město Praha v blízké době hodlá připojit k většině evropských metropolí, které věnují na umění ve veřejném prostoru určitou část z investic na nové stavební projekty. V Praze by tato částka měla dosahovat až 2 %. Zavedení této praxe vyžaduje promyšlenou koncepci zadávání, výběru a správy nových uměleckých děl. Věříme, že spolu se zajištěním dostatečných prostředků na podporu umění ve veřejném prostoru půjde ruku v ruce i ochota podřídit krátkozraké politické a populistické záměry koncepčním pravidlům, která snad do velké míry mohou do našeho společného životního prostoru přinést současné, kvalitní a obohacující umělecké intervence.

Mgr. Marie Foltýnová, Ph.D.
kurátorka veřejné plastiky Galerie
hlavního města Prahy

3

ANKETA MĚSTA

Myslíte si, že by mělo být umění nedílnou součástí veřejného prostoru a že by na něj měly být povinně vyhrazeny finanční prostředky?

Umění by rozhodně mělo plnit estetickou úlohu veřejného prostoru a trvale přispívat k jeho kultivaci, ale i k pěstování vztahu k uměleckým dílům v širokých řadách veřejnosti. Vyhrazení finančních prostředků by mělo navazovat na koncepční připravenost pořizovatele a jeho finanční možnosti, povinnost je zde z mého pohledu sporná. Jsou místa, kde veřejný prostor nedává tolik příležitosti, a pak povinnost realizovat cokoliv může být na úkor hodnoty a smyslu oživení veřejných prostranství.

Praha 3 byla specifická tím, že její vnitřní Směrnice o pořizování kulturní předmětů určovala 3 % z investiční částky stavby na umělecké počiny. Tento předpis byl ale změněn a ona 3 % již nejsou jeho obsahem. Přesto rozpočet Prahy 3 na umění ve veřejném prostoru pamatuje.

Jakým způsobem a jak často jsou u vás zadávány zakázky, jejichž předmětem je umění ve veřejném prostoru?

Městská část Praha 3 dlouhodobě usiluje o oživení a zhodnocení veřejného prostoru zajímavými výtvarnými díly. V této souvislosti byla zpracována Analýza veřejných prostranství v roce 2010 a v roce 2015 na ni navázala Aktualizace analýzy veřejných prostranství, která akceptuje změny ve vnímání veřejného prostoru. V minulosti byla realizována v roce 2014 v rámci projektu Sochy na Vítkově tři díla studentů a absolventů uměleckých vysokých škol. Zkušenosti z tohoto projektu ukázaly přednosti, ale také nedostatky tohoto typu aktivit, a proto byla aktualizována výše zmíněná analýza a k problematice je přistupováno koncepčně. V této souvislosti doporučila odborná Pracovní skupina Programu regenerace MPR a MPZ na svém jednání dne 23. 2. 2016 vhodná místa k uspořádání sochařské soutěže. Doporučení pracovní skupiny podpořila také Komise pro kulturu, památkovou péči, turistický ruch a zahraniční vztahy Rady městské části.

Z hlediska přípravy a realizace takto náročné akce a jejího odborného a technického zvládnutí se jeví jako vhodné realizovat v tomto roce pouze jednu soutěž, která by měla potvrdit kvalitu celého procesu zadávání soutěžních podmínek a realizace soutěží na výtvarná díla ve veřejném prostoru organizovaných městskou částí Praha 3. Pilotním projektem se stane soutěž na konceptuální plastiku na Basilejském náměstí, která svou náročností odpovídá výše uvedeným požadavkům.

Z jakých finančních prostředků jsou umělecká díla obvykle financována?

Odbor kultury má ve schváleném rozpočtu pro tento rok alokovanou částku 5 milionů Kč na položce

V souvislosti s diskusemi o povinném zavedení procenta na umění z investičních nákladů stavby se otevírá rovněž prostor k dalším úvahám, od vztahu umění a architektury k mapování situace v zadávání veřejných zakázek na umělecká díla u nás. Požádali jsme proto zástupce magistrátů větších měst o vyjádření k běžné praxi.

Ostatní záležitosti kultury – Investiční nákupy a související výdaje, která umožňuje čerpat prostředky na všechny činnosti související s přípravou a realizací projektu.

Plánujete v nejbližší době realizaci / instalaci uměleckého díla ve veřejném prostoru?

V tomto roce je plánováno vysoutěžení konceptuální plastiky a v příštím roce realizace, pokud se ukáže, že nastavený systém je správný, bude v příštím roce pokračovat zadávání dalších soutěží – maximálně v počtu dvou a dle náročnosti by bylo možné uskutečnit i další realizaci.

Mgr. Alexander Bellu
ÚMČ Praha 3, zástupce starostky,
radní pro kulturu a oblast turistického ruchu

JEN VÝJIMEČNĚ JSOU UMĚLECKÁ DÍLA
FINANCOVÁNA Z JINÝCH NEŽ MĚSTSKÝCH
ZDROJŮ

Myslíte si, že by mělo být umění nedílnou součástí veřejného prostoru a že by na něj měly být povinně vyhrazeny finanční prostředky?

Veřejné prostory jsou součástí urbanistické struktury sídel, nacházejí se na veřejných pozemcích a slouží veřejnosti – patří k nim náměstí, ulice, parky, veřejné zahrady, hřbitovy, tržiště, hřiště, promenády, pasáže a prostory před vstupy do areálů a budov apod. Měly by plnit funkci estetického a fungujícího živého organismu města. Veřejný prostor by měl lidem umožňovat fyzický pobyt, setkávání a účast na veřejném životě. Kvalita veřejného prostoru je dána třemi základními prvky – architekturou průčelí, příznivým řešením povrchu a třidimenzionálními útvary (vizuálními uměleckými díly), které by jej měly krášlit, zatraktivnit a zpříjemnit. Umělecká díla uvnitř veřejného prostoru mohou být z časového hlediska permanentní, dočasná, případně občasná.

V období socialistického zřízení zavazoval zákon každého investora v rámci architektonické veřejné zakázky zadat vytvoření uměleckého díla v jeho exteriéru nebo interiéru. V současné době je tento způsob antikvován, neslučuje se s demokratickými principy. Vhodné a citlivé začleňování výtvarných děl do veřejného prostoru je však nesporně žádoucí, a to zejména z důvodu potřeby navázání pozitivní komunikace mezi uvedeným prostorem a publikem, které jej užívá. Pro pořízení děl je teoreticky možné zvažovat formu vícezdrojového financování (rozpočet města, sponzorství, veřejné sbírky apod.).

Jakým způsobem a jak často jsou u vás zadávány zakázky, jejichž předmětem je umění ve veřejném prostoru?

Veřejné zakázky na realizaci nových výtvarných děl v městě Brně jsou zadávány na základě výtvarných soutěží v souladu s Metodikou pro zadávání

veřejných zakázek a koncesních smluv dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Z jakých finančních prostředků jsou obvykle umělecká díla financována?

Veřejné zakázky jsou pořizovány z rozpočtu statutárního města Brna. V minimální míře dochází ke spojení finančních prostředků města a jiných korporací.

Plánujete v nejbližší době realizaci / instalaci uměleckého díla ve veřejném prostoru?

V současnosti je v Brně realizována socha věnovaná básníku, spisovateli a překladateli Janu Skácelovi, a to v rámci projektu Sochy pro Brno. Ve stavu rozpracovanosti je rovněž náhrobek na čestném pohřebišti města Brna, věnovaný hudebnímu skladateli prof. Františku Gregoru Emmertovi.

Mgr. Jaroslav Hamža
vedoucí Oddělení kulturních služeb,
Odbor kultury Magistrátu města Brna

ZAJIŠŤOVÁNÍM UMĚLECKÝCH DĚL BYLA
V MINULOSTI POVĚŘENA EXTERNÍ SPOLEČNOST

Myslíte si, že by mělo být umění nedílnou součástí veřejného prostoru a že by na něj měly být povinně vyhrazeny finanční prostředky?
Ano.

Jakým způsobem a jak často jsou u vás zadávány zakázky, jejichž předmětem je umění ve veřejném prostoru?

Umění ve veřejném prostoru (zejména sochařská díla) v minulosti pro město řešila společnost Spacium, která ale v uplynulých letech vyvíjela minimální aktivity. V poslední době se nejednalo o zakázky, ale o zápůjčky děl zajímavých autorů. V této aktivitě nyní pokračuje město.

Z jakých finančních prostředků jsou umělecká díla obvykle financována?

Instalace zapůjčených děl, jejich pojištění atd. jsou financovány z městského rozpočtu.

Plánujete v nejbližší době realizaci / instalaci uměleckého díla ve veřejném prostoru?

V červnu 2016 byla instalována zatím poslední socha (Michal Trpák: V-Myšlení), další instalace je plánována na červen 2017.

Ing. David Pastva
Magistrát města Liberec,
vedoucí odboru cestovního
ruchu, kultury a sportu

Myslíte si, že by mělo být umění nedílnou součástí veřejného prostoru a že by na něj měly být povinně vyhrazeny finanční prostředky?

Jednoznačně. Umění má být součástí veřejného prostoru a má být podporováno, neboť každá generace by měla zanechat v prostoru svůj „otisk“. Aktuální kulturní politika dlouhodobě podporuje takovéto aktivity, svědčí o tom i Program rozvoje kultury ve městě Plzni na léta 2009–2019, který stanovuje jednotlivé cíle a opatření, jež se zabývají i problematikou umění ve veřejném prostoru.

V roce 2010 vznikla studie Výtvarné umění ve veřejných prostranstvích (Útvar koncepce a rozvoje města Plzně), která měla za úkol vyhodnotit možnosti využití veřejných prostor a určit základní koncepci a směr uvažování při rozhodování o způsobu úpravy a možnostech využití veřejných prostranství ve městě. Pro řešení byla vymezena centrální část města, zahrnující jak historické jádro, tak bloky na něj navazující. Pro jednotlivá veřejná prostranství je zpracován pasport. Ten zahrnuje v analytické části charakteristiku jednotlivých veřejných prostranství, jejich silné a slabé stránky a dnes již umístěná výtvarná díla. Návrhová část pasportu obsahuje úpravy nebo možnosti jejich využití pro výtvarné aktivity, jako jsou například dočasné výstavy nebo události. Tato studie vytipovává možná místa pro umístění umění, nikoliv díla samotná.

Město Plzeň také systematicky i finančně podporuje živé umění ve veřejném prostoru města, např. prostřednictvím Jednoletého dotačního programu na podporu uměleckých a kulturních projektů. Tematický okruh Veřejný prostor města jako místo pro umělecká díla a kulturní animace je zaměřen na oživení kulturního dění ve veřejném prostoru města Plzně prostřednictvím aktivit všech druhů umění. V roce 2015 podpořilo město Plzeň tento tematický okruh zaměřený na živé umění částkou 1 540 000 Kč, v letošním roce částkou ve výši 1 100 000 Kč.

Pro oživení veřejného prostranství uměleckou tvorbou platí od ledna 2016 městská vyhláška povolující busking (pouliční hraní) v sadovém okruhu města. Na přelomu září a října letošního roku se uskuteční Pilsen Busking Fest 2016, kdy ve veřejném prostoru města bude umístěno asi 40 buskerských lokací.

V rámci projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 vznikl komunitní program Pěstuj prostor (www.pestujprostor.plzne.cz). Dnes zapsaný spolek Pěstuj prostor realizuje komplexní soubor vzájemně provázaných aktivit, jejichž cílem je zapojovat veřejnost do péče o rozvoj veřejného prostoru a zvyšovat vzdělanost v oblasti architektury, urbanismu a umění (více viz Bulletin ČKA 1/2016, s. 66). Ojedinelý projekt Křížky a vetřelci je zaměřen na odhalování zapomenutých děl a zdokumentování všech drobných památek na území města

Plzně. Takto byla v roce 2015 na vysokoškolské koleji v plzeňské čtvrti Bolevec objevena vzácná nástěnná plastika proslulého pražského sochaře Karla Malicha s odhadovanou uměleckou hodnotou v řádech milionů Kč.

Jakým způsobem a jak často jsou u vás zadávány zakázky, jejichž předmětem je umění ve veřejném prostoru?

Podle toho, jaká je „veřejná objednávka“ po úpravě veřejného prostoru. Město nezadává zhotovení uměleckého díla většinou samostatně, ale jako součást nového projektu, rekonstrukce a úpravy konkrétního prostoru.

Z jakých finančních prostředků jsou umělecká díla obvykle financována?

Tyto aktivity jsou vždy financovány z prostředků statutárního města Plzně.

Plánujete v nejbližší době realizaci / instalaci uměleckého díla ve veřejném prostoru?

V posledních letech byla realizována řada soutěží na vznik uměleckých děl ve veřejném prostoru, nejvýznamnější jsou kašny na náměstí Republiky a v roce 2015 památník věnovaný americkému generálovi Georgi Pattonovi. V roce 2014 byla v Plzni v Šafaříkových sadech slavnostně odhalena Lavička Václava Havla, umělecké dílo Bořka Šípka. O rok později byla realizována zajímavá instalace Artušova stolu v zrekonstruovaném Lochotínském parku, autorem je známý klatovský sochař Václav Fiala. V prostoru Lochotínského parku, který existuje již přes 180 let, se nachází místo, kde byl tzv. Artušův stůl historicky umístěn, jeho podoba se však nedochovala. Nový stůl, který je tvořen žulovým obeliskem se dvěma kruhy představujícími samostatný stůl a lavici, se stal součástí dlouhodobé revitalizace parku.

V roce 2015 mohla veřejnost navštívit na nádvoří v plzeňské kreativní zóně DEPO2015 venkovní instalaci uměleckých děl Čestmíra Sušky RESTART, ocelové sochy z vyřazených průmyslových nádrží. Velká část ze 17 monumentálních skulptur, mezi nimiž byla i patnáctimetrová rozhledna, vznikla přímo pro plzeňskou expozici.

Řadu aktivit podporují také jednotlivé městské obvody, např. MO Plzeň 1 umožnil v roce 2015 instalaci několika děl studentů Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni, přičemž největší veřejnou diskusi zaznamenala třítunová betonová socha Panoptikum autora Adama Trbuška – růžový králík požírající člověka.

V závěru loňského roku vznikl v plzeňském Borském parku nový počín – pomník Ruka věnovaný rodákovi Jiřímu Trnkovi a také všem umělcům, kteří tvořili během totality. Autorem sochy, odhalené symbolicky 17. listopadu, je děkan Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni Josef Mištera. Realizátorem díla je Luděk Mišek.

Cestu v centru města má od května 2016 plzeňský rodák, literát, překladatel a sportovec Jan Hanč, člen legendární umělecké Skupiny 42. U příležitosti

100. výročí jeho narození ji vytvořil na zakázku města Plzně malíř, grafik, autor plastik a objektů Viktor Karlík.

Nyní není pro druhé pololetí letošního roku plánována realizace uměleckého díla ve veřejném prostoru.

PhDr. Květuše Sokolová
vedoucí Odboru kultury, Magistrát města Plzně

ZAKÁZKY NA VÝTVARNÁ DÍLA VE VEŘEJNÉM PROSTORU ZADÁVÁME ASI JEDNOU ZA TŘI ROKY

Myslíte si, že by mělo být umění nedílnou součástí veřejného prostoru a že by na něj měly být povinně vyhrazeny finanční prostředky?
Ano, jednoznačně.

Jakým způsobem a jak často jsou u vás zadávány zakázky, jejichž předmětem je umění ve veřejném prostoru?

V případě zakázek do dvou milionů Kč je rozhodnutí o zakázce v kompetenci rozhodnutí zastupitelstva města. Ve složitějších případech s větším finančním nákladem by měla být vypsána soutěž o návrh. K tomu má Hradec Králové příslušné usnesení zastupitelstva. Zakázky jsou zadávány v průběhu posledních 15 let asi jednou za tři až čtyři roky.

Z jakých finančních prostředků jsou umělecká díla obvykle financována?

Zakázky jsou zadávány z rozpočtu města Hradce Králové. Některým záměrům předcházela v minulosti veřejná sbírka.

Plánujete v nejbližší době realizaci / instalaci uměleckého díla ve veřejném prostoru?

Ano. Zvažujeme umístění výtvarného díla v nedávno revitalizované části sídliště Moravské Předměstí.

Ing. arch. Petr Brůna
vedoucí Odboru hlavního architekta,
Magistrát Hradce Králové

POVINNÉ VYHRAZENÍ FINANČNÍ ČÁSTKY NA UMĚNÍ MŮŽE PŘINÉST PROBLÉMY

Myslíte si, že by mělo být umění nedílnou součástí veřejného prostoru a že by na něj měly být povinně vyhrazeny finanční prostředky?

Ne, nemyslím, situaci doby socialismu nelze vrátet zpět, neboť názor na to, jaké umění je dobré,

se přece jen hodně změnil. V praxi měst a obcí si vlastně ani nedokážu představit, že by si radní a zastupitelé zodpovědně lámali hlavu nad tím, komu zadají zakázku, na niž povinně vyhradili peníze. Převážná většina z nich totiž volně umění hodnotí způsobem „líbí-nelíbí“ a odborným názorům v zásadě vůbec nenaslouchá, protože je považuje za příliš elitářské.

Jakým způsobem a jak často jsou u vás zadávány zakázky, jejichž předmětem je umění ve veřejném prostoru?

Nedokážu si vzpomenout na realizaci zakázky, jejímž předmětem by bylo umění ve veřejném prostoru. Pokud se do něj spíše nahodile dostávají sochy, pak je to většinou na základě nabídky tvůrce, jako se to stalo v případě vloni odhaleného pomníku Přemysla II. Otakara v parku Na Sadech (k tomu můj text v publikaci Manuál monumentu či jeho mírně zkrácená verze na www.obcaneprobudejovice.cz/zpravy/pripad-premysl). Může být rovněž výsledkem iniciativy jednotlivce, což se týká například nedávno realizovaného pomníku válečným letcům na Senovážném náměstí. Tato iniciativa překryla výsledky anonymní veřejné projektové a architektonické soutěže, která se konala na přelomu let 2012 a 2013 (viz Ročenka ČKA 2013, s. 64–65).

Z jakých finančních prostředků jsou umělecká díla obvykle financována?

Pokud vzniknou nějaké nutné náklady na samotnou instalaci již hotového díla, jak bylo naznačeno v předchozí odpovědi, pak jsou hrazeny přímo z rozpočtu města a o konkrétním zdroji rozhoduje finanční náměstek.

Plánujete v nejbližší době realizaci / instalaci uměleckého díla ve veřejném prostoru?

Myslím, že v posledních několika málo letech se v našem městě nových soch a pomníků objevilo docela dost, takže doufám, že na nějaký čas by to mohlo stačit. K dílům, jejichž instalování schvaluje rada města, totiž přistupují i realizace soukromých investorů. Jedním z mála poměrně zdařilých příkladů je vloni instalovaná dřevěná skulptura Maják od ak. soch. Zdeňka Chmelaře na nábřeží Vltavy.

Mgr. Hynek Látal, Ph.D.
člen zastupitelstva města
České Budějovice, v letech 2012–2014
předseda kulturní komise Rady
města České Budějovice, historik umění
a spoluautor publikace Manuál monumentu

Foto: archiv Petry Křivové

Petra Křivová Trychtýře, Praha-Vítkov, 2014

Objekty byly instalovány v rámci projektu Sochy na Vítkově, na němž se představili studenti a absolventi vysokých uměleckých škol. (Další vystavující: Pavlína Hlavsová - Oltář; Matouš Lipus - Noc.)

Foto: Pavel Chmelík

Michal Trpák
V-Myšlení, Liberec, před
radnicí, 2016

Petr Stolín, Jan Stolín
Památník bojovníkům
a obětem za svobodu
vlasti, Štefánikovo
náměstí, Liberec, 2000

Foto: Wikipedia.org

Tomáš Medek
Pocta T. A. Edisonovi,
Brno, 2010

Marius Kotrba
Spravedlnost, Brno, 2008

Kurt Gebauer
W. A. Mozart, Brno, 2008

Foto: archiv Magistrátu města Brno

František Postl, pomník
zakladatele města
Přemysla II. Otakara,
žula, park Na Sadech,
České Budějovice

Foto: Hynek Láta1

M. Příhoda
Firma Bardia, kamenictví
Jatvar Velešín, pomník
válečným letcům RAF
1939–1945, sklolaminát,
Senovážné náměstí, České
Budějovice

Foto: Hynek Láta1

Viktor Karlík
Cesta Jana Hanče,
Křižíkovy sady, Plzeň,
2016

Foto: wikipedia.org

Zdeněk Chmelař
Maják, dřevo, kov,
nábřeží Vltavy,
České Budějovice

4

INICIATIVY

KAM SE PODĚL ZÁJEM O ODKAZ SOUČASNÉ KULTURY?

Rozhovor s předsedou Spolku Skutek Petrem Dubem o plánovaném 1 % z rozpočtu stavby na umění, pasivitě společnosti, malých investicích do nového kulturního odkazu, programové izolaci umělců od pravidel konzumního světa a provinčnosti českého umění.

V čem spatřujete přínos umění pro společnost?

Takto přímočará otázka si žádá jednoznačnou odpověď, a to i přesto, že nutně vede k velkému zjednodušení. Vizualní umění má řadu přínosů, mimo jiné i ekonomických, ale tím nejvýraznějším je schopnost tematizovat či uchopovat naši současnost. Nebo jednodušeji: Dobré současné vizualní umění má schopnost ukázat na témata a problémy, které bez umění přehlídíme či máme obtíže je pojmenovat.

Jakým způsobem díla obohacují veřejný prostor?

Umění veřejný prostor proměňuje. Dává mu jisté téma. Prostor „obsazený uměním“ přestává být pasivní, vytváří s kolemjdoucím dialog a ideálně – podobně jako architektura – rozvíjí genius loci vybraného místa. Pokud v 60. letech Zdeněk Sýkora vytvářel mozaiku na větrací komíny Letenského tunelu, nejednalo se o jednoduchou dekoraci. Mnohem spíše lze mluvit o jakési demonstraci počítačem generované náhody, která nutně vytváří celé spektrum dalších možných problémů. Vstupem vizualního umění tak nevzniká jen vizualní interakce, ale i interakce intelektuální.

Jak se umělci nejčastěji dostávají k zakázkám?

Aktuální praxe funguje obdobně jako řada jiných disciplín. Investoři či architekti se na vás obracejí na základě osobní zkušenosti či na doporučení nejbližších referencí. To je sice způsob relativně pohodlný a bezpečný především pro soukromé klienty, ale s ohledem na fakt, že se podobným způsobem často řeší i veřejné zakázky, nemůžeme mluvit než o neprofesionalitě, či dokonce o klientelismu.

Jaký proces zadávání zakázek považujete za nejvhodnější?

Odborná veřejnost v mém okolí jednomyslně podporuje mechanismus veřejných výběrových řízení, která na jedné straně definují představu zadavatele a na straně druhé umožní umělci detailně promyslet možný vizualní vstup. To je dialog, který dnes popravdě neumí žádná ze zastoupených stran. Zadavatelé nejsou na umění ve veřejných stavbách zvyklí, umělci se programově izolují od pravidel konzumního světa, a pokud již dnes rozhoduje porota, málokdy se tak děje ve víru celospolečensky rozvířeného zájmu. Výsledkem je pak situace, kdy se uprostřed města objeví několikametrová plastika, „kterou vlastně nikdo až zas tak nechtěl“. Příkladem mohou být některé sochy v Brně. Obecně jsme pasivní společností, která na svém veřejném prostoru příliš neparticipuje.

Jste zastáncem koncepce „1 % for Art“, tedy jedno procento z rozpočtu stavby na umění. Jak pokračuje prosazování tohoto modelu?

Štafetový kolík meziresortních jednání iniciovaných poslankyní Martinou Berdychovou a Spolkem Skutek v roce 2014 vystřídala iniciativa Ministerstva kultury, které aktuálně dokončuje návrh zákona k připomínkovému řízení. Podle plánu ministerstva by k hlasování o návrhu zákona mělo dojít nejpozději počátkem roku 2017. Rádi bychom do té doby

stihli téma prezentovat širšímu okruhu poslanců, ale i zástupců jiných zájmových skupin, např. představitelům Svazu měst a obcí. Současně nelze opomenout, že pražský magistrát letos přijal slovy Matěje Stropnického závazek vyčlenit „dvě procenta ze všech investičních prostředků města na výstavbu a rekonstrukce na veřejné soutěže a realizace uměleckých děl ve veřejném prostoru“. Praha by opět mohla být, podobně jako za první republiky, vlajkovou lodí toho, jak problematiku řešit prakticky a pragmaticky.

Pokud by se podařilo systém uzákonit, kdo a podle jakých kritérií by díla posuzoval?

V návrhu zákona je aktuálně zmíněna pětičlenná porota, v níž je zastoupen investor, uživatel stavby, architekt a z významné části i odborná veřejnost. Odbornou veřejností by se měli rozumět zástupci odborníků na poli současného vizuálního umění, kteří by se neměli zaměřovat za zaměstnance muzeí či za zástupce z řad památkové péče. Rozhodování musí být přítomen někdo věnující se současnému vizuálnímu umění. V celém procesu výběru díla je pochopitelně klíčové nepodceňovat roli uživatelů budoucí stavby či konkrétního místa, záměr investora, ale ani autorskou pozici architekta.

Jak fungují obdobné modely v zahraničí?

Modelů je celá řada. Od celostátního ustanovení ve Francii až po vyhlášky jihoamerických či severoamerických měst. Někde agendu řídí regionální vlády, na mnoha místech mají speciální agentury, které se s celým procesem umění vyrovnat nejen profesionálně, ale i s ohledem na dosavadní zkušenosti a mění se ekonomicko-právní podmínky.

Jaká je podpora českých umělců ze strany státu v porovnání s jinými zeměmi?

U nás bohužel nic jako podpora státu umělecké tvorby jednotlivých autorů, s výjimkou velmi omezených tvůrčích stipendií, prakticky neexistuje. Jsem přesvědčen, že si vizuální umění nemůže naříkat o nic více než jiné obory, ale ve stejný okamžik mi uniká, kam se poděl politický zájem o odkaz současné kultury. Naučili jsme se v lepším případě archivovat, ochraňovat památky, ale do nového kulturního odkazu, pro který by stála Česká republika za zmínku v budoucnu, investujeme pramálo.

Jakou máte zkušenost se spoluprací s architekty?

Na architektech je mi sympatické, že se většinou jedná o silné osobnosti, které mají jasnou představu o výsledné podobě projektu. Nepochopitelné pro mne ovšem dlouhou dobu bylo zjištění, že se naše vnímání světa zásadně liší, a to i přes příbuznost oborů. Osobně jsem měl to štěstí, že jsem mohl několikrát spolupracovat v rámci realizací pro soukromé investory, ale vždy se tak dělo s architekty, kteří si k umění našli cestu sami. Na podzim příštího roku například plánuji společnou instalaci se Svatoplukem Sládečkem. Pojem *gesamtkunstwerk* ovšem obecně ustupuje požadavkům současné

MgA. Petr Dub, Ph.D.
* 1976

v roce 2012 dokončil doktorské studium na FaVU VUT v Brně. Ve vlastní umělecké tvorbě se věnuje především zkoumání kapacity současné malby, objektu, instalace a jejich vzájemných přesahů v architektuře či ve veřejném prostoru. Má za sebou desítky samostatných i kolektivních výstav, je držitelem celé řady českých i zahraničních ocenění. Od roku 2013 působí jako předseda Spolku Skutek, který sdružuje umělce, kritiky, kurátory a další osoby se zájmem o současné vizuální umění. Členky a členové postupně definují okruhy zájmu, kterými jsou aktuálně sociální podmínky umělců, 1 % z veřejných staveb na umění, sklad uměleckého materiálu. Důležitou součástí činnosti je vyjadřování se k aktuálním problémům, ale i ke kulturní politice jako takové.

ekonomizace doby nejen v praxi, ale i ve vzdělávání jak umělců, tak architektů.

Kdy se stávají architekti umělci a kdy umělci architektky?

Opakovaně se setkávám s představou architektů, že jsou sami umělci, a o vizuální dílo se tak jednoduše postarají vlastními silami. Jistě existují výjimky, kdy tomu tak je. Obecně bych ale volal po větším respektování schopností daných tou kterou profesí. Jsem v tomto ohledu optimistou, protože např. webové stránky a knihy si dnes architekti oproti praxi 90. let minulého století již sami nenavrhují.

Můžete uvést pozitivní příklady instalace současných monumentů ve veřejném prostoru?

U nás je jich jako šafránu, ale i přesto bych jmenoval alespoň Memento mori Krištofa Kintery pod pražským Nuselským mostem. Dále například Památník obětem komunismu v Liberci od studia SPORADICAL, který je dobrým příkladem monumentu realizovaného architektky. Palce držím i pardubické iniciativě Offcity bojující za pomník letce Jana Kašpara. Vítězný a odvážný návrh veřejné soutěže z dílny Petra Pinkase, v podobě 37 metrů vysokého sloupu ukazujícího směr větru, ovšem aktuálně rozpouští místní radnice do politického faulu. Ukázkovým příkladem současného umění v architektuře je výsledná podoba Národní technické knihovny v Praze.

A v zahraničí?

Ze zahraničí mám rád například vídeňskou realizaci autorky Rachel Whiteread – pomník obětem holocaustu, ekonomický blockbuster Anishe Kapoora v Chicagu – Cloud Gate. Nebo výjimečný, a přesto paradoxně nikdy nerealizovaný projekt E Pluribus Unum od Freda Wilsona v Indianapolis, u kterého alespoň doporučuji nastudovat internetové reference. Osobně se těším, až se i u nás začnou objevovat díla zahraničních autorů a Česká republika opět znovu povystoupí ze své provinčnosti.

PhDr. Markéta Pražanová

→ <http://www.spolekskutek.cz>

Rachel Whiteread
Památník pro 65 000
zavražděných rakouských
Židů (Judenplatz
Holocaust Memorial),
Vídeň, 2000

Foto: www.wikipedia.org

Anish Kapoor
Cloud Gate, Millennium
Park, Chicago, Illinois,
2006

Foto: archiv Anishe Kapoora

Krištof Kintera
Memento mori, pod
Nuselským mostem, Praha,
2009–2011

Foto: archiv Krištofa Kintera

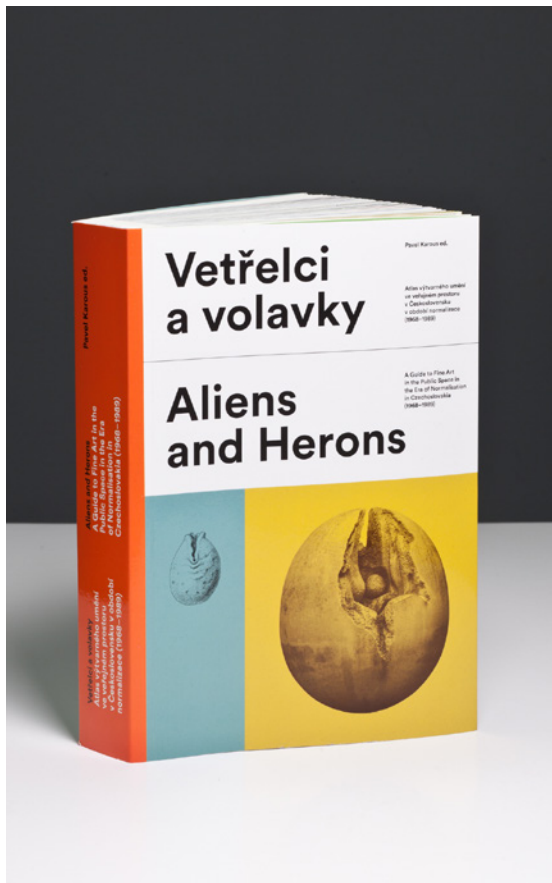
Petr Pinkas
Památník aviatika Jana
Kašpara v Pardubicích,

vítězný návrh
architektonicko-výtvarné
soutěže, 2013; v současné
době se připravuje
realizace návrhu od
Františka Báľka, který
získal 2. místo

Ilustrace archiv Petra Pinkase

VETŘELCI A VOLAVKY NESPÍ

Už osmým rokem se Pavel Karous a jeho spolupracovníci pokouší o dokumentaci, popularizaci a ochranu výtvarného umění ve veřejném prostoru z období normalizace díky svému projektu *Vetřelci a volavky*.

Kromě webových stránek, na nichž může veřejnost vložit do databáze další umělecké dílo, je k dispozici artmapa a na přelomu let 2013–2014 proběhla v Centru současného umění DOX v Praze výstava ojedinelého souboru modelů, které vznikaly v letech 1968–1989 jako skici a návrhy pro realizaci soch ve veřejném prostoru v tehdejší Československu. V roce 2013 také nakladatelství Arbor Vitae vydalo knihu *Vetřelci a volavky*, která se hned v následujícím roce kvůli velkému zájmu dočkala dotisku.

Kniha

Kniha se stejně jako celý projekt zabývá širokým fenoménem sochařství ve veřejném prostoru (dobově nazývaným monumentální umění) v Československu v období normalizace. Téma do sebe pojímá nejen solitérní pomníky a památníky na veřejných prostranstvích, ale také sochařskou a reliéfní výzdobu architektury – úřadů, škol, nemocnic, velkých podniků, továren. Kniha představuje více než 500 vybraných děl zachovaných či odstraněných z veřejného prostoru jako reprezentativní vzorek toho, co v letech 1968–1992 vzniklo. Jde o výsledek náročného dlouhodobého průzkumu tisíců lokalit celého Československa, který s sebou nesl i problém určení autorství sochy a legendy jejího vzniku. Druhé vydání doplňuje obrazový katalog výběrů modelů, kterými se v 70. a 80. letech autoři uměleckých realizací v architektuře prezentovali před schvalovací komisí. Kniha získala první místo v soutěži Nejkrásnější kniha roku 2013 v kategorii Odborná literatura a čestné uznání v mezinárodní soutěži Best Book Design From All Over The World.

VETŘELCI A VOLAVKY / ALIENS AND HERONS

Atlas výtvarného umění ve veřejném prostoru v Československu v období normalizace (1968–1989)

Pavel Karous (ed.), Tomáš Pospiszyl, Sabina Jankovičová, Jana Kořínková

Arbor vitae, Praha 2013, 460 stran

1 % na umění

Sochař Pavel Karous se v minulém roce také zapojil společně s poslankyní Martinou Berdychovou a zástupci Spolku Skutek (rozhovor viz s. 78) a dalšími nadšenci do boje za tzv. 1 % na umění (více viz text M. Berdychové na s. 65). V normalizační době (od roku 1965) zajišťoval totiž obrovské množství zakázek na výtvarné umění zákon, který ukládal, aby každá státní stavba (drtivá většina všech stavebních projektů) dala 1 až 4 % z celkového rozpočtu na „výzdobu“. Toto „čtyřprocentní umění“ pak tvořilo estetické dominanty ve veřejném prostoru kolem vznikajících sídlišť, poliklinik, obchodních center atd. O zavedení alespoň jednoho povinného procenta se teď bojuje.

Další aktivity

Kromě toho se iniciativa Vetřelci a volavky zapojuje do dalších aktivit souvisejících s ochrannou výtvarných děl. V roce 2012 byla iniciátorem Petice za navrácení plastik na Tilleho náměstí na Barrandově v Praze 5. V petici Pavel Karous společně s autory architektonického řešení náměstí Zdeňkem Hölzelem a Marianem Kerelem a dále PhDr. Ivonou Raimanovou a Martinou Vidnerovou požadovali okamžité vrácení neodborně odstraněných cenných plastik na jejich původní místo a přizvání architektů k diskusi o dalších krocích „revitalizace a rekonstrukce“ sídliště Barrandov. Architekti se pokusili vypořádat se sídlištním urbanismem v nových souvislostech, vytvořit obyvatelné prostředí a umocnit význam místa začleněním plastik. Za tímto účelem byla v roce 1988 uspořádána soutěž, která přinesla skvělé výsledky a jejíž soutěžní návrhy byly v téměř roce k vidění v Galerii Jaroslava Fragnera v Praze. Sochu Chaplina před Chaplinovou školou vyhrál Vladimír Preclík, sochu kameramana na předmostí pěší lávky Karel Nepraš, Fontánu pohybu na Tilleho náměstíčku Hugo Demartini s Jiřím Novákem, Obelisk pohybu na zlomu pěší osy Karel Bečvář, Sochu Pegase před školou Michal Gabriel. Soutěže se zúčastnili Nikos Armutidis, Jan Bartoš, Michal Bílek, Jaroslav Hladký, Zdeněk Hošek, Ladislav Janouch, Josef Kadlčík, Jaroslav Kerel, Miroslav Ketman, Zdeněk Preclík, Pavel Přikryl, Andrej Radvan, Petr Šedivý a Martin Zet. Sochy byly instalovány v následujících dvou letech.

MgA. Pavel Karous, Ph.D., se také věnuje vlastním instalacím ve veřejném prostoru. V roce 2015 instaloval ilegálně v Praze v parku Parukářka „Pomník obětem policejního násilí“ na podporu sociálního centra Klinika. Ve stejném roce také realizoval několik sociálních soch, například „Minimální mobilní dům“ pro jednoho člověka bez přístřeší, a známé jsou také jeho intervence na podporu uprchlíků a proti fašismu ve společnosti. V září 2016 vytvořil architekturu výstavy Jižní Město pro galerii Chodovská tvrz. Od roku 2016 připravuje a moderuje na radiu Wave pořad Predátoři a plameňáci, který je zaměřený na aktuální projevy vizuálního umění ve veřejném prostoru.

PhDr. Markéta Pražanová

www.vetrelciavolavky.cz

www.pavelkarous.cz

Karel Bečvář – Obelisk pohybu, ocel, Tilleho náměstí, sídliště Barrandov, Praha, 1988 (odstraněno 2010). Foto: archiv Vetřelci a volavky

Karel Nepraš – Kameraman, kov, Tilleho náměstí, sídliště Barrandov, Praha, 1988. Foto: archiv Vetřelci a volavky

Hugo Demartini, Jiří Novák – Smyčka, Tilleho náměstí, sídliště Barrandov, Praha, 1988. Foto: archiv Vetřelci a volavky

5

SPOLUPRÁCE ARCHITEKTŮ A UMĚLCŮ

Po textech shrnujících situaci ohledně umístování děl ve veřejném prostoru dnes i v minulosti, vyjádření mapujících zadávání veřejných zakázek, existující pravidla i současný boj za jedno procento pro umění se nyní zaměříme na samotný proces vzniku výtvarných děl. Při začleňování umění do veřejného prostoru – do architektonického prostředí – se setkávají umělci a architekti. Jak probíhá jejich spolupráce?

PENĚZ BYLO DOST PRO SOCHAŘE, ALE NE DOST PRO TY REŽIMNÍ...

V roce 2002 jste společně s architektem Janem Kerelem a sochařem Olbramem Zoubkem instalovali památník obětem komunismu v Praze na Újezdě. Proč jste se rozhodli spolupracovat právě s ním a jak spolupráce probíhala?

S Olbramem nás seznámil architekt Jindřich Malátek, šéf mé manželky Ireny. S Ivo Loosem umísťovali Olbramovy sochy do svých staveb. Znali se od roku 1963. Znamé jsou figury Jindřicha Malátka a Ivo Loose z Liberecké výstavy Sochy a město z roku 1969. Spolu s Loosem a Zoubkem navrhli také Palachův náhrobek. U Malátka jsme se setkávali s různými lidmi z Literárních novin, také s Václavem Havlem, byla tam unikátní přednáška obou bratří Krierů. Olbram nezapomenutelně přikládal do kamen na neoficiálních přednáškách o umění

v Hlaholu. Malátek po mrtvici v roce 1982 ještě pracoval až do své smrti 1990. Zoubkovi místo sebe jako architekta pro spolupráci doporučil mne. Také jsem byl členem Nové skupiny (od roku 1987).

Na Pomník obětem komunismu byla v roce 2000 architektonicko-výtvarná soutěž. S Olbramem a Janem Kerelem jsme ji vyhráli. Olbram přinesl ideu mizející figury ze soutěže s Malátkem a Loosem (tehdy samozřejmě v jiném svém období byly figury abstraktnější). Několik figur se dokonale protlo s naším spíše urbanistickým řešením se schodištěm, které tvoří point de vue osy Národní třídy, mostu a Vítězné ulice. Schody přirozeně určily místo figurám a tím, že překonalo promenádu po vrstevnici a sestoupilo dolů k chodníku, přiblížilo pomník lidem. Sedm postav je stále více a více zmračených, ale stále stojí. To připomíná utrpení mullů i jejich statečnost a nezdolnost. Při práci na pomníku jsme se s mukou setkávali – snažili jsme se zjistit počet obětí popravených, uvězněných, zastřelených na hranicích a emigrantů. Jsou to skvělí lidé. Čísla jsme umístili na bronzový pás ve středu a na desky dole. O počtu popravených jsme dlouho diskutovali, zda tam patří i komunističtí prominenti jako Slánský, Margolius..., kteří systém budovali – byli jeho obětí?

Olbram je samozřejmě profesionál a ví, jak s architekty pracovat. U slévačů jsme na maketě hledali polohu sochy na schodu a její osvětlení. Neustálý hrozný lidí u pomníku nás přesvědčuje, že je srozumitelný, nepoučuje a nevyvyšuje se.

V roce 1996 jsem s Olbramem navrhl na přání Václava Havla, po smrti jeho ženy Olgy, hrob. Rodina měla hrobku v ambitu novogotické kaple sv. Václava na Olšanech. Jednalo se tedy o rekonstrukci. Příbuzné jsem odsunul na boční desku, v čele nechal pouze rodiče V. H. a Olgu. Nad jejím jménem jsem na přání V. H. vynechal místo pro něj – dnes to tak je. Hrobka je rodinná, s náznaky prezidentství. Náhrobek a deska za ním jsou z mrákotínské žuly – ze stejného lomu jako Plečnikův obelisk na Hradě. Na náhrobku je jemný reliéf české vlajky. Vlevo a vpravo jsou bronzové mísy na květiny, před hrobem bronzová deska na svíčky. Olbram udělal dva reliéfy s anděly, které lemují gotický oblouk. Mezi anděly je otištěn Havlův palec, když schvaloval reliéf v sochařově ateliéru. Ve středu gotického oblouku jsem složitě (v místě klenáku) udělal škvíru, kterou proniká do hrobky světlo.

Měl jste ve své praxi možnost využívat tehdy povinných procent na umění?

Samozřejmě. Např. v roce 1988 jsme dělali sochy na Barrandově. Ty jsou s Janem Kerelem asi naše největší akce a nejvíce také vystihují téma umění ve veřejném prostoru. Chtěli jsme ty prostory takové, aby odpovídaly pojmům prostorů ve městě (tehdy Kevin Lynch, Jiří Ševčík). Z paneláků se prostory tvořily obtížně, proto jsme náměstím dali co nejvíce geometrický řád. Na umění jsme využili 3 % - peníze, které předepisovaly tehdejší předpisy pro bytovou výstavbu. Peníze jsme soustředili do soch na význačné uzly. Peněz bylo dost pro sochaře, ale ne dost pro ty režimní. Tak nám Fond výtvarných umělců dovolil soutěž na jednotlivé sochy, a co se

navíc přihodilo: nechali vyhrát naše favority! Soutěži na sochy předcházelo pojmenování budoucích ulic a tam se nám podařilo opět např. Chaplinovo náměstí atd. Sochu Chaplina před Chaplinovou školou vyhrál Vladimír Preclík, sochu kameramana na předmostí pěší lávky Karel Nepraš, Fontánu pohybu na Tilleho náměstíčku Hugo Demartini s Jiřím Novákem, Obelisk pohybu na zlomu pěší osy Karel Bečvář, Sochu Pegase před školou Michal Gabriel. Soutěže se zúčastnili Nikos Armutidis, Jan Bartoš, Michal Bilek, Jaroslav Hladký, Zdeněk Hošek, Ladislav Janouch, Josef Kadlčík, Jaroslav Kerel, Miroslav Ketman, Zdeněk Preclík, Pavel Příkryl, Andrej Radvan, Petr Šedivý a Martin Zet. Všechna díla s modely prostorů jsme vystavili ve Fragnerově galerii v roce 1988. Sochy byly instalovány v následujících dvou letech.

Poučení o spolupráci s výtvarníky: největší mistři neměli problém s velikostí a umístěním, čím menší mistři, tím větší snaha umístit sochu jinam, než architekti předepsali, dělat tam něco jiného atd.

S umělci jste spolupracovali také při realizaci paláce Myslbek v roce 1993.

Na fasádě do Ovocného trhu je mříž zásobování. Na mříž jsme investorovi doporučili soutěž tří výtvarníků. Autory Michala Gabriela (měl za sebou vrata do Veletržního paláce), Karla Nepraše a Jasana Zoubka. Neprašův vítězný návrh s bronzovými hlavičkami zdobí Ovocný trh a je stále dobrý. Za velké umělecké dílo ve veřejném prostoru je určitě nutné považovat naši pohyblivou mříž na fasádě Na Příkopě, vyrobenou v Lyonu podle detailů inženýrů z RFR Petera Rice. Investor v jistou chvíli projevil zájem o umístění uměleckých děl do vstupních hal. Kurátor Jiří Ševčík doporučil několik umělců. Jindřich Kolíbal dodal závěsné reliéfy, Karel Malich krásné pastely, Marian Karel kulaté sloupy z vrstveného skla a Martin Mainer obraz. Nejlepší byla skleněná tapisérie Simone Prouvé (dcery architekta Jeana Prouvé) a cortenové schodiště od Claude Parenta.

S umělci jsme spolupracovali třeba také na Smíchov-Gate v roce 2007, kde nám barevnou kompozici fasády navrhovala Barbora Krivská (řešila pro nás také barevnost fasády na pankrácké pojišťovně), ve vstupní hale je dílo multimediálního umělce Petera Koglera. Letos jsme dokončili soubor Nová Harfa, na jehož náměstí jsme již v roce 2008 umístili sochu z překřížených železných traverz dle vzoru Marca Pola di Suvera.

Ing. arch. Zdeněk Hölzel

Zdeněk Hölzel, Jan Kerel, Olbram Zoubek
Památník obětem
komunismu v Praze
na Újezdě, 2002,
architektonicko-
výtvarná soutěž,
2000

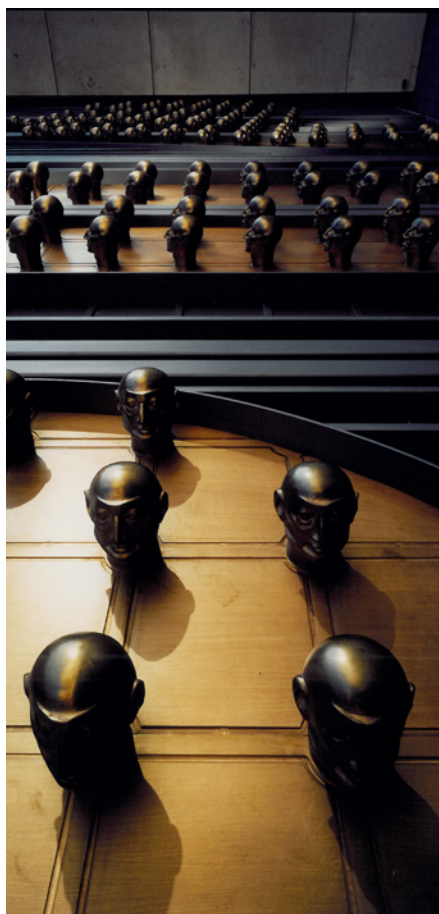
Foto: Ester Havlová

Foto: Pavel Štecha

Zdeněk Hölzel,
Olbram Zoubek
Hrobka Václava
Havla, 1996

Karel Nepraš
Mříž, palác
Myslбек, Ovocný
trh, Praha, 1995

Zdeněk Hölzel, Jan
Kerel, Claude Parent
Pohyblivá mříž,
palác Myslbek, ulice
Na Příkopě, Praha,
1995

Foto: Pavel Štecha

Barbora Křivská
Smíchov Gate, Praha 5
návrh barevnosti fasády, 2006

Foto: Filip Štápa

V letech socialistického plánování platilo zvláštní pravidlo, že určitá částka v rozpočtu „Hlava V“ má být věnována výtvarnému umění. Díky tomu vznikala rozsáhlá produkce výtvarných děl většinou pochybné úrovně, která rychle ztrácela smysl a zanikala. Zachovalo se z té doby málo. V Brně například bohatá a kvalitní výtvarná výzdoba hotelu International nebo sochařská díla od Makovského u novostavby divadla.

Sídliště Lesná

„Hlavu V“ obsahoval i rozpočet na sídliště Lesná. Nevěděli jsme si s ní moc rady, šéf Zounek, myslím docela rád, přenechal tuto starost mně.

Volně stojící stěny stejných rozměrů, vymezující plochy pro dětské hry, od různých autorů se zdály být docela dobrým řešením, které mohlo obsáhnout celý velký prostor sídliště. Autoři, které jsme vybrali – Jánuš Kubíček, Bohumír Matal, Čestmír Kafka, Sylva Lacinová a další – připravili svoje návrhy s nečekanou invencí. Vznikla řada zajímavých objektů, které jsou už dnes restaurovány a mají naději být chráněny.

Ne všechno v Lesné se ovšem zachovalo. Ztratila se socha od Miloše Chlupáče z atria jednoho obchodního střediska při jeho přestavbě, ze stěn restaurace zmizely kreslené panely od Vlasty Zábranského. Palcra dlouhá stěna, nahrazující plot sportovního areálu, je zarostlá křovím a obestavená billboardy.

Se Zdeňkem Palcrem jsme se sešli v Ósace

Tam jsme spolu tři měsíce připravovali pavilon pro Expo. Zdeněk zde chystal bednění pro svůj reliéf, já se staral o stavbu.

Palcr byl komplikovaná povaha. Byl soustředěný na svoje sochy, které stále opravoval, promýšlel a psal texty o vztahu objektu a sochy. Svoje návštěvy posílal k Podhrázkému na obrazy a k Chlupáčovi na sochy. S lehkou nadsázkou říkal, že v Praze nic lepšího není. Měl k tomu svoje důvody, kterým se dalo věřit.

Palcr nerad vystavoval, velká část jeho díla stále chátrá ve stodole ve Zdibech. Jedna z mála jeho soch realizovaných v materiálu stojí před školou v sídlišti Líšeň v Brně (nedaleko odtud je rovněž velká socha od Miloše Chlupáče).

Letošní dvacáté výročí Palcra smrti připomněl Michal Blažek, který se považuje za jeho žáka, několika přednáškami. Zapomíná se.

Za Standou Podhrázkým se chodilo na Malou Stranu

Chodili jsme do jeho bytu ve starém domě, po strmých úzkých schodech do nejvyššího patra, kde na podestě stála jedna z jeho soch. Zde, v malém pokojíku, užívaném jako ateliér, vznikaly jeho podivuhodné obrazy křehkých mladých dívek a kresby na římsách jsou jeho dílem.

Podhrázký o svém umění nerad mluvil, ale řekl v jednom rozhovoru, že jeho hlavním cílem bylo umět, umět svoje dílo udělat. Zvláštní skromnost od mistra. Byl výjimečný kreslíř. Dokázal to na zámku v Litomyšli při obnově jeho fasád, které doslova celé, za pomoci svých druhů Palcra, Boštíka a Zoubka, pokreslil. Stovky psaníček a figurální kompozice na římsách jsou jeho dílem.

Do Litomyšle jsme za pány jezdili. Někteří jsme dostali i možnost si nějaké psaníčko nakreslit.

Byli jsme se Standou domluveni, že pomaluje vnitřek kostela, který se měl v Brně stavět. K tomu byl ideálním autorem. Kostel se nestavěl, zůstaly jeho půvabné kresby.

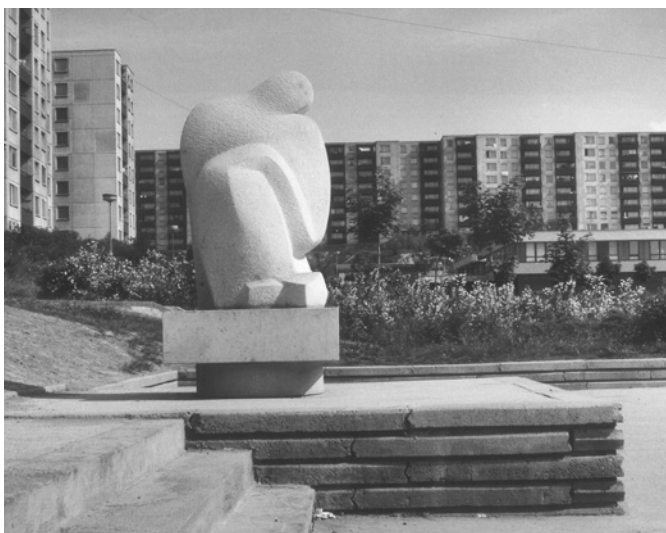
Moji přátelé neměli v těžkých poměrech snadný život. Výstav se dočkali až nedávno. Chlupáč ještě připravil svoje dílo do Letohrádku královny Anny, Podhrázký se už nedožil výstavy v Domě U Kameného zvonu. Palcr, jak se dalo očekávat, nabídku na Belvedér, krátce po revoluci, odmítl.

Investoři mají jiné zájmy než výtvarné umění

Po roce 1989 skončila plánovaná výstavba a s ní i plánovaná spolupráce architektů s výtvarníky. Nová architektura, zdá se, výtvarné umění nepotřebuje, investoři mají jiné zájmy. Domnívám se, že zejména u významných veřejných staveb nebo u úprav veřejných prostorů by spolupráce architekta a výtvarníka, která má bohatou tradici, měla i dnes smysl a měla by být podporována.

Ing. arch. Viktor Rudiš

Bohumír Matal
dekorativní
reliéfní zed' /
cihelné zdivo
s glazovanou
keramikou,
sídliště Lesná,
Brno, 1964

Zdeněk Palcr
Sedící žena,
plastika
před školou,
pískovec,
sídliště Brno-
Líšeň, 1988

Miloslav
Chlupáč
Ležící figura,
sídliště
Brno-Líšeň,
1988

PŘEDSTAVY ZADAVATELŮ O ČASOVÉ A FINANČNÍ NÁROČNOSTI UMĚLECKÝCH DĚL JSOU MYLNÉ

V roce 2015 byla na Moravském náměstí v Brně instalována vaše socha Jošta. Jaké bylo zadání a proces?

Zadání soutěže, z níž vznikla moje socha v Brně, znělo: Podobenství Odvahy, jezdecká socha na počest markraběte Jošta Lucemburského. Umístění sochy bylo předem dáno architektem Petrem Hrušou, který rozmístil na Moravské náměstí další platónské ctnosti kromě výše zmíněné Odvahy, symbolizované třemi výtvarnými díly (umírněnost, spravedlnost a prozíravost). Soutěž byla na klasickou veřejnou státní zakázku s odevzdáním tzv. na klíč. Finance v mé nabídce byly součástí soutěže, tudíž kdybych finančně přestřelil, tak by zakázku mohl dostat jiný – levnější návrh. To způsobilo, že jsem pak neměl moc financí na hrazení vícenásobných nákladů a byl jsem během tříleté realizace sochy stále ve stresu. Během realizace jsem byl pravidelně (asi čtvrtletně) kontrolován komisí, již sestavil kulturní odbor brněnského magistrátu, a musel jsem si vést podrobný stavební deník o postupu všech prací a o spolupráci s řemeslníky a statikem a jednání s příslušnými úřady. Součástí realizační smlouvy byla například také moje životní pojistka. Částka, ze které jsem sochu realizoval, byla dle mého názoru velmi nízká, a nedovolovala mi (abych to přiblížil) ani možnost najmout si stálého spolupracovníka pro pomocné manuální činnosti, které jsem musel vykonávat já sám.

Jak probíhá vaše spolupráce s architekty?

Má spolupráce s architekty vlastně probíhá zcela ojedinele. Během řady let od mého absolutoria

na VŠUP v Praze jsem se musel naučit, jak prosadit sochu do veřejného prostoru bez architekta. Tito v podstatě nejeví o spolupráci s umělci zájem a případná umělecká díla si většinou navrhují do svých projektů sami. Po mnoha letech jsem byl osloven soukromým investorem a realizuji sochu do obytného areálu v Šáreckém údolí ve spolupráci s architekty. S architekty jsem dělal také mozaiky Den a noc pro integrovaný dům v Praze-Nových Butovicích, vitraje Průřez zemskou kůrou pro Dům oční optiky v Praze, sochu Oskar v Praze-Horních Roztylech, pomník Franze Kafky v Praze, sochu Mýtická loď v Bratislavě, sochu Dítě z Marsu pro pražský park Hadovka, již zmíněnou sochu Odvaha v Brně. Další spolupráce se po dlouhé době také rysuje v mé domovské čtvrti Žižkov a také snad při dostavbě veřejné knihovny v Chebu. Avšak je to, jak se zdá, běh na dlouhou trať. Byl jsem samozřejmě osloven během jiných stavebních projektů, jako např. rekonstrukce Veřejné knihovny v Hradci Králové, Centrum Nová Karolina v Ostravě, Brána borců v Liberci, Kašna na náměstí v Chebu, Sochy pro veřejný prostor v Jihlavě a další projekty, ale moje návrhy nebyly z různých důvodů realizovány.

Považujete kontakt architektů a výtvarných umělců za důležitý?

Jedná se o vzájemně obohacující proces, na jehož konci by měl být realizovaný projekt, nabízející uživateli jak praktickou službu, tak i duchovní zážitek. Avšak nejsem si jist, jak často u nás dochází k podobné spolupráci. Na vině jsou však spíše než architekti sami investoři, kteří veškeré peníze na umění ve svých projektech okrajují. Pokud se opět prosadí nějaká procenta na umění ze státních zakázek, tak k tomu snad opět bude docházet.

Jak by podle vás měly být zadávány veřejné zakázky na umění?

Myslím, že by měl být na internetu informační server, který by shrnoval připravované a probíhající soutěže naše i zahraniční na umění do veřejného prostoru. Měl by tam být také stručný manuál, jenž by pomohl zadavatelům připravit soutěžní podmínky tak, aby se soutěž na umělecké dílo do veřejného prostoru mohla vůbec uskutečnit. Například nějaká orientační částka, za niž se dá něco vůbec realizovat, a čas, za jak dlouho to zhruba umělec může vyrobit. Aby se nestalo něco, jako teď v Dolních Břežanech, kdy vypsali soutěž na sochu do veřejného prostoru, a uvolnili na ni částku 280 000 Kč (!), nebo soutěž na sochu před budovu Enterprise na Pankráci, a doba pro realizaci díla byla tři měsíce (!!!). (Pro laiky – dolní hranice peněz by měla být tak na 2 500 000 Kč a ideální doba na realizaci tak dva až tři roky, samozřejmě s ohledem na konkrétní technologickou náročnost díla.)

Jaroslav Róna

Sochař, malíř, keramik, umělecký sklář,
grafik, scénograf

Jaroslav Róna
Mýtická loď, Bratislava,
2010

Jaroslav Róna
Sépie, Chebský hrad, 2000

7 VÝSLEDKŮ
15 PROBÍHAJÍCÍCH
8 PŘIPRAVOVANÝCH

NOVÁ RADNICE PRO PRAHU 7

Dvoufázová veřejná projektová architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Městská část Praha 7

Předmět soutěže

Zhotovení návrhu rekonstrukce a interiéru budovy na adrese U Průhonu 1338/38 pro sídlo Úřadu městské části Praha 7. Soutěž hledala odpověď na otázku, jak má v 21. století vypadat radnice městské části: jak na stávajícím skeletu budovy postavit dům, který bude reprezentativní, uživatelsky přívětivý a hlavně bude umět stárnout a zachovat si svou důstojnost i za padesát či více let.

Termín konání soutěže

19. 2. 2016–2. 5. 2016

Porota

Jan Čížinský, Lenka Burgerová, Kamil Mrva, Silvia Brandi, Jörn Aram Bihain, Lukáš Kordík, Lukáš Kohl; náhradníci Pavel Zelenka, Magdalena Rochová

Počet odevzdaných návrhů

70

Ceny a odměny celkem

1500 tis. Kč

1. cena (550 tis. Kč)

Atelier bod architekt / Vojtěch Sosna, Jáchym Svoboda, Jakub Straka, Jan Svoboda

Porota na tomto návrhu hodnotí kladně zejména jednoduchost a jasný výraz, který přísluší právě veřejné budově, a odůvodněné použití základního architektonického jazyka, jako je kontrast mezi světlem a stínem, materialitou a lehkostí. Zároveň se jedná o přístup k rekonstrukci respektující stávající konstrukci i kontext, ve kterém se budova nachází. Porota má však výhrady ke ztvárnění obřadní síně, která by svým výrazem mohla být velkorysejší a odpovídat tak celkové architektuře budovy. Ačkoli se jedná o technologicky standardní projekt, je zde prostor, aby se mohl po energetické stránce dále rozvinout. Dopracování z hlediska technologií je také podmínkou realizace tohoto projektu, stejně jako zvážení lepší integrace obnovitelných zdrojů do konceptu budovy. Stejně důležité bude prozkoumání stávající konstrukce, možnosti jejího odhalení a koexistence tohoto přístupu s nutným technickým zařízením budovy.

2. cena (350 tis. Kč)

Anne-Sereine Tremblay, Jan Kudlička

3. cena (250 tis. Kč)

Ludvík Holub, Zuzana Kučerová, Martin Čeněk, Dalibor Hlaváček, spolupracovníci Jan Žemlička, Marek Förster, Jiří Roháč, Droneo.tv, Kristina Hlaváčková, Smyrna, IKA VIN 112, Martin Král, Jaromír Fetterle, Repro Fetterle, Pavel Kulišťák, Voala

Více informací

www.novaradnicepraha7.cz

PAMÁTNÍK JANA PALACHA VE VŠETATECH

Jednofázová veřejná projektová architektonicko-umělecká soutěž

Vyhlašovatel

Národní muzeum

Předmět soutěže

Zpracování návrhu architektonického a uměleckého řešení Památníku Jana Palacha ve Všetatech jako specifického a symbolického místa, v němž silou prožitku může dojít k vnitřní transformaci a vytvoření osobitého vztahu jedince k dějinám 20. století.

Termín konání soutěže

9. 10. 2015–15. 1. 2016

Porota

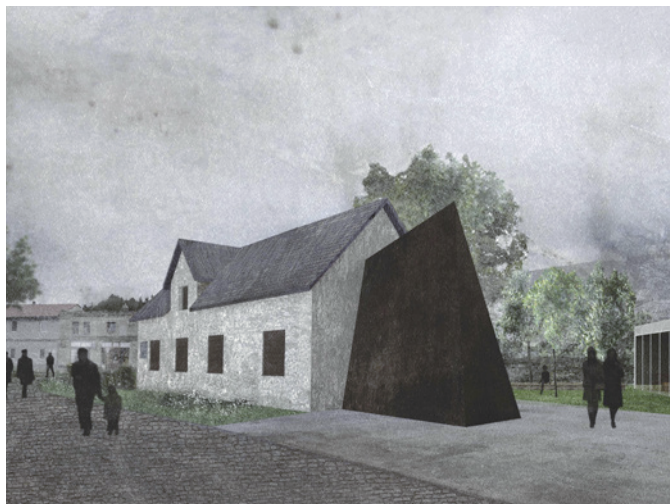
Josef Pleskot, Petr Blažek, Zdeněk Fránek, Jakub S. Trojan, Vladimír 518, Jiří Sozanský; náhradníci Ladislav Lábus, Marek Junek, Jan Poukar, Pavel Štingl, Jiří T. Kotalík, Richard Biegel, Kristina Vlachová

Počet odevzdaných návrhů

31

Ceny a odměny celkem

240 tis. Kč

1. cena (100 tis. Kč)

MCA atelier, s. r. o.

Návrh využil celého spektra podnětů ze samotného místa i z celé významné dějinné situace činu Jana Palacha. Jeho autoři vše pospojovali pomocí promyšlené osnovy tak, aby při sobě držely silné i slabé články dosud ne dost homogenně chápaného odkazu. Původní dům je architektonicky z kultivován, nikoliv zkrášlen nebo falešně interpretován. V minulosti byl tichým místem, ve kterém byla uslyšena velká dějinná výzva, a zanedlouho na to se do něho nastěhoval nekonečný smutek s bezvýchodností a zoufalstvím. Vstoupila do něho nejen autorem definovaná výzva k činu – hrana, ale byl do něho vražen i klín cynického bezcitného komunistického režimu. Touto hranou/klínem architektonicky ztvárněným může zanedlouho být „dům smutku“ paradoxně natrvalo otevřen. Vítězný návrh s tímto efektem počítá. Hrana (klín) směřuje k záblesku světla a k opuštěnému rodinnému stolu, který však může mít i význam společného stolu národa, jenž se stal opuštěným. Návštěvník ale není vnitřním prostorem klínu dlouho traumatizován. Je mu milosrdně nabídnut východ do zušlechtěného a od všech zbytečností oproštěného prostoru vnitřku domu. (redakčně kráceno)

2. cena (70 tis. Kč)

Tomáš Zavoral

2. cena (40 tis. Kč)

Martin Kvitkovský, Martin Varga, Daniela Majzlanová, Pavol Husár

3. cena (40 tis. Kč)

RO_AR Szymon Rozwalka architects

Odměna (15 tis. Kč)

Lukáš Pecka

Odměna (15 tis. Kč)

Vít Šímek

Více informací

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/pamatnik-jana-palacha-ve-vsetatech

ÚSTAVNÍ SOUD – ARCHITEKTONICKÉ ZTVÁRNĚNÍ INTERIÉRŮ

Jednofázová veřejná projektová architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Ústavní soud

Předmět soutěže

Zpracování architektonického návrhu interiérů budovy sídla Ústavního soudu, Joštova 8, Brno. Navržena měla být celková koncepce úprav interiérů s detailním řešením sněmovního sálu, jednací síně s přílehlými prostory, pracovní soudce a jeho tajemnice a část chodby se schodištěm včetně toalet.

Termín konání soutěže

29. 2. 2016–16. 5. 2016

Porota

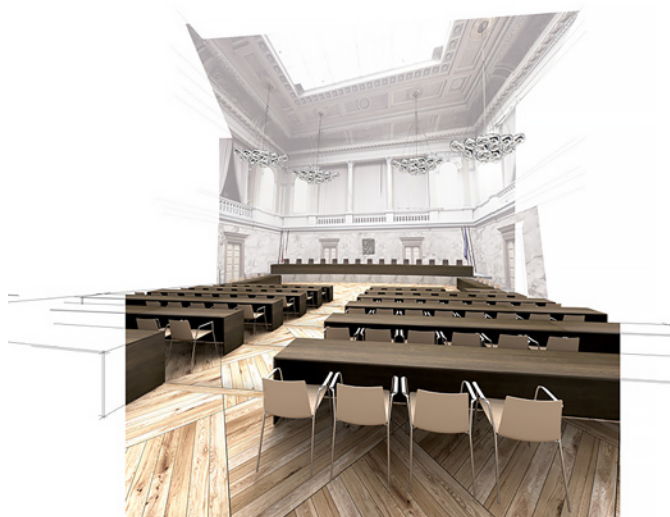
Ivo Pospíšil, František Konečný, Ladislav Kuba, Radko Květ, Jan Šesták; náhradníci Jitka Balíková, Antonín Novák, Gustav Křivinka

Počet odevzdaných návrhů

7

Cena a odměny celkem

270 tis. Kč

1. cena (120 tis. Kč)

MOAD / Darja Štursová, Ondřej Kafka

Porota ocenila civilní přístup k celkovému řešení, autentičnost navržených prvků a zařizovacích předmětů, důraz na vysokou kvalitu použitých materiálů. Porota doporučuje zvážit velikost formátu navržených parket a upozorňuje na památkovou ochranu budovy vzhledem k návrhu úpravy stěn sněmovního sálu přírodním kamenem. Slabinou návrhu je nedostatečně rozpracovaný atypický návrh osvětlení.

2. cena (70 tis. Kč)

Tomáš Velehradský

3. cena (40 tis. Kč)

SOIP Architekti / Petr Čáslava, Tomáš Doležal, Ivan Palacký

Odměna (20 tis. Kč)

Atelier Štěpán, s. r. o.

Odměna (15 tis. Kč)

Vít Šimek / Vanda Štěpánová, Marek Štěpán

Více informací

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/ustavni-soud-2013-architektonicke-ztvarneni-interieru

ÚZEMNÍ PLÁN MARIÁNSKÉ LÁZNĚ – IDEOVÝ NÁVRH

Jednofázová veřejná ideová urbanistická soutěž

Vyhlašovatel

Město Mariánské Lázně

Předmět soutěže

Zpracování návrhu základní strategie a koncepce rozvoje města včetně koncepce uspořádání krajiny, základní koncepce veřejné infrastruktury a řešení širších vazeb.

Termín konání soutěže

10. 2. 2016–10. 5. 2016

Porota

Igor Kovačević, Milan Košar, Petr Starčević, Štěpán Špoula, Petr Třešňák, Vojtěch Franta, Tomáš Prinz; náhradníci Lada Kolaříková, Zora Rákosová

Počet odevzdaných návrhů

5

Ceny a odměny celkem

460 tis. Kč

1. cena (200 tis. Kč)

Marek Blank, Eva Fojtů, Lubomír Bača, Michal Zaremba

Návrh klade důraz na maximální využití současného území. Jasně definuje hlavní teze s důrazem na aktivaci „mrtvých ploch“ města. Kladně lze hodnotit přístup autorů k dalšímu směřování rozvoje města v současných hranicích zastavěného území – doplněním a zahuštěním stávající struktury do podoby fungujícího celku. Stabilizuje lokální centra, stávající doplňuje a vytváří nové v lokalitě křížení ulic Hlavní třídy a Palackého. Vhodně rozvíjí veřejný prostor a podporuje propojení i průchodnost města a krajiny,

zejména v jejím východo-západním směru. Porota kladně hodnotí představení jasné vize nové zástavby ve vybraných lokalitách. Návrh systematicky přistupuje k definování klíčovými problémů s naznačením jejich řešení. Jasný je přístup autorů k problému ploché dráhy, která je chápána jako neprostupná bariéra, a navrhuje transformaci tohoto území na veřejný sportovní park a napojený systém parkově upravených ploch. Návrh předkládá přesvědčivou koncepci rozvoje parků a ploch zeleně, které propojuje s okolní krajinou. Porota považuje za určitý nedostatek, že návrh klade důraz především na řešení intravilánu, aniž by se detailněji zabýval širším okolím. Autoři se nepozastavují nad dalšími funkčními celky, jako jsou např. plochy dnes nevyužívaného letiště či bývalých kasáren. Z hlediska rozsahu vyvolaných veřejných investic působí návrh vyváženě a reálně. Graficky je návrh velmi přehledně zpracován.

3. cena (90 tis. Kč)

Václav Starý, Jakub Vik, Monika Boháčová, Milan Svoboda

3. cena (90 tis. Kč) Eduard Žaluda, Michaela Dejdarová, Karel Filsak

Zvláštní odměna – mimo soutěž (80 tis. Kč)

Michal Dvořák, Ivan Gogolák, Lukáš Grasse, Pavel Grasse

Více informací

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/uzemni-plan-marianske-lazne-ideovu-navrh

ULICE T. G. MASARYKA A SOUVISEJÍCÍ PROSTORY V KLDNĚ

Jednofázová veřejná projektová urbanisticko-architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Statutární město Kladno

Předmět soutěže

Zpracování architektonicko-urbanistického návrhu revitalizace třídy T. G. Masaryka a souvisejících prostor v centru Kladna. Jednalo se o návrh moderního pojetí pěší zóny a zlepšení navazujících prostor s důrazem na kvalitu pěších propojení. Cílem bylo zatraktivnění pěší zóny pro všechny její uživatele tak, aby se pozvedla její úroveň a plnila funkci plnohodnotného městského centra. Návrh musel respektovat ekonomické možnosti vyhlašovatele.

Termín konání soutěže

3. 2. 2016–27. 4. 2016

Porota

Igor Kovačević, Pavla Melková, Luboš Pata, Petr Návrat, Tomáš Cach, Irena Veverková, František Müller, Ondřej Rys, Zdeněk Slepíčka; náhradníci Kristýna Ullmanová, Sylva Matějková, Milan Volf, Anna Anděrová

Počet odevzdaných návrhů

6

Ceny a odměny celkem

220 tis. Kč

2. cena (140 tis. Kč)

D3A, spol. s r. o. / Tomáš Prouza, Jaroslav Zima, Miroslav Juren, Jana Školníková, Eva Macková, Jan Přikryl

Východiskem architektonického návrhu je snaha o scelení parteru. Toho návrh dociluje užitím jednotné výdlažby, výsadbou stromů a vybavením parteru autorským mobiliářem. Klíčová místa jsou doplněna drobnou architekturou. Návrh dobře identifikuje urbanistické, architektonické, historické a kulturní hodnoty území, které následně posiluje. Kvalita projektu spočívá v celistvosti řešení, které je založeno na jednoznačném, vyváženém a dobře vyargumentovaném konceptu. Vyznačuje se dobrým čtením prostoru a věnuje pozornost klíčovým místům. Navržené zásahy jsou jemné a citlivé. Návrh předkládá nejpřesvědčivější řešení prostoru před náměstím Svobody, kde vhodným způsobem posiluje vazbu směrem k hlavní třídě a zakončuje ji vložением jednoduché stavby. Porota oceňuje pojetí úprav Floriánského náměstí, které zklidňují prostor vodorovnou platformou. Principy dopravy jsou dobře nastavené, ale v návrhu nedotažené. Porota oceňuje koncept jednotné dlažby, avšak zvolený typ dlažby je předmětem k diskusi. Princip návrhu drobných architektonických objektů je dobře zdůvodněn, podoba jednotlivých prvků by ale měla být v dalších fázích návrhu ještě zvažována a dpracována.

3. cena (80 tis. Kč)

Tomáš Kodet, Martina Kodetová, Petra Pavelková

Více informací

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/trida-t-g-masary-ka-a-souvisejici-prostory-v-kladne

KNIHOVNA A SPOLEČENSKÉ CENTRUM V ÚVALECH, NÁM. ARNOŠTA Z PARDUBIC, ČP. 18

Jednofázová veřejná projektová architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Společnost Petra Parlěře, o. p. s. / Město Úvaly

Předmět soutěže

Zpracování projektového architektonického návrhu na výstavbu knihovny společenského centra v Úvalech, nám. Arnošta z Pardubic, čp. 18.

Termín konání soutěže

11. 4.–14. 6. 2016

Porota

Petr Borecký, Jan Černý, Iva Krňanská, Roman Brychta, Miroslav Masák, Marek Štěpán, Ondřej Chybík; náhradníci Vítězslav Pokorný, Ivo Herman

Počet odevzdaných návrhů

23

Cena a odměny celkem

440 tis. Kč

1. cena (200 tis. Kč)

A.LT Architekti, v. o. s. / Peter Lacko, spolupracovníci Filip Tittelbach, Michala Slynková, Martina Svobodová, Ondřej Hlaváček, Lenka Dvořáková

Uliční fasáda působí přesvědčivě, městsky a reprezentativně. Sál, který je umístěn do druhého nadzemního patra, se vizuálně stává součástí náměstí a tím potvrzuje svoji veřejnou funkci. Sál může fungovat samostatně, tedy nezávisle na provozu knihovny, a předsálí je možné propojit s budovou městského úřadu. Jedná se o formálně srozumitelné řešení. Dvorní fasáda nabízí fyzický kontakt se zahradou v parteru i vizuální v patře. Porota doporučuje přešít vnitřní dispozice tak, aby více komunikovaly s navrženým průchodem a dvorem radnice a posílily tak živost veřejného městského parteru. Vnitřní prostor je navržen flexibilně a disponuje možností reagovat na konkrétní dispoziční požadavky klienta. Prostor knihovny je jednoduše propojen s kavárnou, která je v přímém kontaktu s náměstím. Porota doporučuje optimalizovat prosvětlené plochy světlíků, aby nedocházelo k přehřívání vnitřních prostor. Návrh splňuje očekávání a je přínosem pro zkvalitnění veřejného městského prostoru.

3. cena (90 tis. Kč)

Atelier NEW HOW / Filip Havliš, David Zámečník, spolupracovníci Ondřej Novosad, Martin Janoušek, Jan Havlíček

3. cena (90 tis. Kč)

CUBOID ARCHITEKTI, s. r. o. / Aleš Papp, Magdalena Pappová, Milan Vít, spolupracovník Ondřej Zavřel

Odměna (60 tis. Kč):

Martin Štrouf, Ondřej Zdvomka, Jiří Deýl,
spolupracovníci Petr Uhlíř, Kristýna Vítů, Vojtěch
Jelínek

Více informací:

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/knihovna-a-spole-
censke-centrum-v-uvalech-nam-arnosta-z-pardu-
bic-cp-18

KAMPUS ALBERTOV – BIOCENTRUM, GLOBCENTRUM

Dvoufázová veřejná projektová architek-
tonická soutěž

Vyhlašovatel

Univerzita Karlova v Praze

Předmět soutěže

Zhotovení soudobých, trvanlivých a společensky
prospěšných staveb – Biocentra a Globcentra
v Kampusu Albertov v katastrálním území Praha-No-
vé Město. Výzkum Biocentra bude zaměřen na po-
znávání živých systémů pro potřeby lidského zdraví,
nových biotechnologií a ochrany biodiverzity. Výzkum
Globcentra bude zaměřen na jednotlivé aspekty
globálních změn, jako jsou např. dynamika klima-
tických změn planety, změny rozšíření organismů,
globální dynamika biodiverzity a role invazních
druhů, dynamika vegetace ve staré a moderní krajině
a šíření druhů, přírodní ohrožení a rizika, změny ve
využití ploch.

Termín konání soutěže

1. 9. 2015–21. 6. 2016

Porota

Tomáš Zima, Jiřina Kurzová, Jan Sedlák, Ladislav
Lábus, Josef Pleskot, Ladislav Bukovský, Dalibor
Hlaváček; náhradníci Jan Konvalinka, Miroslav
Dvořák, Michal Fišer, Pavel Hnilička

Počet odevzdaných návrhů

33

Ceny a odměny celkem

4450 tis. Kč

1. cena

Znamení čtyř – architekti / Autoři: Juraj Matula,
Richard Sidej, Martin Tycar, spolupracující
osoby Kateřina Šebestová, Tomáš Hanus,
Kristína Beranová, Jan Stoklasa

Ve vítězném projektu porota vyzdvihuje zejména
celkové urbanistické řešení, které inovativně využívá
tradičních kompozičních principů. Rozčlenění
obou výzkumných center na více objemů spoje-
ných prostornými atrií při zachování kompaktního
výrazu přispělo k adekvátní tvaroslovné komunikaci
s okolím. Atria, která protínají budovu, přejímají
funkci „ulice“ a zároveň umožňují zajímavé průhledy
jednak v rámci interiéru, jednak v rámci širších
souvislostí kampusu. Velkým kladem návrhu je jeho
celková propracovanost a naplnění požadovaného
stavebního programu, které vypovídá o znalosti
funkčních a provozních nároků obou staveb. Vítězná
řešení představuje nejsolidnější základ pro to, aby se
obě výzkumná centra dala postavit podle představ
investora, a obsahuje v sobě mnohé kvality, které
kompenzují problematickou výšku budov. Členové
poroty investorovi doporučují redukci programu, která
přinese vedle jiných pozitivních dopadů na výsledný
projekt také odpovídající úpravu výškové dimenze
obou objektů. Další doporučení směřuje k potřebě
univerzálnosti dispozice při dopracování návrhu.
Dofeřena by měla být rovněž otázka proporce atrií ve
vztahu k užité ploše obou budov.

2. cena

Atelier M1 architekti / autoři: Jakub Havlas,
Pavel Joba, Jan Hájek, spolupracující osoby:

Michal Tichý, Jakub Straka, Vojtěch Šaroun
Mimořádná odměna (250 tis. Kč)

Ehl Koumar Architekti a Deltaplán / autoři:
Lukáš Ehl, Tomáš Koumar, spolupracující osoby:
Jan Lankaš, Jaroslav Malina, Luděk Přenosil

Mimořádná odměna (100 tis. Kč)

AiD team / autoři: Jiří Babánek, Marek Focher,
Pavla Klubalová, Marian Kolařík, Radek
Konečný, Pavel Ondráček, Jitka Nováková, Pavel
Bainar, spolupracující osoby: Jaromír Černý,
Pavel Marek, Jan Tywoniak, Tomáš Matuška,
Miloš Lain

Mimořádná odměna (100 tis. Kč)

MS plan / autoři: Michal Šourek, Pavel Hřebecký,
Martin Studnička, Alexandr Verner, Tomáš
Filgas, Duc Pham Ngoc / Michal Šourek, Pavel
Hřebecký

Více informací

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/kampus-albertov-
2013-biocentrum-globcentrum

ERRATA

V *Bulletinu ČKA 2/2016* bylo chybně uvedeno složení
poroty architektonické soutěže na Lávkou přes řeku
Lubinu v Příboře. Redakce se za nedopatření omlouvá
a uvádí správné informace.

Lávka přes řeku Lubinu v Příboře – porota

MgA. Ing. arch. Lukáš Blažek, Ing. arch.
Lukáš Ehl, doc. Ing. arch. Antonín Novák, Ing.
Dana Forišková, Ph.D., Ing. arch. Jan Malík,
náhradníci: Ing. arch. Pavel Míček, Ing. Bohuslav
Majer

Více informací

www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/lavka-pres-reku-
-lubinu-v-pribore

PROBÍHAJÍCÍ SOUTĚŽE

SOKEC – SPOLEČENSKO- KULTURNÍ CENTRUM

Jednofázová veřejná projektová architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Obec Hrušovany u Brna

Sekretář soutěže

Ing. arch. Táňa Sojáková

Předmět soutěže

Zpracování architektonického návrhu společensko-kulturního centra SOKEC na místě historického areálu hrušovanské sokolovny. Návrh jejího prostorového, provozního a funkčního uspořádání, který kromě řešení vlastního objektu zahrnuje i úpravy souvisejícího areálu a případně i navazujícího veřejného prostoru.

Porota

Miroslav Rožnovský, Dušan Knoflíček, Dalibor Borák, Ján Stempel, Adam Gebrian; náhradníci: Pavel Kadlec, Pavla Dratvová, Marek Štěpán, Markéta Veselá

Předpokládané ceny a odměny celkem

500 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

30. 9. 2016

POMNÍK VÁCLAVA DOLEJŠKA V HLAVNÍM MĚSTĚ PRAZE

Jednofázová veřejná projektová architektonicko-výtvarná soutěž

Vyhlašovatel

Ústav termomechaniky AV ČR, v. v. i.

Sekretář soutěže

Ing. arch. Jitka Brablecová

Předmět soutěže

Zpracování návrhu pomníku Václava Dolejška, který by formou uměleckého díla vyjádřil zásluhy o rozvoj experimentální fyziky a jeho odvahu dát své schopnosti do služeb odboje proti nacistům. Návrh by měl představovat kvalitní výtvarné, případně architektonické ztvárnění pomníku. Pomník může libovolnou formou odkazovat jak na osobu Dolejška, tak na

jeho práci. Ztvárnění pomníku a použití materiálů jsou zcela na uvážení autora. Vyhlašovatel předpokládá umístění pomníku do centrálního travnatého kruhu parku Mazanka před budovou Ústavu termomechaniky AV ČR v pražském Ládví. Soutěžící mohou v odůvodněných případech využít i širší území parku. Soutěž je zcela otevřená, není vyžadována účast autorizovaných osob. V případě, že by vítězný návrh vzešlý ze soutěže vyžadoval správní řízení dle stavebního zákona, musí případný vítěz soutěže zajistit spolupráci s autorizovanou osobou při zpracování dokumentace pro toto řízení. Odhalení pomníku Václava Dolejška se předpokládá v průběhu roku 2017.

Porota

Jana Pešlová, Jiří Malý, Marie Kajprová, Ondřej Císlar, Milena Bartlová, Kurt Gebauer, Jindřich Zeithamml; náhradníci: Michal Blaháček, Monika Immrová

Předpokládané ceny a odměny celkem

135 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

20. 9. 2016

UMĚLECKÉ DÍLO NA TÉMA SV. JAN NEPOMUCKÝ PRO KRUHOVÝ OBJEZD V NEPOMUKU

Jednofázová veřejná projektová architektonicko-výtvarná soutěž

Vyhlašovatel

Město Nepomuk

Sekretář soutěže

Mgr. Monika Bechná

Předmět soutěže

Řešení nového kruhového objezdu na hlavní silnici I/20 v Nepomuku s použitím tématu sv. Jana Nepomuckého. Zadavatel přesně nespecifikuje, jakou podobu bude ztvárnění tématu mít, ani jeho umístění neomezuje pouze na samotný kruhový objezd. Součástí řešení ale vždy musí být kultivace středového tělesa, které představuje jednu z pomyslných bran do města a vlastně jediné místo, kde bude průjezdní doprava výrazně zpomalována. Je proto vhodné upozornit, že původní motivací bylo skutečně kultivovat kruhový objezd. Jiná řešení jsou přípustná, ale musí být přesvědčivě vysvětlena. Návrh má formou uměleckého díla připomínat památku sv. Jana Nepomuckého, nejvýznačnějšího nepomuckého rodáka, nejpoblázněnějšího barokního

světce a v historické perspektivě zřejmě i celosvětově neznámějšího Čecha.

Porota

Jiří Švec, Vítězslav Holý, Pavel Kroupa, Petr Janda, Norbert Schmidt, Tomáš Vaněk, Zuzana Motlová; náhradníci: Markéta Duchoslavová, Šárka Boušová, Petr Lešek, Pavel Karous

Předpokládané ceny a odměny celkem

90 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

17. 10. 2016

REVITALIZACE CENTRA OBCE ŽÁDOVICE

Jednofázová veřejná projektová architektonicko-urbanistická soutěž

Vyhlašovatel

Obec Žádovice

Sekretář soutěže

Tereza Šafaříková

Předmět soutěže

Zpracování architektonicko-urbanistického návrhu revitalizace centra obce Žádovice. Cílem návrhu je zvýšení atraktivity veřejného prostranství centra obce jak pro jeho občany, tak i pro návštěvníky obce. Zlepšení atraktivity s důrazem na estetické a funkční propojení občanské vybavenosti, služeb, komerčních a kulturních aktivit. Návrh musí respektovat ekonomické možnosti vyhlašovatele – obce s 800 obyvateli.

Porota

Bronislav Seďa, Luboš Kopecký, Petr Hrůša, Marek Lehmann, Petr Velička; náhradníci: Lukáš Vrábel, Petr Smítal

Předpokládané ceny a odměny celkem

350 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

26. 10. 2016

REVITALIZACE PRAŽSKÉ ULICE V KOLÍNĚ

Jednofázová veřejná projektová architektonicko-urbanistická soutěž

Vyhlašovatel

Magistrát města Pardubice

Sekretář soutěže

Václav Horák

Předmět soutěže

Úprava Pražské ulice v úseku od křižovatky s ulicí Jaselskou ke křižovatce s ulicí náměstí Republiky a části ulice Sluneční a ulice Štítarské. Návrh musí respektovat ekonomické možnosti vyhlášovatele. Vyhlášovatel plánuje v budoucnu (v horizontu dvou let) na tuto soutěž navázat a vyhlásit architektonicko-urbanistickou soutěž o návrh na navazující ulici Politických vězňů.

Porota

Vít Rakušan, Martin Tichý, Ondřej Tuček, Martin Hilpert, Vladimír Sitta; náhradníci: Michael Kašpar, Martin Beránek, Vít Podráský

Předpokládané ceny a odměny celkem
235 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů
16. 9. 2016

VEŘEJNÉ PROSTRANSTVÍ MEZI ŠKOLAMI V ČERVENÉM KOSTELCI

Dvoufázová veřejná projektová urbanisticko-architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Město Červený Kostelec

Sekretář soutěže

Michal Kudrnáč

Předmět soutěže

Řešení veřejného prostranství v Červeném Kostelci mezi ulicemi 17. listopadu a Břetislava Kafky. Prvořadým cílem soutěže je nalezení odpovídající architektonické formy veřejného prostranství vzhledem k jeho stávajícímu a plánovanému využití a dále návrh novostavby budovy sloužící veřejnosti, kde bude situováno zázemí pro drobné občerstvení apod.

Porota

Marek Wajsar, Rostislav Petrák, Petr Lešek, Petr Hruša, Radmila Fingerová; náhradníci: Richard Bergmann, Vratislav Ansorge, Vladimír Balda, Alena Šimčíková

Předpokládané ceny a odměny celkem
190 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

I. kolo 13. 9. 2016 / II. kolo 11. 10. 2016

NOVÉ ADMINISTRATIVNÍ CENTRUM LESŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Dvoufázová veřejná projektová architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Lesy České republiky, s. p.

Sekretář soutěže

Ing. arch. Tomáš Veselý

Předmět soutěže

Návrh novostavby administrativního centra Lesů České republiky v Hradci Králové, jehož stavba je lokalizována do areálu současného sídla státního podniku Lesy České republiky, s. p., v Hradci Králové, při zajištění objektivní vhodnosti architektonického řešení k požadavkům vyhlášovatele na účel a provoz administrativního centra.

Porota

Jiří Boháček, Zdeněk Fink, Daniel Szórád, Jan Aulík, Miroslav Šik, Dorte Mandrup, Dietmar Eberle; náhradníci: Karel Buchta,

Igor Kalix, Václav Lidický, Radovan Srba, Petra Matoušková, Lenka Zahálková, Ivan Chalupa, Daniel Kocour, Miroslav Matějka, Petr Štefec, Pavel Hnilička, Adam Gebrian

Předpokládané ceny a odměny celkem
3400 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

I. kolo 21. 9. 2016 / II. kolo 10. 1. 2017

REVITALIZACE A PŘÍPADNÁ DOSTAVBA HUSOVA NÁMĚSTÍ V LYSÉ NAD LABEM

Jednofázová veřejná projektová urbanisticko-architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Město Lysá nad Labem

Sekretář soutěže

Ing. Markéta Kohoutová

Předmět soutěže

Zpracování urbanisticko-architektonického návrhu revitalizace Husova náměstí v Lysé nad Labem. Cílem soutěže je získat kvalitní urbanisticko-architektonické

návrhy, které vytvoří z prostoru Husova náměstí reprezentativní veřejný prostor a případně jej i definují novou zástavbou ve východní části. Zájmem vyhlášovatele je zvýšit atraktivitu náměstí jak pro občany města, tak pro návštěvníky. Zadání soutěže je otevřené, navržený projekt však musí vyjít z dopravního řešení situace. Případné vyvolání změn územního plánu je přípustné. Prostor by měl být multifunkční a bezbariérový.

Porota

Jan Šépka, Hynek Fajmon, Jan Líman, Petr Preininger; náhradníci: Jan Ritter, Petr Gregor, Pavel Nasadil

Předpokládané ceny a odměny celkem
300 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

31. 10. 2016

PARK ZA PIVOVAREM – VYSOKÉ MÝTO

Jednofázová veřejná architektonicko-krajinářská projektová soutěž

Vyhlašovatel

Město Vysoké Mýto

Sekretář soutěže

Ing. Pavel Kubeš

Předmět soutěže

Zpracování architektonicko-krajinářského návrhu řešení využití pozemků v areálu bývalého pivovaru, při respektování zamýšleného účelu – vybudování městského parku s převládajícím klidovým využitím pro pobyt a relaxaci v zeleni.

Porota

Milan Košař, František Jiraský, Alois Nový, Vlasta Poláčková, Jan Mužík; náhradníci: Martin Krejza, Vladimír Mackovič

Předpokládané ceny a odměny celkem

150 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

14. 10. 2016

PŘÍSTAVBA KNIHOVNY V ROŽNOVĚ POD RADHOŠTĚM

Jednofázová veřejná urbanisticko-architektonická projektová soutěž

Vyhlašovatel

Město Rožnov pod Radhoštěm

Sekretář soutěže

Mgr. Iva Májková

Předmět soutěže

Zpracování architektonického návrhu přístavby knihovny v Rožnově pod Radhoštěm. Návrh bude zahrnovat jak novou přístavbu, tak nutné stavební úpravy stávající budovy. Mimo prostorového, provozního a funkčního uspořádání vyřeší návrh také estetickou podobu objektu a úpravy souvisejících ploch veřejného prostoru dle těchto soutěžních podmínek, a to zejména při dodržení ekonomických možností vyhlašovatele.

Porota

Radim Holíš, Kristýna Kosová, Jaromír Koryčanský, Jakub Kynčl, Vladimír Vašut, Svatopluk Sládeček, Helena Gajdůšková; náhradníci: Jan Kučera, Alois Vychodil, Jitka Ressořová, Ondřej Pšenčík

Předpokládané ceny a odměny celkem

375 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

25. 10. 2016

ROZÁRKA – HRADEC KRÁLOVÉ

Jednofázová veřejná ideová architektonicko-krajinářská soutěž pro mladé architektky

Vyhlašovatel

Statutární město Hradec Králové

Sekretář soutěže

Ing. Pavel Kubeš

Předmět soutěže

Zpracování architektonicko-krajinářského návrhu řešení lokality Rozárka v Hradci Králové při uchování přírodního charakteru středové části kopce v kombinaci s návrhem využití území pro sportovně-relaxační vyžití v návaznosti na plochu určenou pro funkci lesoparku.

Porota

Zdeněk Fink, Milan Jaroš, David Vávra, Tomáš Jiránek, Zdeněk Sendler; náhradníci: Arnošt Urban, Jan Falta,

Štěpánka Šmídová, Martina Portyková, Hana Urbancová

Předpokládané ceny a odměny celkem

180 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

26. 10. 2016

ÚZEMNÍ PLÁN KROMĚŘÍŽ

Jednofázová veřejná projektová urbanistická soutěž

Vyhlašovatel

Město Kroměříž

Sekretář soutěže

Mgr. Marta Černá

Předmět soutěže

Zpracování urbanistického návrhu základní strategie a koncepce územního rozvoje celého správního území města Kroměříže včetně koncepce uspořádání krajiny a řešení širších vazeb. Návrh musí respektovat ekonomické možnosti vyhlašovatele.

Porota

Jaroslav Němec, Pavel Motyčka, Petr Hruša, Vojtěch Mencl, Pavel Zatloukal; náhradníci: Petra Fečková, Jiří Kašík, Jana Kaštánková

Předpokládané ceny a odměny celkem

700 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

31. 10. 2016

PARK NA MORAVSKÉM NÁMĚSTÍ V BRNĚ

Jednofázová veřejná architektonicko-urbanistická a krajinářská projektová soutěž

Vyhlašovatel

Statutární město Brno, městská část

Brno-střed

Sekretář soutěže

Ing. Jana Výtisková

Předmět soutěže

Zpracování architektonicko-urbanistického a krajinářského návrhu na řešení prostoru s názvem Park na Moravském náměstí v Brně. Cílem je revitalizovat dané území městského parku, který je v dlouhodobě neudržovaném stavu. Park by měl sloužit zejména jako rekreační a oddechová plocha pro obyvatele města.

Porota

Petr Bořecký, Vojtěch Mencl, Richard

Mrázek, Martin Landa, Ján Stempel, Vladimír Sitta, Yvona Lacinová, Anna Oprchalová, Roman Čerbák; náhradníci: Michal Doležel, Jasna Flamiková, David Průša, Zuzana Sankotová Morávková

Předpokládané ceny a odměny celkem

650 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

27. 10. 2016

KULTURNÍ CENTRUM V ROŽNOVĚ POD RADHOŠTĚM

Dvoufázová veřejná urbanisticko-architektonická projektová soutěž

Vyhlašovatel

Město Rožnov pod Radhoštěm

Sekretář soutěže

Mgr. Iva Májková

Předmět soutěže

Zpracování urbanisticko-architektonického návrhu víceúčelového kulturního centra o dvou společenských sálech a souvisejících venkovních ploch ve vytyčeném řešeném území. Návrh vyřeší prostorové, provozní, funkční i estetické uspořádání objektu a jeho návaznosti na okolí dle těchto soutěžních podmínek, zejména při dodržení ekonomických možností vyhlašovatele.

Porota

Radim Holíš, Kristýna Kosová, Jaromír Koryčanský, Alois Vychodil, Petr Hruša, Lukáš Blažek, Pavel Grasse, Kamil Mrva; náhradníci: Jan Kučera, Jan Štěpaník, Radim Václavík, Jan Malík

Předpokládané ceny a odměny celkem

940 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

I. kolo 14. 10. 2016 / II. kolo 9. 12. 2016

III. ETAPA KONVERZE A REKONSTRUKCE OBJEKTU SLADOVNY V PÍSKU

Jednofázová veřejná projektová architektonická soutěž

Vyhlašovatel

Město Písek

Sekretář soutěže

Ing. arch. Josef Zábranský

Předmět soutěže

Zpracování architektonického a dispozičně-provozního návrhu revize řešení prostoru celého kulturního objektu Sladovny a návrh řešení nezrekonstruované části s požadavkem na:

- architektonicky hodnotné uchopení konverze historické budovy písecké Sladovny do centra kultury a turistického ruchu města Písek;
- funkční (pronávštěvnické) řešení infrastruktury celé budovy podle Koncepce rozvoje Sladovny Písek tak, aby byly dlouhodobě minimalizovány provozní náklady a zajištěno funkční využití všech prostor objektu;
- důraz na energetickou soběstačnost provozu budov.

Porota

Tereza Dobiášová, Petra Trambová, Pavel Prouza, David Chmelař, Jakub Fišer; náhradníci: Laura Jablonská, Radek Boček, Jan Bouček, Mírek Vodák, Marta Slámová

Předpokládané ceny a odměny celkem

470 tis. Kč

Datum odevzdání soutěžních návrhů

21. 10. 2016

PŘIPRAVOVANÉ SOUTĚŽE

ŘEŠENÍ MOSTU PŘES UL. MEZIBOŘSKÁ V LITVÍNOVĚ

Vyhlašovatel

Město Litvínov

Předmět soutěže

Řešení nového přemostění ulice Mezibořská v Litvínově. Vyhlašovatel očekává návrhy řešení přemostění ulice včetně jeho stavebních a územních souvislostí – návaznosti komunikací a dalších veřejných prostor – parkovacích ploch pod mostem, zastávky MHD, vhodné doplnění zeleně. Cílem návrhu je najít vhodné architektonické řešení přemostění ul. Mezibořská v lokalitě, kde most výrazně zasahuje do okolní zástavby.

Předpokládaný termín vyhlášení

září 2016

PROMĚNA VNITROBLOKU KRAŠOVSKÁ V PLZNI

Vyhlašovatel

Městský obvod Plzeň 1

Předmět soutěže

Řešení proměny unikátního volného prostranství ve vnitrobloku mezi ulicemi Krašovská, Toužimská, Žlutická a Studentská v Plzni na Košutce.

Předpokládaný termín vyhlášení

září 2016

MODERNIZACE KRAJSKÉ NEMOCNICE LIBEREC

Vyhlašovatel

Krajská nemocnice Liberec, a. s.

Předmět soutěže

Nalezení dlouhodobé vize a strategie urbanistického řešení Krajské nemocnice Liberec, a. s., a architektonické řešení první fáze dostavby nemocnice – Centra urgentní medicíny (CUM). Vyhlašovatel bude mezi oceněnými autory hledat part-

nera pro následné vyhotovení projektové dokumentace budov Centra urgentní medicíny. K jednání v jednacím řízení bez uveřejnění bude nejprve vyzván účastník soutěže, jehož návrh byl vybrán porotou jako nejvhodnější.

Předpokládaný termín vyhlášení

15. 9. 2016

OBECNÍ DŮM MORAVSKÉ BRÁNICE

Vyhlašovatel

Obec Moravské Bránice

Předmět soutěže

Zpracování architektonického návrhu Obecního domu Moravské Bránice – víceúčelové budovy obecního úřadu s kulturním sálem a dalšími funkcemi. Návrh kromě prostorového, provozního a funkčního uspořádání vlastního objektu bude zahrnovat také úpravy navazujícího veřejného prostoru.

Předpokládaný termín vyhlášení

září 2016

REVITALIZACE PŘÍJEZDOVÝCH A VSTUPNÍCH PROSTOR LÁZNÍ AURORA V TŘEBONI

Vyhlašovatel

Město Třeboň

Předmět soutěže

Zpracování urbanisticko-architektonického návrhu revitalizace venkovních ploch Lázní Aurora (včetně řešení parkování, příjezdu k recepci a parteru severně od hlavní budovy) a obnovy vstupních prostor lázní. Zájmem vyhlašovatele je zatraktivnění exteriéru i interiéru lázní a zlepšení funkčnosti – zajištění plynulého a uživatelsky přívětivého odbavení klientů Lázní Aurora od jejich příjezdu do lázní až po ubytování. Předpokládá se návrh takového řešení, které bude zohledňovat moderní trendy a technologie užívané v soudobém a budoucím lázeňství.

Porota

Aleš Burian, Jaromír Kročák, Karel Mrázek, Vladimír Sitta; závislí: Terezie Jenisová, Milan Kramárik, Aleš Valder

Předpokládaný termín vyhlášení

3. 10. 2016

REVITALIZACE KABELÁČOVA MLÝNA (SLATIŇANY)

Vyhlašovatel

Město Slatiňany

Předmět soutěže

Zpracování architektonického návrhu revitalizace stavby bývalého Kabeláčova mlýna ve Slatiňanech pro účely městského kulturního a společenského centra.

Předpokládaný termín vyhlášení

Aktuálně není znám přesný termín vyhlášení soutěže

ÚZEMNÍ STUDIE – JIHLAVA, I. ETAPA

Vyhlašovatel

Statutární město Jihlava

Předmět soutěže

Zpracování konceptu územní studie, který vyřeší uspořádání zástavby, dopravní obslužnosti a optimálního vymezení veřejných prostranství pěti lokalit v statutárním městě Jihlava.

Předpokládaný termín vyhlášení

Aktuálně není znám přesný termín vyhlášení soutěže

KOMUNITNÍ CENTRUM ŘÍČANY

Vyhlašovatel

Město Říčany

Předmět soutěže

Zpracování architektonického návrhu komunitního centra včetně úpravy venkovních ploch na řešeném pozemku. Komunitní centrum bude umístěno na Komenského náměstí v Říčanech, na pozemku, kde je v současné době nevyužitá budova kina, která není v dobrém stavebně technickém stavu, proto se vyhlašovatel soutěže rozhodl stávající objekt kina zbourat. Demolice kina není součástí předmětu soutěže. Komunitní centrum bude objektem, který bude zajišťovat setkávání různě zaměřených skupin lidí, a to v menších prostorech (terapie) nebo v zasedacích místnostech různých velikostí, jejichž využití bude variabilní – od pohybových aktivit (např. tanec), přednášek, skupinových terapií až po využití náboženskými sbory. Součástí komunitního centra bude i kavárna, kterou bude moci navštěvovat i široká veřejnost. Vzhledem k tomu, že město řeší problémy s parkovacími místy, bude parkování řešeno jako podzemní.

Předpokládaný termín vyhlášení

Aktuálně není znám přesný termín vyhlášení soutěže

Otevřený
Think
Tank
Architektů

22. září 2016, 16 h
Enterprise Office Center,
Pikrtova 1a, Praha 4

Administrativní budovy jako součást veřejného prostoru

ČKA ve spolupráci se společností Erste Group Immorent zve na další setkání z debatního cyklu OTTA (Otevřeného think tanku architektů). Tématem diskuse budou administrativní budovy a jejich uplatnění ve veřejném prostoru. Na akci vystoupí zástupci architektů, urbanistů, samospráv a developerů.

Těšit se můžete např. na Petra Gera, slovenského urbanistu žijícího v Hamburku, či ředitele Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy Petra Hlaváčka.

Součástí akce bude prohlídka administrativní budovy Enterprise Office Center včetně interiérů společnosti AVAST. Budovou Enterprise provede její autor, architekt Vladimír Krátký.

Vzhledem k omezené kapacitě míst na diskusi i na prohlídku budovy Enterprise je nutná předchozí registrace na e-mailu iveta.konigsmarkova@cka.cc.

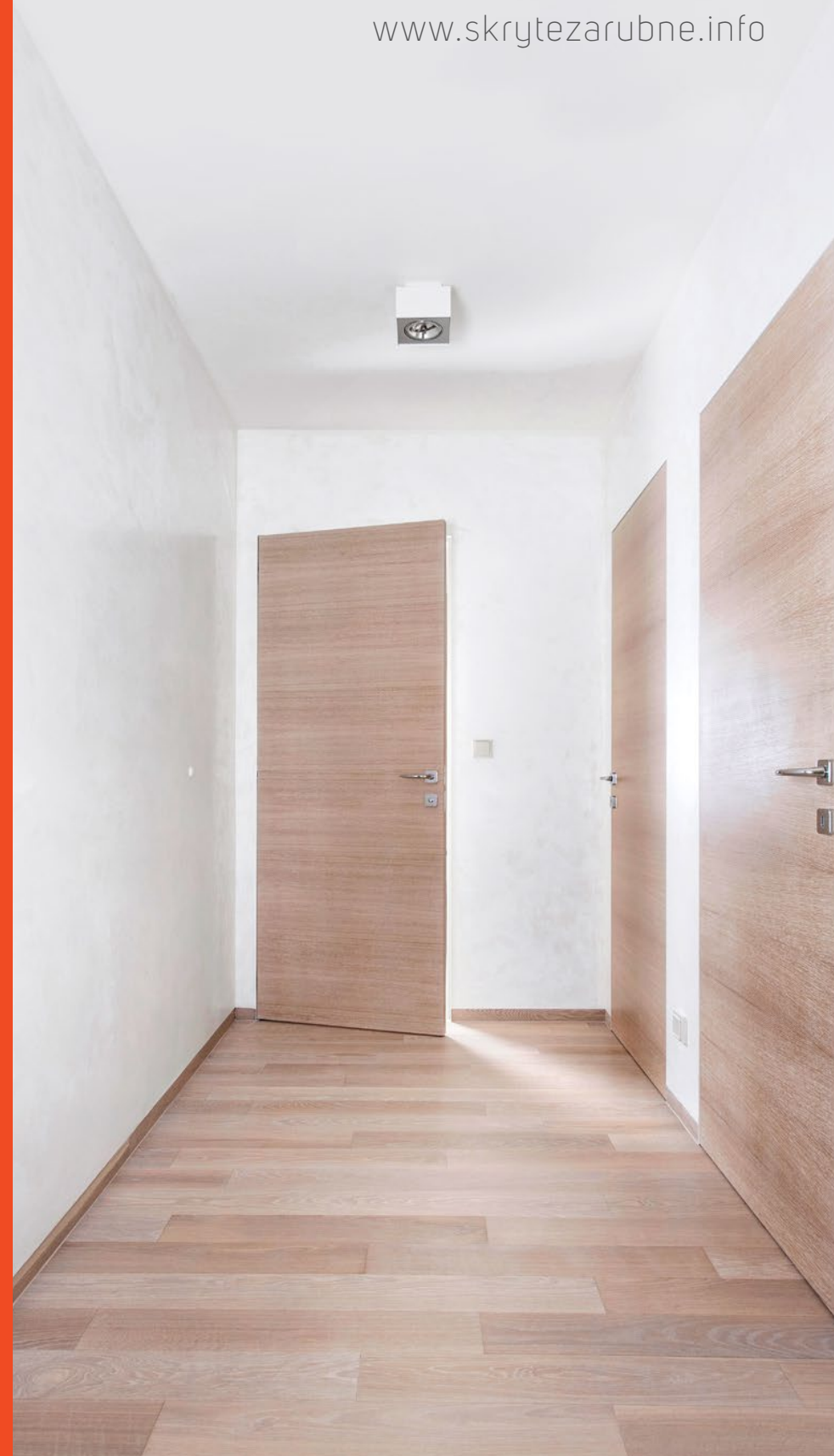
XINNIX

www.skrytezarubne.info

LUXUS
SELECTION

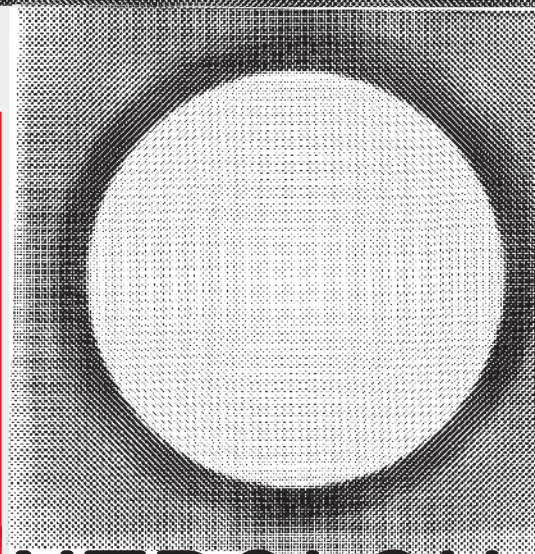
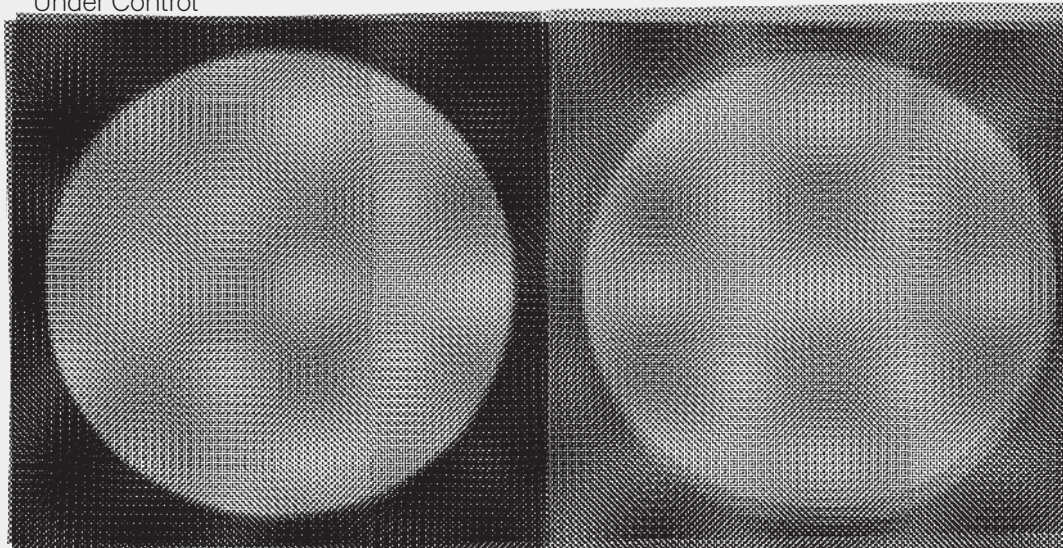
www.twin.cz

ERA21

O architektuře víc!
More on Architecture!
#04 2016 Pod kontrolou
Under Control

POD KONTROLOU

Aktivujte si přístup do elektronického archivu časopisu ERA21
ZDARMA pro členy České komory architektů – akce platí do 10. 10. 2016

www.era21.cz/CKA

"Spolehlivý partner architektů"

KRBY - KAMNA

TURÝNA

*Zastupujeme přední světové výrobce
luxusních a designových krbů*

focus®

stův

BRUNNER®
made in germany.

firetube

t ů l p
firemakers

PRODEJNA - PEČKY - Petra Bezruče 476
tel. 723 174 928 www.krby-turyna.cz

Ovládejte

SVOU domácnost

odkudkoli...

Moderní ovládání vjezdových
bran, garážových vrat,
stínící techniky a dalších
zařízení odkudkoli.

Už žádné dálkové ovladače,
jen aplikace ve vašem telefonu.
Jednodušší už to nemůže být.

CONNEXOON
WINDOW

CONNEXOON
TERRACE

CONNEXOON
ACCESS

www.somfy.cz

NOVÉ KANCELÁŘSKÉ
CENTRUM FENIX
V JESENÍKU, POSTAVENÉ
JAKO OBJEKT S TĚMĚŘ
NULOVOU SPOTŘEBOU
ENERGIE, ZAČALO SLOUŽIT
FIRMĚ I VÝZKUMU

V červnu 2016 byla dokončena výstavba FENIX OFFICE CENTRA, nové kancelářské budovy v Jeseníku, realizované jako objekt s téměř nulovou spotřebou energie ve standardech roku 2020. Administrativní centrum tak od léta letošního roku slouží nejen jako nové zázemí firmy, ale zejména jako pilotní projekt pro ověření spolupráce střešní fotovoltaické elektrárny s domovními bateriemi a „inteligentní sítí“.

Základní data:

Tepelná ztráta objektu je 10,6 kW (6 kW prostupem; 4,6 kW větrání).

Vypočítané max. tepelné zisky v letním období jsou 12,8 kW (4,5 kW oslnění; 1,1 kW přítomné osoby; 3,2 kW osvětlení; 4 kW technologie). Výpočty byly provedeny v UCEEB na programu Protech.

Výkon instalované FVE 7,2 kWp

Předpokládaná roční výroba FVE dle dodavatele – 6 773 kWh

Nominální kapacita (energie) bateriového úložiště 486 Ah (27,2 kWh) ve 3 bateriích, využitelná kapacita 20 kWh, nominální napětí 55,5 V

Předpokládaná roční spotřeba energie v objektu dle UCEEB – 13 216 kWh

Pokrytí roční spotřeby z vlastní výroby FVE – 51 %

Předpokládaná možná doba autonomního provozu budovy z bateriového úložiště – 3–7 hod. / 24 hod.

PENB dle Vyhl. 78/2013 Sb. – hodnoceno v režimu „Budovy s téměř nulovou spotřebou energií“ (kritéria platná od 1.1. 2019):
Průměrný součinitel prostupu tepla U_{em} – klasifikační třída B
Celková dodaná energie Q_{fuel} – klasifikační třída A
Neobnovitelná primární energie Q_{NPE} – klasifikační třída A

Ing. Cyril Svozil, majitel FENIX GROUP: „Celý projekt chápeme jako nový koncept pro blízkou budoucnost – v podstatě se už dnes připravujeme na podmínky, které budou platit v roce 2020. Vízí je i vytvoření podmínek pro vznik nového tarifu (objekty s domovními bateriemi), kdy v dobách nadbytku energie budou baterie dobíjeny za zvýhodněných podmínek ze sítě a v době špiček potom naopak zajistí úplný či částečně autonomní provoz objektu. Dnes budeme všechny parametry 24 hodin denně sledovat na naší administrativní budově, ale získané zkušenosti chceme zúročit i při běžných řešeních pro majitele rodinných domů. Naším cílem není budovat ostrovní systémy, ale naopak propojit rodinné domy s chytrými sítěmi za podmínek, které budou atraktivní jak pro majitele nemovitosti, tak i pro provozovatele naší energetické soustavy. Současně technologie to umožňují a jsem přesvědčen, že u domů s téměř nulovou spotřebou energie je spojení fotovoltaiky, elektrického vytápění, domovní baterie a chytré sítě reálným a ekonomicky výhodným řešením.“

Novostavba s užitnou plochou 270 m² (bez terasy ve 3. NP) je obdélníkového půdorysu o rozměrech zastavěné plochy 10,3 × 14,3 m a výšky asi 12 m. Jde o administrativní budovu, trojpodlažní s důrazem na strohost, ale i funkčnost. Členění fasády je řešeno horizontálními dřevěnými rastry, které svou dominantí akcentují význam stavby. Nosné konstrukce lze charakterizovat jako převážně třípodlažní prefabrikovaný skelet s příčnými rámy (vazbami). Tyto rámy vynášejí podélné pnuté stropní desky a stropní ztužidla vynášejí zatížení jednotlivých podlaží. Sloupy jsou dělené, stykované vždy v úrovni stropní konstrukce pomocí tzv. Čapková styku. Sloupy prvního podlaží jsou vetknuty do kalichů pilotového založení. Prostor mezi obvodovými sloupy je vyzděn pomocí vyzdívek z vápenopískových cihel. Nenosné interiérové dělicí konstrukce jsou tvořeny sádkartonovými příčkami se zvukovou izolací a prosklenými příčkami.

Pro výplně otvorů v obvodových konstrukcích jsou použita dřevohliníková okna, dveře a skleněné stěny. Dřevěné profily oken, dveří a skleněných stěn jsou z exteriérové strany opatřeny hliníkovými krycími profily. Proti slunečnímu záření jsou okna na jižní a západní fasádě opatřena venkovními žaluziemi. Ze strany interiéru jsou vyzdívky obloženy sádkartonovým obkladem. Povrch stropů je u většiny místností tvořen pohledovým betonem. V některých místnostech nebo v jejich částech jsou použity SDK podhledy.

Vytápění budovy zajišťují elektrické přímotopné sálavé systémy fy Fenix, konkrétně stropní panely ECOSUN G, nástěnné panely GR a podlahové vytápění ECOFLOOR v různých kombinacích. Chlazení budovy zajišťuje v kombinaci s VZT systémem kompresorová chladicí jednotka, umístěná na střeše objektu. Větrání objektu je zajištěno pomocí centrální VZT jednotky se zpětným získáváním tepla. Příprava teplé vody je zajištěna přímo v místě spotřeby pomocí elektrických zásobníkových ohříváčů.

ČESKÁ
KOMORA
ARCHITEKTŮ
děkuje
partnerům,

kteří
podpořili
1. ročník
České ceny za
architekturu.

Hlavní partneři

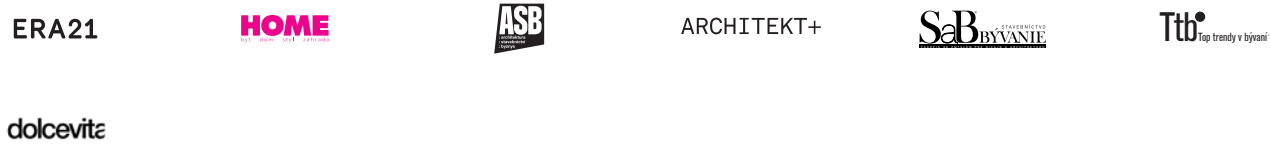
Hlavní mediální partner

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

Partneři

Mediální partneři

Záštity

VELUX®

Ideální horní prosvětlení

Dálkově ovládaná střešní okna
VELUX INTEGRA®

- předvolené programy
- systém izolace ThermoTechnology™
- dešťový senzor
- dálkový ovladač
- bezúdržbové provedení

Více na www.velux.cz

Prosluníme váš život.
od 1942

A REVOLUTIONARY CERAMIC MATERIAL.

◆ SaphirKeramik, otevírá nové možnosti designu keramiky – precizní tvary, tenké stěny a přesné úhly. High-tech materiál je základem inovativního designu. Kolekce VAL, design by Konstantin Grcic

LAUFEN

Bathroom Culture since 1892 www.laufen.com

Prague Gallery

I.P.Pavlova 5 | 120 00 Praha 2 | www.praguegallery.cz

"Časopis SMART CITIES

scmagazine.cz

je skvělou světlou

česko-slovenskou výjimkou,

která ovlivňuje naši

budoucnost. A to vše v době

nepřející tištěným médiím."

PŘEHLÍDKA DIPLOMOVÝCH PRACÍ

18. ŘÍJNA 2016 OD 17 H
KANCELÁŘ ČKA, JOSEFSKÁ 34/6, PRAHA 1

VYHLÁŠENÍ VÝSLEDKŮ 17. ROČNÍKU
STUDENTSKÉ SOUTĚŽE ČKA

VSTUP VOLNÝ, SVOJI ÚČAST POTVRZUJTE NA
IVETA.KONIGSMARKOVA@CKA.CZ

WWW.DIPLOMY.CZ
WWW.FACEBOOK.COM/CESKAKOMORAARCHITEKTU

Onyx Mirror: radiátor se zrcadlem, barva: slonová kost, cena od 14 819 Kč s DPH MOC

Ruby Bath Extra: koupelnový žebřík, barva: měděná metalíza, cena od 7626 Kč s DPH MOC

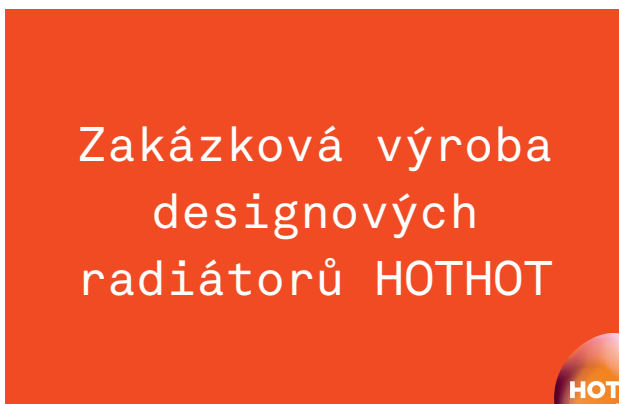
Waves: elegantní otopné těleso 1806 x 528 mm, barva: pískovcová HOTHOT 72, vertikální i horizontální varianty

Europe: designový radiátor na vodní ohřev s umístěním pod okny, barva: RAL 9005, vertikální i horizontální varianty

Retro Revolution: ocelové vinuté trubky mnoha rozměrů na obr. typ HO v RAL 8017

Česká výroba, více než 140 modelů radiátorů

Široká škála barev RAL

Nerez, ocel, chrom, zrcadlo, sklo, retro

Radiátory na vodní, elektrický i kombinovaný ohřev

Grafické podklady pro váš SW

40 modelů koupelnových žebříků

Ocelové vinuté trubky s délkou 500–6000 mm

Kvalitní ocelové deskové radiátory

Čláňkové radiátory s volitelnou výškou 300–1800 mm

Radiátory se zrcadlem

Showroom Brno
Smetanova 17, 602 00
Tel.: +420 731 192 517
po–pá 9–18 hod

Showroom Praha
Vrchlického 29, 155 00
Tel.: +420 722 322 522
po–pá 9–18 hod
Termín návštěvy prosím
potvrďte na uvedeném čísle.

www.hothotradiatory.cz
www.hothotradiatory.sk
www.hothotexclusive.com
info@hothotexclusive.com

Informace ke spolupráci
info@hothotexclusive.com

yuno

Nová generace stohovacích stolů.

GRAPHISOFT® ARCHICAD 20

Len Lye Centre, Nový Zéland | Patterson Associates Architects | pattersons.com | foto © Patrick Reynolds

www.cegra.cz

OPEN BIM™